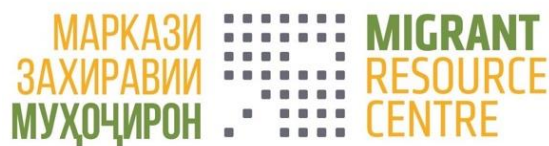

ТАКМИЛИ ИДОРАКУНИИ МУҲОЦИРАТ ДАР КИШВАРҲОИ РОҶИ АБРЕШИМ

Тоҷикистон
Дастур оид ба омодагии
асосӣ ва роҳнамоии
муҳоҷирони меҳнатӣ пеш аз
сафар

Мундариҷа

Муқаддима	3
Ихтисорот.....	5
Шиносой бо Дастур	6
Луғати истилоҳот дар соҳаи муҳоҷират	8
МОДУЛҲОИ ТАЪЛИМӢ	10
Оғози кор - Муқаддима ба барномаи таълимӣ	10
МОДУЛИ 1. ОМИЛҲОЕ, КИ ПЕШ АЗ ҚАБУЛИ ҚАРОР ДАР БОРАИ КОР ДАР ХОРИҶА БА НАЗАР ГИРИФТА МЕШАВАНД.....	12
Дарси 1 - Қарор дар бораи ҷустуҷӯи кор дар хориҷа	12
Дарси 2 - Ҷалби аъзоёни оила	18
Дарси 3 - Ба кучо муҳоҷират кардан	22
Дарси 4 – Дарк намудани тағйироте, ки ба кор дар хориҷа алоқаманданд	27
Худро санҷед.....	33
МОДУЛИ 2. РАВАНДИ МУҲОҶИРАТ	34
Дарси 1 - Тартиботи қонунии муҳоҷират (рафтан, вуруд, давомнокии будубош)	34
Дарси 2 - Низоми ҷалб (интихоби кадрҳо) дар Тоҷикистон.	42
Дарси 3 - Механизмҳои пешгирикунанда.....	47
Дарси 4 - Шартномаи меҳнатӣ.....	48
Худро санҷед.....	56
МОДУЛИ 3. Муҳоҷирати ғайриқонунӣ	57
Дарси 1 - Муҳоҷирати ғайриқонунӣ ва хариду фурӯши одамон	57
Дарси 2 - Хариду фурӯши одамон ва қочоқи одамон	60
Дарси 3 - Особпазирии муҳоҷирони меҳнатӣ	62
Дарси 4 - Чӣ тавр метавон худро муҳофизат кард.....	64
Худро санҷед.....	69
МОДУЛИ 4. БА ҲОЛАТҲОИ МАХСУС ДУЧОР ШУДАНИ МУҲОҶИРОНИ МЕҲНАТӢ	70
Дарси 1 - Мушкилиҳои маъмулии муҳоҷирони меҳнатӣ	70
Дарси 2 - Кормандони хонагӣ.....	73
Дарси 3 - Муҳоҷирони меҳнатии соҳибхитисос	75
Дарси 4 - Муҳоҷирони меҳнатии зан.....	78
Худро санҷед.....	81

Муқаддима

Қарори шумо оиди кору фаъолият дар хориҷа ба ҳар як қарори дигари ҳаёти шумо шабеҳ дорад: боварӣ ҳосил кунед, ки ҳадафи худ ва чӣ гуна ба он ноил шуданро медонед. Имконияти гирифтани маоши калон ҳангоми кор дар хориҷа хеле ҷолиб ба назар мерасад. Аммо, барои қабули қарор дар бораи сафар ба ҷои дигар, ба шумо омӯзиши амалӣ ва нақшаи хуби ҷунин сафар ба кишвари нав лозим аст, то ташвишҳо ва тарсҳои шумо ба воқеият мубаддал нашаванд.

Ин **Дастур оид ба омодагии махсус ва роҳнамоии муҳоҷирони меҳнатӣ пеш аз сафар / муҳоҷират** аз ҷониби Маркази Байналмилалии Рушди Сиёсати Муҳоҷират (ICMPD) дар доираи лоиҳаи “Такмили идоракунии муҳоҷират дар кишварҳои Роҳи Абрешим” бо дастгирии Иттиҳоди Аврупо омода шудааст. Ин маълумотест, ки ба шумо барои қабули қарори огоҳона дар бораи кор дар хориҷа лозим аст.

Дастур дар бораи чанд мавзӯъ маълумот медиҳад, то ба шахрвандони Тоҷикистон, ки хоҳиши кор дар хориҷа доранд, кӯмак расонад. Ин Дастур ба шумо дар пешакӣ омода шудан ва қабули қарорҳои огоҳона дар бораи муҳоҷират, муайян кардани роҳҳои бехатари муҳоҷират ва истифодаи беҳтарини шароити кору зиндагӣ дар хориҷа, кумак мекунад. Дар Дастур диққати махсус ба иттилооте дода мешавад, ки барои шахсоне, ки ҳанӯз тасмим нагирифтаанд муҳоҷират кунанд, лозим аст.

Дар ин Дастур, шумо маълумотро дар бораи омилҳое, ки ҳангоми қабули қарор дар ҷустуҷӯи кор дар хориҷа ба назар гирифта мешаванд, хоҳед ёфт; чӣ гуна ва чаро оилаатонро бояд ба назар гиред; маслиҳат оид ба интихоби кишвари таъинот ё агентии шуғл; ҳангоми кор дар хориҷа “кадом корхоро мумкин ва камод корхоро кардан мумкин нест”; муҳоҷирати бехатар, қонунӣ ва муташаккилона аз Тоҷикистон; инчунин хавфу хатарҳо ва оқибатҳои муҳоҷирати ғайриқонунӣ, ҷалби ғайриқонунӣ, хариду фурӯши одамон, қочоқи одамон ва дигар мушкилоти марбут. Самти махсус ба хусусиятҳои кор ва нигоҳубини хона, инчунин ба мушкилоте, ки коргарон ва занони баландихтисос дар қараёни муҳоҷират дучор мешаванд, бахшида шудааст.

Азбаски ҳангоми қабули қарори кор дар хориҷа, кас маҷбур аст, ки муносибати худро нисбати кор ва будубоши худ дар хориҷа тақозо диҳас, тавсия медиҳем, ки шумо ин дастурро хонед ва агар имкон бошад, аз фурсат истифода бурда, дар яке аз курсҳои ДОАРПС, ки аз ҷониби мақомоти дахлдори давлатӣ ё Марказҳои захиравии муҳоҷирон пешниҳод карда мешаванд, иштирок кунед (МЗМ). Мо итминон дорем, ки пас аз хатми ин курси таълимӣ, он ба шумо дар қабули қарори огоҳона бо интизориҳои воқеӣ, дониши амиқи худ ва нақшаи хуби кор дар хориҷа кумак мекунад.

Ин дастур ҳуҷҷатест, ки ҳангоми дастрас шудани иттилоот, сиёсатҳо, барномаҳо ё хидматҳои марбут ба Тоҷикистон доимо нав карда мешавад. Ҳама маълумоте, ки дар ин дастур мавҷуд аст, дар вақти интишор дуруст аст, аммо баъдтар марбут ба маълумоти нах тағйир дода мешавад.

Изҳори миннатдорӣ

Ин Дастур аз ҷониби кормандони ICMPD, ки дар масъалаҳои муҳоҷират кор мекунанд, бо истифода аз маводҳое, ки мушовирон дар соҳаи таҳассуси худ пешкаш кардаанд, махсусан хонум Михаэла Матей таҳия шудааст. Баррасиҳо аз ҷониби коршиносони ICMPD дар қароргоҳ ва инчунин дар сатҳи кишвар, аз қабилӣ ҳамоҳангсози дафтари кишвар, ҳамоҳангсозон ва мушовирони МЗМ ва шарикони ҳукумат пешниҳод карда шуданд.

Дар бораи ICMPD

Маркази Байналмилалии Рушди Сиёсати Муҳоҷират (ICMPD) як созмони байналмилалӣ буда, 18 кишвари узв ва беш аз 250 корманд дорад. Дар зиёда аз 90 кишвари ҷаҳон фаъолият карда, Марказ дар фаъолияти худ барои ташкили ҳамкории муассир ва шарикӣ дар масирҳои муҳоҷират аз равиши минтақавӣ истифода мекунад. Минтақаҳои афзалиятнок Африка, Осиёи Марказӣ ва Ҷанубӣ, Аврупо ва Ховари наздик мебошанд. Муносибати сеҷонибаи Марказ ба идоракунии муҳоҷират - аз ҷиҳати сохторӣ ҳамгироии тадқиқот, муколама оид ба муҳоҷират ва баланд бардоштани иқтидор - ба рушди муассиртари сиёсати муҳоҷират дар саросари ҷаҳон мусоидат мекунад. Ин созмон, ки қароргоҳаш дар Вена аст, дар Брюссел намоёндагӣ, дафтари минтақавӣ дар Малта ва дафтарҳои лоиҳавӣ дар чанд кишвар дорад. ICMPD аз кишварҳои узви худ, Комиссияи Аврупо, СММ ва дигар ниҳодҳои бисёрҷониба, инчунин аз донорҳои дуҷониба маблағ мегирад. ICMPD, ки соли 1993 таъсис ёфтааст, дар СММ мақоми нозир дорад ва бо зиёда аз 700 шарикон, аз ҷумла ниҳодҳои ИА ва оҷонсҳои СММ ҳамкорӣ мекунад.

Миссия / вазифаи ICMPD

Таъмини муҳоҷирати муташаккил, бехатар ва қонунӣ ва ҳаракати одамон, аз ҷумла тавассути амалисозии сиёсати ба нақша гирифташуда ва хуб идорашавандаи муҳоҷират.

Саркашӣ аз масъулият

Нишондиҳандаҳо ва таърифҳои, ки дар ин нашрия истифода мешаванд, маънои изҳори ақидае аз ҷониби Иттиҳоди Аврупо ё ICMPD дар бораи вазъи ҳуқуқии ягон кишвар, минтақа ё қаламрав, мақомоти онҳо ё марбут ба аломатгузори марзҳоро надоранд. Истинод ба номҳои ширкатҳо ё маҳсулот ва равандҳои тиҷоратӣ маънои тасдиқи ИА ё ICMPD-ро надорад ва ҳама гуна маълумоти пешниҳодшуда ё пешниҳоднашуда марбут ба ширкати мушаххас, маҳсулоти тиҷоратӣ ё раванди нишонаи набудани тасдиқро аз ҷониби ИА ё ICMPD надорад.

Ин дастур танҳо барои мақсадҳои иттилоотӣ омода шудааст ва набояд ҳамчун машварат ё дастурҳои ҳуқуқӣ шарҳ дода шавад.

Ихтисорот

- КТ - Кишвари таъинот
- ICMPD - Маркази Байналмилалии Рушди Сиёсати Мухочират
- МЗМ - Маркази захиравии муҳоҷирон
- ДОАРПС - Дастур оид ба омодагии асосӣ ва роҳнамоии пеш аз сафар
- ДОМРПС - Дастур оид ба омодагии махсусва роҳнамоии пеш аз сафар
- ВММША - Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли
- ТТК - Таълими техникӣ ва касбӣ

Шиносой бо Дастур

Гуруҳи мақсаднок

Ин дастур барои омӯзиш пешбинӣ шудааст, ки дар курсҳои омӯзишӣ, пеш аз тасмим гирифтани сафар ба хориҷи кишвар барои ҷустуҷӯи кор аз ҷониби муҳоҷири меҳнатӣ, истифода шавад.

Гуруҳи мақсаднок метавонанд инҳо бошанд:

- Шахсоне, ки курси таълими техникӣ ва касбиро хатм кардаанд, ва дар хориҷи кишвар ҷои кор меҷӯянд.
- Шахсоне, ки айни замон дар курсҳои таълими техникӣ ва касбӣ таҳсил мекунанд ва пас аз хатми курсҳо нияти сафар ба хориҷа доранд.
- Муҳоҷирони эҳтимолӣ, ки дар ҷустуҷӯи кор дар хориҷа ҳастанд ё аллакай дар кори киро қарор доранд.
- Аъзои оилаи муҳоҷирони эҳтимолӣ.

Дастур дар бораи роҳҳои муҳоҷирати қонунӣ ва ҳаракати фаромарзӣ маълумот медиҳад. Он метавонад барои муҳоҷирони меҳнатӣ, ки шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд, ва барои кор ба хориҷ сафар мекунанд, воситаи муфид бошад.

Ҳадафҳо ва вазифаҳо

Ҳадафи аслии ин дастур кумак ба муҳоҷирони эҳтимолии меҳнатӣ дар қабули қарорҳои хуб баррасишуда ва огоҳона дар бораи муҳоҷират, инчунин ба онҳо додани маълумот дар бораи муҳоҷирати бехатар, қонунӣ ва муташаккилона, дар бораи хатарҳо ва оқибатҳои муҳоҷирати ғайриқонунӣ, ҷалби ғайриқонунӣ, хариду фурӯши одамон, қочоқи одамон, инчунин масъалаҳо ва мушкилоти марбут мебошад.

Бо таҳияи ин дастур ва гузаронидани курсҳои омӯзишӣ барои муҳоҷирони эҳтимолии меҳнатӣ, Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон умедвор аст, ки:

- ба муҳоҷирати меҳнати бехатар ва қонунӣ мусоидат карда мешавад, ва
- ҳолатҳои поймолкунии ҳуқуқ ва манфиатҳои муҳоҷирони меҳнатӣ-шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳангоми кор дар хориҷа, инчунин далелҳои муносибати бераҳмона, кам карда мешавад.

Илова бар ин, ин дастур:

- ҷанбаҳо ва паҳлӯҳои (тарафҳо ва муқобилҳои) муҳоҷират, ки ба шахс, оила ва ҷома таъсир мерасонанд, равшан месозад;
- худтанзимкунӣ ва таҳлили омодагии шумо ба рафтан имконият фароҳам меорад;
- дар бораи раванди қонунии муҳоҷирати меҳнатӣ аз Тоҷикистон маълумот медиҳад.

ДОАРПС-ро метавон бо амалҳои зерин гузаронид:

1. **Курсҳои инфиродӣ (аз рӯи намунаҳои машғулиятҳои синфӣ)**, вақте ки муҳоҷирон ба хориҷа сафар мекунанд, ба маҳалли баргузори ДОАРПС омада, бо тренер оид ба ДОАРПС дар алоҳидагӣ сӯхбат мекунанд. Курсҳоро дар биноҳои МЗМ, вазоратҳо ё муассисаҳои давлатӣ ё дигар ҷойҳои ҷамъиятӣ, ки барои ташрифи муҳоҷирони меҳнатӣ дастрас, бехатар ва қулай мебошанд, инчунин ҳангоми гузаронидани корҳои фаҳмондадиҳӣ бо аҳоли дар шаҳрҳо ва мантиқи кишвар баргузор кардан мумкин аст.

Дар Тоҷикистон омӯзиши RBRWS-ро дар муассисаҳои зерин метавон гузаронд:

- Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли.
- Маркази машварат ва омӯзиши муҳоҷирони меҳнатӣ пеш сафар дар шаҳрҳои Душанбе, Хуҷанд, Хоруғ ва Бохтар.

- Агентии бокортаъминкунӣ дар хориҷа.
- Маркази таълими калонсолон (дар доираи барномаҳои таълимии пешбинишуда).
- Маркази захиравии муҳоҷирон, ки ҳоло дар шаҳри Душанбе ҷойгир аст.

Ин модули омӯзишӣ инчунин аз ҷониби Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои истифода аз ҷониби агентҳои хусусии шуғл тавсия карда шудааст.

Маълумот дар бораи кай ва дар кучо ташкил шудани курсҳои ДОАРПС -ро дар сомонаи мазкур дастрас кардан имконпазир аст: <https://www.mrc-tajikistan.org>

2. Курсҳои **онлайн** ба муҳоҷирони эҳтимолии меҳнатӣ, ҳангоми дастрасӣ ба портали ДОАРПС, таъмин карда мешавад. Дастурҳо дар бораи ҷи гуна тартиб / сабти ном кардан (учётная запись) ва гирифтани курси онлайнӣ ДОАРПС дар қисми муқаддимавии курс оварда шудааст. Дар платформаи онлайн, муҳоҷири меҳнатӣ метавонад дар он вақт ва маконе, ки барои ӯ қулай аст, курси ДОАРПС гирад, ба шарте ки пайвасти интернет дастрас бошад. Шакли онлайн як қатор имтиҳонҳоро дар бар мегирад, ки муҳоҷир барои гирифтани шаҳодатнома бояд аз он гузарад. Шаҳодатномаи иштирок дар курси интернетӣ дода мешавад. Шакли онлайнӣ ин курсро метавон дар сомонаи мазкур дастрас кард: <https://www.icmpdsilkroutesmodules.com/>

Луғати истилоҳот дар соҳаи муҳоҷират¹

- **Кишвари асли** - кишваре, ки ҳамчун манбаи ҷараёни муҳоҷират ва инчунин ҷои қабули муҳоҷирони меҳнати баргашта хизмат мекунад.
- **Озодии ҳаракат** - ҳуқуқи инсон аст, ки се унсури асосиро дар бар мегирад: озодии ҳаракат дар ҳудуди кишвар², ҳуқуқи тарки ҳар кишвар ва ҳуқуқи бозгашт ба кишвари худ³.
- **Муҳоҷират** - раванде, ки тавассути он шаҳрвандони ғайррезидент бо мақсади будубош меоянд.
- **Муҳоҷирати ғайриқонунӣ** - ҳаракате, ки берун аз қоидаҳои кишвари фиристанда, транзит ва қабулқунанда рух медиҳад. Ҳеҷ таърифи дақиқ ё умуман қабулшудаи муҳоҷирати ғайриқонунӣ вуҷуд надорад. Аз нуқтаи назари кишвари таъинот, он бе иҷозати зарурӣ ё ҳуҷҷатҳои пешбининамудаи қонун дар бораи тартиби вуруд ба кишвар вориди кишвар, будубош ва кор дар он аст. Аз нуқтаи назари кишвари фиристанда, ин ғайриқонунӣ аст, масалан, вақте ки шахс бидуни шиносномаи дӯруст ё ҳуҷҷати сафар аз сарҳади байналмилалӣ мегузарад ё ба талаботи маъмурии тарки кишвар ҷавобгӯ нест. Аммо, тамоюли маҳдуд кардани истилоҳи “муҳоҷирати ғайриқонунӣ” ва истифодаи он танҳо дар мавриди вориди ғайриқонунии муҳоҷирон ва хариду фуруши одамон вуҷуд дорад. Ҳангоми тавсифи муҳоҷироне, ки иҷозати зисти мувофиқ надоранд, истилоҳи “муҳоҷири ғайриқонунӣ” ё “муҳоҷири бидуни ҳуҷҷат” низ афзалтар аст.
- **Муҳоҷирати меҳнатӣ** - интиқоли одамон бо мақсади кор аз як давлат ба давлати дигар ё дар ҳудуди кишвари истиқомати худ. Дар аксари кишварҳо муҳоҷирати меҳнатӣ бо қонунҳои миллии муҳоҷират танзим карда мешавад. Илова бар ин, баъзе кишварҳо дар танзими муҳоҷирати меҳнати беруна ва фароҳам овардани шароити мусоид барои шаҳрвандони худ дар хориҷи кишвар нақши фаъол доранд.
- **Муҳоҷир** - тавре, ки Созмони Байналмилалии Муҳоҷират (СБМ) муайян кардааст, муҳоҷир шахсе мебошад, ки сарҳади байналмилалиро убур кардаст ё дар дохили як давлат сафар карда истодааст ё аллақай сафар кардааст ва ҷои истиқомати муқаррарии худро, новобаста аз (1) вазъи ҳуқуқии шахс; (2) хусусияти ихтиёрӣ ё ғайриихтиёрии ҳаракат; (3) сабабҳои қойивазкунӣ; ё (4) давомнокии будубош, тарк кардааст.
- **Муҳоҷират** - раванди интиқоли аҳоли аз сарҳади байналмилалӣ ё дар дохили кишвар мебошад. Муҳоҷират ҳама намуди ҳаракатро, новобаста аз давомнокии, таркиб ва сабабҳои фаро мегирад. Муҳоҷират ҳаракати гурезаҳо, овораҳо, муҳоҷирони иқтисодӣ ва шахсонеро, ки бо мақсадҳои дигар, аз ҷумла пайваستшавии оила овора шудаанд, дар бар мегирад.

¹ Ин истилоҳҳои калидӣ аз истилоҳҳои Созмони Байналмилалии Муҳоҷират (СБМ) гирифта шудаанд.

² Моддаи 13 (1), Эълומияи умумии ҳуқуқи башар, 1948: “Ҳар кас ҳуқуқ дорад озодона ҳаракат кунад ва дар ҳудуди ҳар як давлат истиқоматгоҳи худро интихоб кунад”.

³ Моддаи 13 (2), Эълומияи умумии ҳуқуқҳои Инсон, 1948: “Ҳар кас ҳуқуқ дорад аз ҳар кишваре, аз ҷумла кишвари худро тарк кунад ва ба кишвари худ баргардад”.

Қайдҳои худро дар ин ҷо бинависед

A series of horizontal dashed blue lines for writing, spanning the width of the page below the header.

МОДУЛҲОИ ТАЪЛИМӢ

Оғози кор - Муқаддима ба барномаи таълимӣ

Ҳадафҳои омӯзиш:	Тавсифи мухтасарро дар бораи аз кучо оғоз кардани курс ва аз кучо пайдо кардани чузъҳои гуногуни курс пешниҳод кунед. Мақсад ва сохтори курсро муаррифӣ кунед. Интизориҳои курсро, ки шумо бояд қонеъ кунед, муаррифӣ кунед.
Натиҷаҳои омӯзиш: Дар охири ин модул шумо метавонед:	Фаҳмонед, ки ҳангоми омӯзиш (таълим) кадом масъалаҳо фаро гирифта мешаванд ва иштирокчиён бояд кадом меъёрҳо ва қоидаҳоро риоя кунанд.

Чӣ тавр аз дастури омӯзиши муҳоҷирон истифода бурдан мумкин аст

Ин дастур метавонад ҳамчун як воситаи таълимӣ дар баргузориҳои курсҳо ё ҳамчун василаи мустақил барои онҳое, ки мехоҳанд чӣ гуна будани кор дар хориҷаро дарк кунанд, истифода шавад. Дар дарсҳои синфӣ, модулҳо метавонанд маводи омӯзиширо аз қабili омӯзиши мисолҳо, викторинаҳо, омӯзиши масъалаҳо ва кори гурӯҳиро дар бар гиранд, то ба даст овардани натиҷаҳои мусбати омӯзиш мусоидат кунанд.

Ин дастур барои хондан ҳамчун як дастури омӯзиш пешбинӣ нашудааст; он барои мақсаде пешбинӣ шудааст, ки шумо ҳангоми зарурат ба шарҳи масъалаи дигар ба он муроҷиат кунед. **Бо вучуди ин, тавсия дода мешавад, ки шумо ҳама модулҳоро хонед, то мушкilotи ба шумо дучоршавандаро беҳтар фаҳмед.**

Ин дастур аз они шумост, бинобар ин шумо метавонед ба худ қайдҳо кунед ва чизҳои муфидро зерҳат/қайд намоед. Пас аз хондани ҳар як бахш ё ҳатто ҳар як банди ин дастур, **як дақиқа вақт ҷудо кунед, то чизҳои омӯхтаатонро нависед. Қайдҳоро бо суханони худ нависед, зеро ба шумо лозим меояд, ки онро баъдтар бифаҳмед.**

Сохтори курси таълимӣ

Ба ин курси таълимӣ чаҳор модули мавзӯӣ дохил карда шудааст:

- Муқаддима ба барномаи таълимӣ
- Модули 1. Омилҳое, ки пеш аз қабули қарор дар бораи кор дар хориҷа ба назар гирифта мешаванд
- Модули 2. Раванди муҳоҷират
- Модули 3. Муҳоҷирати ғайриқонунӣ
- Модули 4. Намунаҳои мушаххаси муҳоҷирони меҳнатӣ
- Анҷоми омӯзиш.

Ин чор модул ба ҷанбаҳои мухталифи муҳоҷират тамаркуз мекунанд. Дар охири ҳар як модул, санҷиши кӯтоҳе барои арзёбии фаҳмиши шумо оид ба масъалаҳои муҳокимашуда, гузаронида мешавад. Мӯҳлати тахминии ҳар як модул ва курсҳои онҳо дар зер оварда шудаанд.

Барномаи таълимии пешниҳодшуда

Модулҳо ба синфҳо бо соатҳои/давомнокии гуногуни тақсим карда мешаванд ва мӯҳлати ҳар як модули таълимӣ дар нақшаи таълим тахминӣ аст. Давомнокии курсро вобаста ба шунавандагон ва шароити мушаххас тағйир додан мумкин аст. Тренер бояд вақти муносибро барои фаъолиятҳои интерактивӣ ба монанди кори гурӯҳӣ, бозиҳои нақшофаринӣ ва дигар машқҳои амалӣ ба нақша гирад. Нақшаи курсҳои дар поён зикршуда барои як рӯзи омӯзиш пешбинӣ шудааст. Онро барои муҳокимаи муфассал метавон то ду рӯз тамдид кард.

Дар шакли онлайнӣ ДОАРПС, шумо метавонед онро вобаста ба натиҷаҳои имтиҳонҳо ҳадди аққал ду соат анҷом диҳед. Аммо, барои иҷрои курси ДОАРПС, вақти азхудкунии ин курси ҳадди аксар 10 рӯз аст. Агар курс дар давоми 10 рӯз ба итмом нарасад, муҳоҷири меҳнатӣ бояд аз аввал ба омӯзиш шурӯъ кунад.

Барномаи таълимӣ

Модул	Давомноқӣ	Мундариҷа
Муқаддима ба барномаи таълимӣ	15 дақиқа	Дарси 1: Мақсад ва вазифаҳои курсҳои омӯзишӣ Дарси 2: Шартҳо ва далелҳои асосӣ Дарси 3: Шарҳи мавзӯҳои семинар
Модули 1 Омилҳое, ки пеш аз қабули қарор дар бораи кор дар хориҷа ба назар гирифта мешаванд	1,5 соат	Дарси 1: Қарор дар бораи ҷустуҷӯи кор дар хориҷа Дарси 2: Иштироки оила Дарси 3: Ба кучо муҳоҷират кардан Дарси 4: Дарк намудани тағйироте, ки бо кор дар хориҷа алоқаманданд
Саволҳо ва ҷавобҳо	15 дақиқа	Саволҳо ва ҷавобҳо - Модули 1
Модули 2 Раванди муҳоҷират	1 соат	Дарси 1: Тартиби қонунии муҳоҷират (баромадан/сафар, вуруд/бозгашт, давомнокии муҳоҷират) Дарси 2: Низоми шуғл дар Тоҷикистон Дарси 3: Механизмҳои пешгирикунанда Дарси 4: Шартномаи меҳнатӣ
Саволҳо ва ҷавобҳо	15 дақиқа	Саволҳо ва ҷавобҳо - Модули 2
Модули 3 Муҳоҷирати ғайриқонунӣ	1 соат	Дарси 1: Муҳоҷирати ғайриқонунӣ ва хариду фурӯши одамон Дарси 2: Қочоқ ва хариду фурӯши одамон Дарси 3: Осепазии муҳоҷирони меҳнатӣ Дарси 4: Чӣ тавр худро бояд муҳофизат кард
Саволҳо ва ҷавобҳо	15 дақиқа	Саволҳо ва ҷавобҳо - Модули 3
Модули 4 Намунаҳои мушаххаси муҳоҷирони меҳнатӣ	1 соат	Дарси 1: Мушкилиҳои умумие, ки муҳоҷирони меҳнатӣ бо он дучор мешаванд Дарси 2: Кормандони хонагӣ Дарси 3: Муҳоҷирони кории соҳибхитос Дарси 4: Занҳои муҳоҷир
Саволҳо ва ҷавобҳо	15 дақиқа	Саволҳо ва ҷавобҳо - Модули 4
Анҷоми омӯзиш	15 дақиқа	Анҷоми курси таълимӣ Саволҳо ва ҷавобҳо барои ҳама модулҳо Баҳодихӣ

Манбаҳои роҳнамо

- Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли - <https://mehnat.tj>
- Агентии бокортаъминкунӣ дар хориҷа - <https://mehnat.tj>
- Хадамоти муҳоҷират - <http://migration.tj>
- Маркази захиравӣ барои муҳоҷирон - <https://www.mrc-tajikistan.org/>

МОДУЛИ 1. ОМИЛҲОЕ, КИ ПЕШ АЗ ҚАБУЛИ ҚАРОР ДАР БОРАИ КОР ДАР ХОРИҶА БА НАЗАР ГИРИФТА МЕШАВАНД

Ҳадафҳои омӯзиш:	Интихоби хуб андешидашуда ва огоҳона дар бораи муҳоҷират тавассути пешниҳоди роҳнамоӣ ва машварат.
Натиҷаҳои омӯзиш: Дар охири ин модул шумо метавонед:	<ul style="list-style-type: none"> - муайян кардани марҳилаҳои қабули қарор оид ба муҳоҷират. - вариантҳои барқарор ва тасмим гиред, ки кор дар хориҷа дар ҳолати шумо муфид бошад ё не. - нақши оилаи худро, ҷангоми тасмим гирифтани ба муҳоҷират, бифаҳмед. - хоҳишҳо ва интизориҳои воқеии худро, аз кор дар кишвари дигар, пайдо намоед.

Ба хориҷа бо мақсади кор ва истиқомат рафтан маънои онро дорад, ки шумо бояд муваққатан оила, дӯстон, тарзи ҳаёти муқаррарии худро тарк кунед. Пеш аз қабули қарор, шумо бояд онро хуб андеша кунед, чиҳаҷҳои мусбат ва манфии онро баҳо диҳед ва вазъиятро арзёбӣ кунед.

Қарори шумо дар бораи рафтан ё мондан – қарори инфиродӣ дар заминаи оила дар асоси арзёбии доираи васеи омилҳои иқтисодӣ ва ғайри иқтисодӣ ба монанди **вақт** (Шумо то кай дар кишвари дигар истодан метавонед?), **масофа** (Шумо то чӣ андоза метавонед, аз нуқтаи назари масофа/дурӣ, барои кор сафар кунед?); ва фарқиятҳои фарҳангии марбут (Шумо метавонед бо **фарқиятҳои фарҳангӣ** сару кор дошта бошед?). Нақши ҳар як омил метавонад аз як шахс ба таври ҷиддӣ фарқ кунад ва барои дарк намудани интихоби шумо, таҳлили шахсӣ дар баробари алтернативаҳои, ки шумо аллакай дар Тоҷикистон доред, зарур аст.

Дарси 1 - Қарор дар бораи ҷустуҷӯи кор дар хориҷа

Қадамҳо дар раванди қабули қарор барои сафар ба хориҷа

Раванди қабули қарорро метавон ба чанд марҳила тақсим кард. Дар кадом марҳила будани худро муайян кунед.

- **Ҳадафҳои худро муайян кунед ва мушкилотро арзёбӣ кунед.** Пеш аз он ки мушкилотро ҳал кунед, шумо бояд донед, ки мушкилот чист. Мушкилот ё интихоби мушаххасро, ки шумо бо он рӯ ба рӯ мешавед, муайян кунед. Агар шумо бекор бошед ё дар ҷустуҷӯи имкони дарёфти кори беҳтари музнок дар хориҷа бошед, арзёбии ҳамаи хатарҳои марбут ба ин хеле муҳим аст.
- **Алтернативаҳои мавҷударо муайян ва арзёбӣ кунед.** Вариантҳои дигарро фаъолона ҷустуҷӯ кунед ва аз дӯстон, оила, муассисаҳои давлатӣ, васоити ахбори омма ва дигар манбаъҳо маълумот ва маслиҳат ҷӯед. Рӯйхати имконоти ҳалли мушкилоте, ки шумо дучор мешавед, тартиб диҳед. Ҳеҷ гуна ҳалли худро аз аввал безътиной накунад, ҳатто агар он бефоида ба назар расад. Ҳадафҳои шумо, ҳама гуна монеаҳо ва тавсифи ҳолатҳои ҷорӣ ва дилхоҳ ба шумо дар муайян кардани роҳҳои ҳалли имконпазир кумак мекунад.
- **Дар бораи сафар дар хориҷа маълумоти бештар гиред.** Таҷрибаи дигарон дар соҳаи муҳоҷират метавонад як манбаи муҳими иттилоот бошад. Аммо, фарқ кардани далелҳо ва афкор, дурӯғ ва воқеият хеле муҳим аст. Алтернативае, ки барои шумо хуб аст, метавонад ҳатман барои дигарон якхела набошад. Манфиатҳо ва хатарҳои ҳар як вариантро нависед ва муайян кунед, ки кадом интихоб барои шумо мувофиқ аст. Баъзан ҳатто вақте ки шумо ҳама маълумоти лозимиро доред, тасмим гирифтани душвор аст.
- **Интихоби огоҳона кунед.** Пас аз баррасии ҳамаи имкониятҳо, шумо бояд ниятҳои худро ба дигарон расонед. Дар ин марҳила, муҳим аст, ки нақши оила ва / ё дӯстони худро ба назар гиред.

- **Сарфи назар аз тафсирҳои манфӣ, қарори худро иҷро кунед.** Пас аз он ки шумо қарор додед, ки барои кор ба хориҷа равед, шумо хоҳ ва нохоҳ бораи ҳаёти нави худ шубҳа ва пушаймонӣ хоҳед дошт. Ҳар вақте ки шумо шубҳа ё пушаймонӣ ҳис мекунед, оқибатҳои алтернативаҳои гуногунро бо назардошти ин ҳиссиёт баркашед ва қарори худро аз нав дида бароед.

Сабабҳои тасмими шумо ба муҳоҷират чист? Ҳадафҳои худро муайян кунед.

Тасмими сафар барои муҳоҷирати меҳнатӣ интихоби сафар ба хориҷа ё ин ки баръакс будубош дар Тоҷикистон ва муайян кардани кишвари нави таъинот аст. Пеш аз қабули қарор ба сафар ба кишвари дигар, кӯшиш кунед сабабҳои инро фаҳмед. Сабабҳои муҳоҷират метавонанд сатҳи зиндагӣ, музди меҳнат, шароити бозори меҳнат ё имкониятҳои таҳсилро дар бар гиранд. Саросема нашавед, ва ҳамаи сабабҳои дар хориҷи кишвар кор ҷустуҷӯ карданатонро нависед. Агар надонед, ки ин сабабҳо чӣ мебошанд, аввал сабабҳои дар зер овардашударо дида бароед:

Сабабҳои муҳоҷират	Ҳа	Не
Набудани кори мувофиқ дар Тоҷикистон		
Бекорӣ дар Тоҷикистон		
Набудани имкониятҳои пешбарӣ дар кори ҳозираи шумо		
Кори нокифояи коргарони баландхисос		
Даромаде, ки барои шумо ва оилаатон кифоя нест		
Омилҳои экологӣ		
Омодагӣ ба сафар ё ҳавас ба саёҳат		
Ҳама сафар мекунед, бинобар ин шумо низ мехоҳед сафар кунед		
Таъсири оила ва дӯстон		
Мавҷудияти диаспораи тоҷикон дар кишвари таъинот		
Хешовандони наздики берун аз Тоҷикистон		
Барои оилаи худ пул кор кунед		
Барои оғози тиҷорати худ дар Тоҷикистон ба қарзи пули нақд дастрас нест		
Набудани имкониятҳои мувофиқ барои гирифтани таҳсилоти хуб барои шумо ё фарзандонатон		
Сатҳи нокифояи зиндагӣ дар Тоҷикистон		
Сатҳи нокифояи системаи таъминоти иҷтимоӣ дар Тоҷикистон		
Шароити тангии зиндагӣ		
Молу мулки оилавӣ кофӣ нест		
Шароити ғайриқаноатбахши зиндагӣ		
Дигар сабабҳо		

Шумо бояд сабабҳои сафари худро ба хориҷа возеҳ дарк кунед, баъдтар ин ба шумо кӯмак мекунед, ки монеаҳоро паси сар кунед ва раванди қабули қарорро назорат кунед.

Шумо аз муҳоҷират ба кишвари дигар чӣ интизориҳо доред?

Интизориҳои шумо дар бораи кишвари таъинот ва он чиро, ки шумо тавассути кор ба даст оварда метавонед, омилҳои муассир дар қабули қарор дар бораи муҳоҷират мебошанд. Аммо, умуман, пеш аз муҳоҷират, шумо шояд дар бораи имкониятҳои кор ё шароити зиндагӣ дар кишвари таъинот интизориҳои аз ҳад зиёд хушбин дошта бошед. Баъзан воқеият ба

интизориҳои мо мувофиқат намекунад, аз ин рӯ омода бошед, ки интизориҳои худро мувофиқи далелҳои воқеӣ дар кишвари таъинот тағйир диҳед.

Интизориҳо	Ҳа	Не
Беҳтар кардани шароити моддӣ		
Имкониятҳои афзоиши касб		
Сатҳи баландтари зиндагӣ		
Дигар / ҷомеаи муосир		
Баланд бардоштани мақоми иҷтимоӣ		
Озодии шахсӣ		
Дурнамои издивоҷ		
Таассуроти сафар		
Амният / субот		
Имкониятҳои барои гирифтани маълумоти беҳтарин барои шумо ё фарзандони шумо		
Дастрасӣ ба беҳтарин хизматрасониҳои тиббӣ		
Муносибат бо дигар аъзоёни оила		
Дигар интизориҳо		

Ба интизороти худ гӯш диҳед. Шояд битавон посухи норизоятии шуморо дар роҳи ҳалли мутафовити нисбат ба муҳоҷират ёфт.

Оё интизориҳои шумо воқеӣ ҳастанд?

Ҳангоми муайян кардани интизориҳои худ, дар хотир доред, ки корфармоён аз вазъи иқтисодии шумо огоҳанд. Онҳо интизоранд, ки шумо маоши кам ва шароити кореро, ки аз рӯи меъёрҳои кишвари мизбон бад аст, аммо нисбат ба оне, ки дар Тоҷикистон баландтар ва беҳтар аст, қабул мекунед. Лutfан омода бошед, ки фарқияти музди меҳнат ва шароити кори байни шумо ва коргарони маҳаллӣ, байни шумо ва дигар гурӯҳҳои муҳоҷиронро бубинед. Ин як қисми стратегияи ғолибӣ корфармоён аст.

Чаро одамон сафар намекунанд? Алтернативаҳои арзёбӣ кунед.

Сабабҳои иқтисодии кӯчидан муҳиманд, аммо онҳо мураккабии қарори кӯчиданро инъикос намекунанд. Аз сабаби набудани маълумоти кофӣ, баъзе хатарҳо ва номуайянии мавҷуданд, аз ин рӯ шумо бояд иқдоми худро хеле бодикқат ба нақша гиред. Эҳсосоти тарс ва пушаймонӣ ё изтироб дар бораи номуайяни, эҳсосоти муқаррарӣ аст ва метавонад ба қарори шумо таъсир расонад.

Аз худ бипурсед:

- **Оё шумо ҳангоми дур будан аз оила, дӯстон ва хона худро бароҳат ҳис карда метавонед?** Ҳамин, ки ба хориҷа сафар кардед, эҳсос менамояд, ки аз чорабиниҳои оилавӣ қафо мондаед, дарди тарк кардани оилаи худро низ эҳсос хоҳед кард, ватанатонро ёд мекунед ва аксар вақт дар ҳайрат хоҳед монд, ки оё қарори сафар карданатон дуруст буд ё ин ки не.
- **Оё шумо тарси нокомӣ доред (тарси хато кардан)?** Аз эҳтимол дур нест, ки шумо дар ҳар коре, ки мекунед, метавонед ноком шавед. Муваффақият ва нокомӣ аз қобилият, саъю кӯшиш ва каме барори шумо вобаста аст, аз ин рӯ **сценарияи бадтаринро баррасӣ кунед ва барои худ нақшаи ҳолатҳои вазнин / фавқуллода омода кунед.**
- **То чӣ андоза шумо дар муҳити дигар ва шароити гуногуни обу ҳаво худро бароҳат ҳис мекунед?** Агар кор дар кишварҳои Халиҷи Форс ё дар Қутби Арктикии Россия муайян

шуда бошад, тоҷиконро маҷбур мекунад, ки дар он ҷо зиндагии комилан дигарро анҷом диҳанд. Аввалан, ҳарорат дар айни тобистон аксар вақт ба зиёда аз 50 дараҷа мерасад, ки ин боиси он мегардад, ки бисёре аз коргарон маҷбуранд дар рухсатии тӯлонӣ дар моҳҳои июл ва август ба ватан баргарданд, ҳамзамон дар як вақт, дар доираи Арктика ё дар минтақаҳои шимолии Россия, ҳарорат метавонад то -50 афтад.

- **Оё шумо омодаед, ки бо муҳити нави иҷтимоӣ ва шароити кор рӯ ба рӯ шавед?** Шояд таъбиз, наҷодпарастӣ ё ксенофобия вучуд дошта бошад, баъзан шумо худро таҳдид ва ноамн эҳсос карда метавонед, ё бо таҳқиру таҳдидҳои ҷисмонӣ ё шифоҳӣ дучор шуда метавонед. Дар бораи он фикр кунед, ки шумо дар чунин вазъият чӣ гуна муносибат мекардед.

Интиҳоби огоҳона кунед

Монеа	Чӣ тавр ин монепаро баргараф кардан мумкин аст
Ба шумо ҳеҷ гоҳ иҷозат / имконият надоданд, ки қарор қабул кунед (яъне ин қарорро ҳамеша падару модаратон ба ҷои шумо қабул мекарданд, ё ҳамчун зан, шумо ҳамеша бояд розигии сарвари хонаводаро мегирифтед).	Қобилияти қабули қарорҳои маҳдуд доштан, маъноӣ онро надорад, ки шумо наметавонед қарори худро қабул кунед. Аз дигарон маслиҳат пурсед, аммо ба ақидаи худ такя кунед.
Шумо боварӣ доред, ки барои қабули қарори огоҳона вақти кофӣ надоред.	Ҳангоми шурӯъ намудан ба ҷустуҷӯи кор дар хориҷа, шояд шумо якумин кори пешниҳодшударо бидуни андеша қабул кунед, аммо агар шумо саросема шавед ва дар бораи он ки чӣ орзу доред ва чӣ гуна мехоҳед ба орзуи худ ноил шавед, хуб фикр накунед, ба самти нодуруст хоҳед рафт. Қарорҳои огоҳона қабул кунед.
Шумо метарсед, ки таваккал кунед ва қарори нодуруст қабул кунед.	Бе андеша таваккалона кор накунед ва нақшаи иловагии худро омода кунед.
Шумо намефаҳмед, ки чӣ интиҳоб кардан лозим аст, зеро шумо маълумоти дақиқ ва зарурӣ надоред.	Имкониятҳои худро бештар истифода баред, масалан, дар бораи таҷрибаи одамони дигар дар чунин ҳолатҳо маълумот гиред, аз далелҳои мавҷуда хулосаҳои мантиқӣ бароред, манбаъҳои нашршударо ҷустуҷӯ кунед, маълумотро дар васоити ахбори омма хонед. Ба наздиктарин Маркази захиравии муҳоҷирон таширф оред.
Шумо наметавонед аз ӯҳдаи мураккабии ҳалли масъала ё вариантҳои аз ҳад зиёди пешниҳодшуда бароед.	Раванди қабули қарорҳоро ба қисмҳои мувофиқ тақсим кунед. Зарурати сафар кардан ё накардан ба хориҷа – як қисми қарор. Кишвари таъинот – қисми дигар. Чӣ гуна сафар кардан ба хориҷа – қисми навбатӣ.

Оё шумо ба меъёрҳои муқарраршуда барои кор дар хориҷа ҷавобгӯед?

Қоидаҳо ва ҳуҷҷатҳои зарурӣ вобаста ба кишваре, ки шумо мехоҳед дар он ҷо кор кунед, ё кори иҷрошаванда, фарқ мекунад. Баъзе ҳуҷҷатҳо бояд **пеш аз сафар ба хориҷи кишвар** дар Тоҷикистон дастрас карда шаванд; дигар ҳуҷҷатҳо бояд дар кишвари таъинот **пас аз расидан** ба кишвар ба даст оварда шаванд. Шумо бояд ин ҳуҷҷатҳоро мувофиқи дархости мақомоти дахлдор пешниҳод карда тавонед.

Ба шумо шояд як ё якчанд ҳуҷҷатҳои зерин лозим шавад. Ҳуҷҷатҳое, ки ба шумо лозим аст, аз қонунгузориҳои ҷорӣ дар кишвари таъинот вобаста аст.

Пеш аз рафтан, шумо бояд ҳуҷҷатҳои зеринро бо худ гиред:

- Шаҳодатномаи таваллуд.
- Шаҳодатномаи ақди никоҳ.
- Ҳуҷҷатҳои молиявӣ - суратҳисоби бонкӣ.
- Шиносномаи хориҷӣ (боэтибор барои тамоми давраи будубош дар хориҷа).
- Шаҳодатномаи барасмиятдарории гумрукӣ.
- Ҳуҷҷатҳои оиди маълумот ва таҳассус - диплом, шаҳодатнома ва ғайра.
- Ҳуҷҷатҳои барои иҷозатномаи кор - шартномаи меҳнатӣ ва иҷозатномаи кор.
- Раводиди корӣ (барои кишварҳо бо низоми вурӯд бо раводид).
- Шаҳодатномаи ронандагӣ.
- Маълумотномаи тиббӣ.
- Суғуртаи тиббӣ.

Ҳангоми расидан (воридшавӣ), шумо бояд ҳуҷҷатҳои зеринро бо худ дошта бошед:

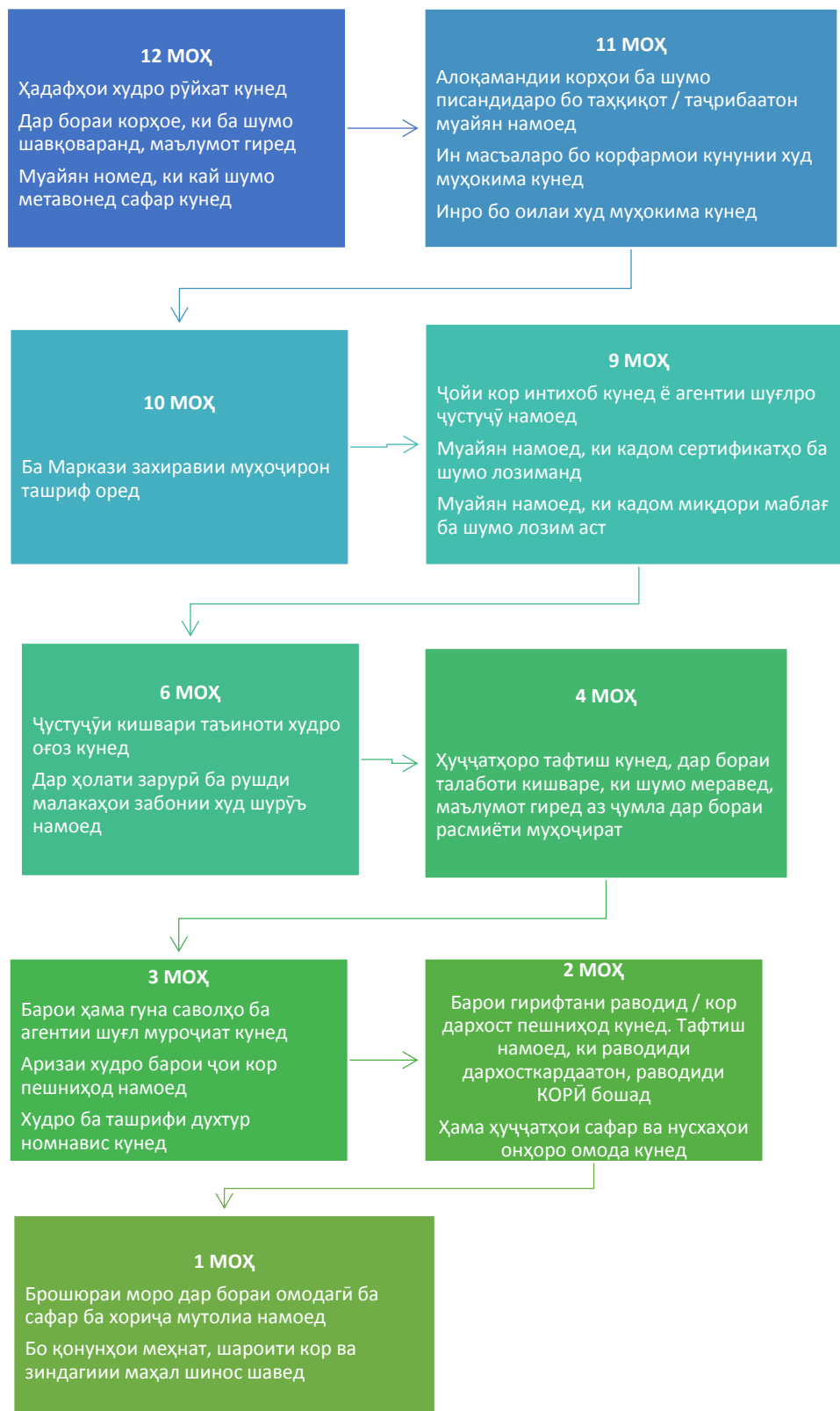
- Исботи вурӯди қонунӣ ва мақом - Воридшавӣ / ихроҷ дар шиносномаи шумо.
- Корти истиқоматӣ / мӯҳр.
- Корти муҳоҷират (ҳангоми ворид шудан ба кишварҳо бо низоми сафар бидуни раводид).
- Иҷозатномаи кор ё патент.
- Суғуртаи тиббӣ.
- Рақами бақайдгирӣ (рақами бақайдгирии хориҷӣ барои таъминоти иҷтимоӣ).
- Ҳуҷҷати ронандагӣ намунаи кишвари қабулкунанда

Оё шумо ба меъёрҳои муқарраршудаи шуғл ҷавобгӯед? (маҳдудияти синну сол, талаботи тиббӣ ва ғайра)?

Муайян намоед, ки барои гирифтани иҷозатномаи барои кор шумо бояд чанд сола бошед. Чун қоидаи умумӣ, Созмони байналмилалӣ меҳнат ҳадди ақал барои қабул ба корро ба синни 15 сол ва ҳадди ақал барои корҳои хатарнок ба синни 18 сол, муайян намудааст. Кишварҳои мухталиф қоидаҳои муайян доранд (масалан, дар Арабистони Саудӣ дар дувоздаҳ намунаи кор ба муҳоҷирон кор кардан манъ аст, асосан дар соҳаи тиҷорат).

Дар бисёр ҳолатҳо, корфармои эҳтимолии шумо метавонад азназаргузарониҳои ҷисмониро талаб кунад, то шумо саломатии хуби ҷисмонӣ барои иҷрои кори пешниҳодшударо дошта бошед. Ба шумо лозим аст, ки аз имтиҳони ҷисмонӣ гузаред, то муайян кунед, ки дил, шуш, чашм, гӯш, даст ва пои шумо солим аст. Вобаста аз намунаи кор, инчунин ташҳиси наркологӣ ва психологӣ низ талаб карда мешавад.

Сафар ба хориҷа - шартҳои пешниҳодшуда.

Дарси 2 - Ҷалби аъзоёни оила

Муҳоҷират аксар вақт на танҳо қарори инфиродӣ, балки қарори тамоми оила мебошад. Ҳар як аъзои оила метавонад ба иқдоми шумо гуногун вокуниш нишон диҳад ва ҳангоми сафари шумо онҳо метавонанд бо мушкилоти гуногун дучор оянд. *Эҳсосоти онҳоро эътироф кунед ва мувофиқи он амал кунед.*

Чаро ба шумо лозим аст, ки бо оилаи худ муҳоҷима кунед?

Одатан ҳангоми сафар ба хориҷа, шахс аз Тоҷикистон бо тамоми оилааш сафар намекунад. Аксар вақт, бинобар номуайяни дар бораи шароити зиндагӣ ва гарон будани манзил, шумо оилаи худро дар хона мемонед: ҳамсар, фарзандон ва волидайн. Қарори муҳоҷират метавонад ба аъзоёни боқимондаи оила таъсири қиддӣ расонад, аз ин рӯ ин тасмим бояд пас аз муҳоҷима бо аъзои оилаи шумо қабул карда шавад.

Хусусиятҳои муносибати шумо бо оилаатон ба қарори шумо дар муҳоҷират таъсир мерасонад, зеро шумо бо оилаи худ робитаи эҳсосӣ доред. Аъзоёни оилаҳое, ки аллақай муҳоҷират кардаанд, метавонанд ба шумо дар бораи кишвари эҳтимолии таъинот маълумот диҳанд ва метавонанд барои мутобиқ шудан ба кишвари нав дастгирӣ кунанд. Азбаски муҳоҷират як раванди гарон аст, ба шумо кӯмаки оилаи шумо дар маблағгузори сафар лозим мешавад.

Оё оилаи шумо нияти шуморо барои сафар ба хориҷа дастгирӣ мекунад?

Агар оилаатон шуморо дастгирӣ накунад, кӯшиш кунед, ки сабаби ба ташвиш омадани онҳоро бифаҳмед, зеро нигарониҳои онҳо одатан асоснок аст. Бо онҳо сӯҳбат кунед ва ба оилаи худ фаҳмонед, ки чӣ кор мекунад ва чаро ин корро мекунад. Бо онҳо ҷанбаҳои мусбӣ ва манфии муҳоҷиратро муҳоҷима кунед.

Ҷонибдор	Зид
Даромади иловагӣ барои буҷети оила	Бори хеле вазнин ба аъзоёни оилае, ки дар хона мондаанд
Роҳи наҷот аз камбизоатӣ	Пардохтҳо барои ёфтани ҷои кор дар хориҷа хеле баланданд
Имкониятҳои бештар барои гирифтани таҳсилот барои кӯдакон	Мушкилиҳои омӯзиш барои кӯдакони дар хона монда (масалан, кӯдакон мактабро тарк мекунанд, онҳо аз мактаб хориҷ карда мешаванд)
Роҳи бештар кардани вазъи молиявӣ ва иқтисодии худ, инчунин баланд бардоштани вазъи иҷтимоии оилаи шумо	Мушкилиҳои ҷудошавӣ (масъулиятҳои бештар, масъулиятҳои нав, мушкилоти равонӣ ё тиббӣ)
Имкониятҳои ҷамъовари маблағи пулӣ барои сармоягузорӣ ба тиҷорат	Интизориҳои зиёди муҳоҷират / тарси нокомӣ
Васеъ намудани имкониятҳои аъзоёни оилае, ки дар хона мемонанд	Паст шудани сатҳи фаъолияти иқтисодии аъзоёни оила ҳангоми гирифтани маблағҳои ба хона интиқолшуда
Тақвият додани мустақилияти занон, баланд бардоштани худбаҳодиҳӣ, шаъну шараф, мақоми иҷтимоӣ, ба даст овардани малақаҳои нав ба занону духтарон	Тағйир ёфтани меъёрҳои иҷтимоӣ ва гендерӣ, аз ҷумла мушкилот бо ҳаракати озод ва сафари мустақилонаи занон

Оё шумо метавонед аз оилаи худ муддати дароз дур монед?

Унсур дигаре, ки ҳангоми арзёбии робитаи байни муҳожират ва оилаи дар хона мондашуда бояд ба назар гирифта шавад, давомнокии муҳожират аст. Имрӯзҳо технологияҳои муосир муоширатро дастрас мекунанд. Шумо метавонед барномаҳои монанди Вайбер (Viber), Фэйсбуук мессенджер (Facebook Messenger, Вотсап (WhatsApp), Телеграм (Telegram) ва ғайраҳо барои муоширати мунтазам бо оилаатон истифода баред. Бо вучуди ин, ҳузури ҷисмонӣ ҳоло ҳам муҳим аст. Агар шумо муддати тӯлонӣ дар хориҷа монданӣ бошед, шумо бояд оила ва худатонро ба ин тағйироти эҳтимолии ҳаёти ҳаррӯзаи худ омода кунед.

Оё аъзои оилаи шумо метавонед муддати дароз бе шумо бошанд?

Набудани шумо метавонад барои ҳамсаратон оқибатҳои манфӣ дошта бошад. Шумо бояд ўро бовар кунед, ки оилаи баргашта ба ҳеҷ вачҳ партофта нахоҳад шуд. Дар бораи он, ки масофаи дур метавонад ба оилаи шумо таъсир расонад, фикр кунед.

Ҳатман бо ҳамсаратон оиди коре, ки шумо мехоҳед дар хориҷа ба даст оред, муҳокима намоед ва эътирози онҳоро ғуш кунед. Ташвиши ҳамсаратон метавонад бо нақш ва масъулиятҳои нави онҳо, пардохти қарзҳо, тарс, танҳои ва мушкилоти молиявӣ алоқаманд бошад. Муайян намоед, ки нақшҳои оилавино, ки аз ҷониби ҳар як ҳамсар иҷро карда мешавад, чӣ тавр ба зимаи ҳамсаратон мегузored ва инчунин чӣ тавр ин ўҳдадорихоро дуруст тақсим менамоед.

Оё аъзоёни оилаатон бе дастгирии шумо молияро идора карда метавонанд?

Ин масъаларо бо оилаи худ муҳокима кунед ва сипас қарор кунед, ки молияро кӣ ва чӣ тавр идора мекунанд. Бо ҳамсаратон ошкоро сўҳбат кунед ва муайян намоед, ки оилаи шумо чӣ қадар маблағи пулиро ба даст меорад, чӣ қадар маблағи пулиро шумо дар хориҷа ба даст меоред, чӣ қадар маблағи пулӣ қарздоред, чӣ қадар маблағи пулиро оила бояд харҷ кунад ва чӣ қадар маблағи пулиро чамъ (сарфа) кунед.

Нақшаи молиявино чӣ гуна бояд тартиб дод?

Барои ноил шудан ба ҳадафҳои молиявӣ худ, шумо метавонед нақшаи молиявӣ шахсӣ тартиб диҳед. Бо гузоштани дурусти буҷет, сарфа ва сармоягузори пул, шумо метавонед қарзро пардохт кунед, ба фарзандони худ пул фиристед ва барои рӯзҳои вазнин пул чамъоварӣ намоед. Нақшаи молиявӣ метавонад як воситаи муфид дар идоракунии пул бошад. Омода ва иҷрои нақшаи молиявӣ бояд ба қадри кофӣ ҷиддӣ гирифта шавад.

Ҳадафҳои молиявӣ худро нависед / қайд намоед

Муайян намоед, ки аз нуқтаи назари молиявӣ, дар муддати чанд моҳ шумо мехоҳед ба ҳадафҳои гузоштаатон ноил шавед. Шумо дар оянда ба чӣ ноил шудан мехоҳед? Ҳангоми гузоштани ҳадафҳои худ воқеӣ ва тағйирпазир бошед.

Кўшиш кунед, ки баъзе ҳадафҳои молиявӣ худро нависед / қайд намоед:

Ҳадафҳои кўтоҳмуддати молиявӣ (камтар аз як сол, оғоз аз ҳолати кунунӣ)			
	Ҳадаф?	Маблағи пулӣ?	Ба кадом сана?
1	Қисман таъмир ва хариди ашёҳои хона	200 дол. ИМА	4 моҳ аз ҳолати кунунӣ
2	Пардохти иҷора	300 дол. ИМА	6 моҳ аз ҳолати кунунӣ
3	Чамъовариҳои маблағ барои сармоягузориҳои оянда	500 дол. ИМА	9 моҳ аз ҳолати кунунӣ
Ҳадафҳои дарозмуддат (дар тўли зиёда аз як сол, аз ҳоло сар карда)			

	Ҳадаф?	Маблағи пул?	Ба кадом сана?
1	Пардохти қарзҳо	2000 дол. ИМА	2 сол аз ҳолати кунунӣ
2	Ипотекаи худро пардохт кунед	1000 дол. ИМА	1,5 сол аз ҳолати кунунӣ
3	Барои таълими кӯдакон пул ҷамъ кунед	3000 дол. ИМА	3 сол аз ҳолати кунунӣ

Буҷаи молиявии худро эҷод кунед

Доштани буҷа ба шумо имкони дарк намудани онро медиҳад, ки пули шумо ба кучо меравад ва чӣ қадар пулро сарфа кардан мумкин аст. Шумо метавонед ҷадвали дар зер овардашударо мувофиқи талаботи худ тағйир диҳед. Шумо бояд муайян намоед, ки оё шумо аз рӯи даромаде зиндагӣ мекунед (хароҷоти умумӣ аз даромади умумии соф зиёд нест) ё бештар аз он харҷ мекунед (хароҷоти умумӣ аз даромади умумии соф зиёд аст).

Даромади умумӣ	1000 дол. ИМА
Хароҷоти умумӣ	1075 дол. ИМА
Ҳаҷми умумии изофа / Касри умумӣ	- 75 дол. ИМА

Миқдори **изофаи** гирифташударо (пулҳои сарфнашуда) шумо метавонед ҳамчун пасандозҳои иловагӣ истифода баред ё онҳоро барои расидан ба ҳадафҳои кӯтоҳмуддат ё ҳадафҳои дарозмуддат дар оянда истифода баред. Маблағи **каср** - ин маблағи пулест, ки шумо бояд аз хароҷоти худ тарҳ кунед, то тавозуни хароҷот ва даромадро нигоҳ доред.

Барои тартиб додани буҷа, шумо бояд:

- 1. Даромади моҳонаи худро ҳисоб кунед.**
- 2. Хароҷоти ҳаррӯзаи худро пайгирӣ кунед ва хароҷоти моҳонаи худро муайян намоед.**

1. Даромади моҳонаи худро ҳисоб кунед.

Шумо бояд даромади софи худро пас тарҳ кардани музди боқӣ мемонад муайян кунед. Даромади софи шумо маблағи пулест, ки шумо метавонед барои харидани он чизе, ки ба шумо лозим аст ва он чизеро, ки мехоҳед, назорат кунед, инчунин пуле, ки метавонад карда шавад.

Ҳисоб кардани даромад аз рӯи категорияҳо:

Даромади софи моҳона аз тамоми манбаъҳо	
Манбаъ: Корфармо 1	900 дол. ИМА
Манбаъ: Корфармо 2	0 дол. ИМА
Даромад аз кори якрӯза:	100 дол. ИМА
Дигар:	0 дол. ИМА
Ҷамъи ҳамаи маблағҳои дар боло зикршуда	1000 дол. ИМА

2. Хароҷоти ҳаррӯзаи худро пайгирӣ кунед ва хароҷоти моҳонаи худро муайян намоед.

Барои идора кардани пулатон, шумо бояд донед, ки пули шумо ба кучо меравад. Хароҷоти худро нависед. Ҳар як чизеро, ки шумо харидед ва барои он чӣ қадар пардохт кардаед, сабт кунед. **Хароҷоти собит** – хароҷоте мебошанд, ки шумо одатан ба таври мунтазам пардохт мекунед. Он метавонад ҳар дафъа ҳамон миқдор бошад ё он метавонад аз моҳ то моҳ фарқ кунад. **Хароҷоти тағйирпазир** – ин хароҷоте мебошанд, ки одатан аз моҳ ба моҳ тағйир меёбанд.

Ҳисоб кардани хароҷот аз рӯи категорияҳо:

Ҳаҷми маблағи сарфшуда, аз рӯи ҳафта					
Категорияҳо	Ҳафтаи 1	Ҳафтаи 2	Ҳафтаи 3	Ҳафтаи 4	Ҷамъ
Хароҷоти собит					710 дол. ИМА
Масъалаҳои манзил (иҷора, телевизиони кабелӣ, газ, об, барқ ва ғайра)					250 дол. ИМА
Пардохти қарз / қарз					300 дол. ИМА
Интиқоли оила					100 дол. ИМА
Суғурта					10 дол. ИМА
Сарфа					50 дол. ИМА
Дигар					0 дол. ИМА
Хароҷоти тағйирпазир					365 дол. ИМА
Маводи хурока ва маҳсулоти марбута (хӯрокворӣ, сигор ва ғ.)	40 дол. ИМА	40 дол. ИМА	40 дол. ИМА	40 дол. ИМА	160 дол. ИМА
Либос ва ашёи беҳдошти шахсӣ (либосҳои нав, либосдӯзӣ ва таъмир, хушкшӯй, сартарош ва ғайра)	0 дол. ИМА	0 дол. ИМА	0 дол. ИМА	30 дол. ИМА	30 дол. ИМА
Хароҷоти нақлиётӣ (бензин, таъмири мошин, хароҷоти нақлиёти ҷамъиятӣ ва ғайра)	10 дол. ИМА	10 дол. ИМА	10 дол. ИМА	10 дол. ИМА	40 дол. ИМА
Хизматрасониҳои тиббӣ (ташрифи табибон, доруворӣ ва ғайра)	10 дол. ИМА	10 дол. ИМА	10 дол. ИМА	45 дол. ИМА	75 дол. ИМА
Дилхушӣ ва фароғат (китобҳо, маҷаллаҳо, кино, намоишҳо ва ғайра)	10 дол. ИМА	10 дол. ИМА	10 дол. ИМА	10 дол. ИМА	40 дол. ИМА
Дигар (рӯзҳои таваллуд, идҳо)					20 дол. ИМА
Ҷамъ					1075 дол. ИМА

Ҳангоми дар хориҷи кишвар буданатон, кӣ фарзандони шуморо нигоҳубин мекунад?

Боварӣ ҳосил кунед, ки шумо бо ҳамсари худ робитаи хуб доред, то ҳамеша аз он чи ки дар ҳаёти кӯдак / фарзандонатон рӯй медиҳад, огоҳ бошед. Барои кӯдакон, набудани шумо ҳам фишори ҷисмонӣ ва ҳам равонӣ аст. Кӯдаконе, ки дар хона мемонанд, эҳтимолияти ба депрессия, изтироб ва мушкilotи дигари саломатӣ дучор мешаванд. Бо кӯдаки худ тавассути ирсоли SMS, почтаи электронӣ, паёмҳои фаврӣ, шабакаҳои иҷтимоӣ ва тавассути Skype дар алоқа бошед. Сабр кунед, ҳатто агар фарзанди шумо душворихоӣ шуморо намефаҳмад ва на ҳама вақт тавре ки шумо интизоред, ҷавоб диҳад.

Оё падару модари шумо бе дастгирии шумо аз ӯҳдаи корҳои ҳаррӯзаи худ баромада метавонанд?

Дар бораи саломатӣ ва некӯаҳволии падару модар ғамхорӣ кардан ҷоиз аст. Волидони калонсол метавонанд ба нигоҳубин ва дастгирии фарзандони худ ниёз дошта бошанд. Дар бораи он ки чӣ тавр падару модаратонро ҳангоми дар муҳоҷирати меҳнатӣ буданатон мустақил нигоҳ доред, сӯҳбат кунед. Шояд ба шумо лозим аст, ки канизе ё дастереро барои кӯмак ба волидайнатон пайдо кунед. Ин дар буҷети шумо инъикос хоҳад ёфт, аз ин рӯ бодикқат фикр кунед. Гузашта аз ин, танҳоӣ барои пиронсолони дармонда мушкilot аст, аз ин рӯ бо онҳо дар тамоси мунтазам будан хеле муҳим аст. Бифаҳмед, ки роҳҳои беҳтарини бо онҳо дар алоқа будан кадомҳоянд.

Дарси 3 - Ба кучо муҳоҷират кардан

Саросема нашавед

Дар бораи рафтан ба хориҷи кишвар, тасмимҳои шитобкорона нагиред. Ин беҳтар аз он аст, ки баъд пушаймон шавед. . Ба ҳама маълумоте, ки шумо дар марҳилаи тадқиқот ба даст меоред, каме вақт чудо кунед. Вақти худро истифода бурда кӯшиш кунед, ки арзёбӣ кунед / фаҳмед, ки чӣ метавонад шуморо даст ба хато задан водор созад.

Кадам кишвари таъинот ба шумо писанд/афзалтар аст?

Ногуфта намонад, ки интихоби макони буддубош қарори масъулиятнок аст. Ҳар фарде мехоҳад дорои касби муваффақе бошад, ки ба ӯ имкони пардохтани ҳамаи хароҷотҳоро медиҳад. Мушкilot дар он аст, ки интизориҳои шумо ба воқеияти кори нави шумо мувофиқат намекунад. Дар хотир доред, ки самтҳои эҳтимолӣ на ҳамеша кишварест, ки шумо мехоҳед ба он сафар кунед. Набудани маблағ, сиёсати кишвари таъинот, дигар монеаҳои маъмурӣ ё танҳо бадбахтӣ метавонад шуморо водор созад, ки кишвари таъиноти дигарро интихоб кунед.

Ҳангоми таҳияи нақшаҳои худ нуқоти зеринро дар назар доред:

- Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муҳоҷирати меҳнатӣ бо кишварҳои зерин шартнома дорад: Федератсияи Россия, Ҷумҳурии Қазоқистон, Ҷумҳурии Қирғизистон ва Ҷумҳурии Беларус.
- Корҳо барои бастанӣ шартномаҳои мустақим бо корфармоёни кишварҳои Лаҳистон, Чехия, Руминия, Дания, Олмон, Норвегия ва Шветсия барои ба кор қабул кардани муҳоҷирони меҳнатӣ аз Тоҷикистон аз ҷониби Агентии бокортаъминкунӣ дар хориҷа идома доранд.
- Талабот ба қувваи корӣ аз муҳоҷирони корӣ дар Кишварҳои Ҳамкориҳои Халиҷи Форс (GCC) ҳамчунон баланд боқӣ мемонад, хусусан дар самти сохтмон бо баъзеи онҳо, Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи муҳоҷирати меҳнатӣ созишномаҳои байниҳукумати дорад, ба монанди Амороти Муттаҳидаи Араб ва Давлати Қатар. Ин ҳукуматҳо барои лоиҳаҳои инфрасохтори мега-сармоягузори ҳамчун стратегияи диверсификация/гуногунсозӣ муҳити мусоид фароҳам меоранд, ба монанди Дубай Крик / Дубай Крики Амороти Муттаҳидаи Араб ва Ҷазираи Blue Water дар Дубай; сохтмони варзишгоҳи Лусаил барои гузаронидани Ҷоми ҷаҳонии футбол дар соли 2022 дар Қатар; Бонуси шумо: корфармоён аз сабаби интизоми меҳнатии онҳо аз муҳоҷирони меҳнатӣ бартарӣ доранд!
- Дар самти нигоҳубини хона ва хизмат дар хона, талаботи кӯтоҳ ва дарозмуддат ба қувваи корӣ боқӣ мемонад. Аммо, дар хотир доред, ки нарасидани коргарон барои нигоҳубин ва кӯмак дар хона, дар якҷоягӣ бо мамнӯъиятҳои дипломатӣ аз ҷониби баъзе кишварҳои ирсолкунанда, боиси афзоиши хариду фуруши одамон ва муҳоҷирати ғайриқонунӣ ба кишварҳои таъинот шудааст.
- Талабот ба қувваи корӣ инчунин дар соҳаҳои тиб ва ҳамширагӣ дар беморхонаҳои гуногун бо сабаби васеъ шудани муассисаҳои тиббӣ ва пиршавии аҳоли боқӣ мемонад. Аммо барои ин вазифаҳо нисбати муҳоҷирони кории оянда ҳатто пеш аз расидан ба кишвари таъинот талаботҳои баланд гузошта мешаванд.

Чӣ тавр кишвари мувофиқро интихоб кардан мумкин аст?

Ҳангоми интихоби кишвари дурусти таъинот омилҳои зиёде таъсиррасонанд; Дар ин ҷо баъзе чизҳои ҳастанд, ки шумо бояд ба назар гиред:

- **Хароҷот** - Боварӣ ҳосил кунед, ки шумо мефаҳмед, ки кадом хароҷот бо муҳоҷират алоқаманданд, инчунин кадом хароҷот аз тарафи шумо ва кадомашон аз ҷониби корфармопардохта намешаванд. Ҳадди аксари пардохти шумо чист? Шумо пулро аз кучо хоҳед гирифт?
- **Раводид (виза)** - ҳатто агар шумо пул дошта бошед ҳам, шумо бояд ҳуқуқҳо ва маҳдудиятҳои марбут ба гирифтани раводидро дарк кунед; ин нақши муҳимтаринро дар муайян кардани он, ки шумо метавонед барои кор ба хориҷа сафар кунед. Пешаки каме тадқиқот гузаронед ва дар бораи қоидаҳои гирифтани раводид маълумот гиред. Барои гирифтани раводиди мувофиқ метавонад якчанд моҳ лозим шавад, зеро аз шумо ҳуҷҷатҳои бисереро аз ҷумла шаҳодатномаи таҳсил ё таҳассус, резюме, сабти ҷинояти ва ғайраро бояд омода созед .
- **Қоидаҳо ва талабот** - Дар бораи қоидаҳои ҷорӣ қабул дар кишвари таъинот маълумот гиред (аз ҷумла таҷрибаи касбӣ ва таҳассусе, ки барои намӯдҳои муайяни кор заруранд). Боварӣ ҳосил кунед, ки шумо медонед ва мефаҳмед, ки аз шумо чӣ талаб карда мешавад ва ин равандро то ҳадди имкон қиддӣ қабул кунед. Дар баъзе ҳолатҳо, шумо ба механизми муҳофизати ҳадди ақали музди меҳнат шомил намешавед ё фаъолияти шумо кор ҳисобида намешавад (дар баъзе кишварҳо ин кори хонагӣ аст). Шумо бояд фикр кунед, ки оё ҷойҳои кории мувофиқ ба малака ва таҳассуси шумо вучуд доранд ва муносибат ва муҳофизати муҳоҷирони меҳнатӣ дар кишвари таъинот чӣ гуна аст.
- **Афзалияти шахсӣ** - агар шумо якчанд кишварҳоро интихоб карда бошед, ки ба он ҳаққи сафар кардан доред (шумо пул доред ва шумо метавонед раводиди корӣ гиред), аз худ бипурсед, ки ба кучо рафтан мевоҳед? Шояд шумо мевоҳед, ки дар наздикии оилаи худ бимонед, то дар ҳолати зарурӣ, тавонед онро хабар гиред. Ҳамаи ин афзалиятҳои шахсӣ ба шумо дар интихоби кор дар хориҷа кумак мекунанд.
- **Саломатии шахсӣ** – бо маҳсади ҳосил кардани боварӣ оиди он, ки шумо бидуни хавф кор карда метавонед ва шароити кор барои шумо беҳатар аст маълумотеро дархост ва дастрас кунед, то. Вазъи саломатии шумо метавонад қобилияти шуморо барои иҷрои самараноки кор маҳдудиятҳо ва менеаҳо эҷод кунанд ё ҳалал ворид намояд; аз эҳтимол нест, ки иҷрои ин кор барои шумо хатарнок буда ва шояд ҳатто ба вазъи саломатии шуморо зарар расонад.
- **Муҳит, фарҳанг ва забони нав** - Оё шумо дар хориҷа кор карданро дар кишваре, ки шумо аллакай бо забонаш ҳарф мезанед, бароҳат ҳис мекунед? Оё шумо зарбаи фарҳанги ро идора карда метавонед? Оё шумо ба шароити нави обу ҳаво мутобиқ шуда метавонед?

Маҳорат, маълумот ва таҳассуси худро барои кор арзёбӣ кунед.

Сатҳи даромади шумо бо таҷрибаи кории шумо ва муваффақияти дар касби шумо бадастомада алоқаманд хоҳад буд. Лозим аст то ба талаботи коре, ки шумо дар назар доред, , тавачҷуҳи хоса зоҳир кунед, зеро шумо метавонед бо таҳассусҳои гуногуне, ки воқеан доред, ба кор ҷалб шавед ё маълумоти шумо ба таҳассусҳои ба шумо лозим мувофиқат накунад. Корфармо ё маҳорати

шумо барои қонеъ кардани талаботи кор метавонад кофӣ набошад (масалан, пешрафти технологӣ).

Агар лозим ояд, бифаҳмед, ки барои шомил шудан ба курси таълими техникӣ ё касбӣ чанд пул лозим аст ва талабот ба он чӣ гуна аст. Масалан, дар Тоҷикистон барномаҳои давлатии таълими техникӣ ва касбӣ (ТТК), ки аз ҷониби литсейҳои касбӣ ва Маркази таълими калонсолони Тоҷикистон роҳандозӣ шудаанд, мавҷуданд. Курсҳо якчанд ҳафта давом мекунанд ва махсус барои кор дар хориҷа тарҳрезӣ шудаанд <https://mehnat.tj>

Дар баъзе ҳолатҳо, шумо метавонед кореро қабул кунед, ки дар он таҳассус ва малақаҳои шумо пурра истифода намешаванд ва ин метавонад боиси коҳиши малака ва қобилиятҳои шумо гардад.

Арзёбии он чизе, ки шумо пешниҳод мекунед

Арзёбии малақаҳои шумо ба шумо кӯмак мекунад, ки худро арзёбӣ кунед ва унсурҳои муҳими муваффақиятро дар кор чен кунед: салоҳият, ахлоқи корӣ ва зеҳни эҳсосотӣ.

		Сатҳи баланд	Сатҳи миёна	Сатҳи паст
Салоҳияти шахсӣ	Дониш ва малака			
	Таҳассус			
	Ҳоҳиши омӯхтан			
	Омӯзиш / сертификатсия			
Муносибат ба кор	Меҳнатдустӣ			
	Имони хуб			
	Самаранокӣ			
	Боварӣ			
	Дақиқӣ			
	Ҳисси масъулиятноки			
	Шӯҳратпарастӣ			
	Ростқавлӣ			
	Ташкилотчӣ			
	Корманди мустақил			
Воқуниши эҳсосотӣ	Худидоракунӣ			
	Бо дигарон хуб кор мекунад			
	Ташаббус нишон медиҳад			
	Эҷодӣ / ғояҳои навро пешниҳод мекунад			
	Мақсаднок			
	Қодир ба гӯш кардан			
	Бепарво нест /фаҳмиш			
	Даъватҳоро қабул мекунад			
	Гуногунии фарҳангиро қадр мекунад			
	Маҳорати муошират			
	Қобилияти ҳалли мушкилот			
Малақаҳои амалӣ	Зеҳни соҳибкорӣ			
Салоҳияти шахсӣ	Шаҳодатномаи ронандагӣ			

	Маҳорати механикӣ			
	Маҳорати ҳунармандӣ			
	Маҳорати ошпазӣ			
Муносибат ба кор	Малакаҳои маъмурий			
	Маҳорати навиштан			
	Донишони забони хориҷӣ			
	Малакаҳои кор бо компютерӣ			

Дар аксари ҳолатҳо, мутахассисони кадрӣ барои дарёфти номзадҳои дорои таҷрибаи мушаххас, салоҳият ва маҷмӯи малакаҳои тахассусӣ ҷалб карда мешаванд. Рӯйхати малакаҳо ва хусусиятҳоеро, ки корфармоён ҳангоми ба кор қабул кардан меҷӯянд, баррасӣ кунед. Маҳоратҳо аз рӯи мавқеъ фарқ мекунанд, аз ин рӯ, ба рӯйхатҳои мушаххас барои касбҳои махсус назар кунед.

Шумо маълумотро тавассути кадом каналҳо „дастрас менамояд“?

Эҳтимоли зиёд вуҷуд дорад, ки шумо аллакай шахсеро мешиносед, ки дар он кишваре, ки шумо ба он ҷо меравед, кор мекунад ё кор кардааст. Ин метавонад ҳамкор, узви оила ё яке аз дӯстони шумо бошад. Онҳо метавонанд фаҳмиши пурарзиши “ғайрирасмӣ”-ро дар бобати он ки воқеият дар кишвари мизбон чӣ гуна аст (ҳам хуб ва ҳам бад) ба шумо диҳанд. Ҳатто агар шумо нияти ба кишвари дигар сафар карданро ҳам дошта бошед ва ё дар минтақаи дигар кор кунед, гӯш додан ба нақлҳои онҳо ба шумо кӯмак мекунад, ки саволҳои дуруст диҳед ва қарори огоҳона қабул кунед, ки оё барои муҳоҷирати меҳнатӣ ба хориҷа барои шумо муфид хоҳад буд. Аз онҳо бипурсед, ки пеш аз ба хориҷа рафтан чиро доништан мехоҳанд?

Як ёддоште, ки дар бораи он фикр кардан мумкин аст: таҷрибаҳои шахсии одамони гуногун ба кулӣ фарқ мекунанд ва ин метавонад ҳангоми қабули қарорҳо печида бошад, ки барои интиқоли иттилооти нодуруст ва нопурра монеа мешавад. Аз ин рӯ, пеш аз бовар кардан ба он чизе, ки мешунавед, ҳар дафъа онро бисанҷед. Агар шумо шубҳа дошта бошед ва ё саволе дошта бошед, метавонед бо Маркази машварат ва омӯзиши муҳоҷирони меҳнатӣ барои кор дар хориҷаи Хадамоти муҳоҷират тамос гиред.

Манбаъҳои иловагии иттилоот

Манбаъҳои иловагии иттилоот ва дастгирӣ инҳоянд:

- **Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли** маълумотро дар бораи шуғли қонунӣ ва хатарҳои фаъолияти ғайриқонунӣ паҳн мекунад (www.migration.tj).
- **Сафорати кишвари таъинот дар Тоҷикистон** маълумотро дар бораи равидид, иҷозатномаи кор ва дигар талаботи расмӣ пешниҳод мекунад.
- **Сафорат ё консулгарии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар кишвари таъинот** метавонад оид ба масъалаҳои амният, кӯмак дар ҳолатҳои фавқулодда ва рӯйхати хидматҳое, ки дар кишвари таъинот пешниҳод мешаванд, маълумот диҳад.
- **Марказҳои захиравӣ барои муҳоҷирон** як манбаи хеле қулайи иттилооти боэътимод дар бораи муҳоҷират дар хориҷа ва кишварҳои таъинот мебошанд. Аз МЗМ барои роҳнамо ё брошюраҳоро дар бораи фарҳанг, таърих ва ҷанбаҳои дигари кишвари қабулкунанда дархост кунед. Шумо инчунин метавонед аз сомонии <http://www.mrc-tajikistan.org> дидаан кунед.
- **Диаспораҳои мухталифи тоҷик, созмонҳои ғайридавлатӣ ва гурӯҳҳои дастгирӣ** дар кишвари қабулкунанда метавонанд хадамоти иттилоотӣ ва роҳнамоӣ, инчунин кӯмак дар дарёфти кор ва нигоҳ доштани ҷои корро пешниҳод кунанд.

- **Сомонаҳо барои муҳоҷирони меҳнатӣ** (<http://infomuhojir.tj>, <http://migrussia.ru>) маслиҳатхоро оид ба шуғл, маълумоти умумӣ дар бораи зиндагии баъзе кишварҳо пешниҳод мекунанд; инчунин гурӯҳҳои муҳоҷисавӣ мавҷуданд, ки шумо метавонед саволҳо диҳед.
- **Васоити ахбори омма** (<https://migrantnews.info/ru/>, <https://www.asiaplustj.info>) ва шабакаҳои иҷтимоӣ, алаҳусус рӯзномаҳо, метавонанд сарчашмаи муфид барои шумо бошанд, то бифаҳмед, ки талабот ба ҷойҳои корӣ чӣ гуна аст. аст. Воситаҳои ахбори омма низ ба манбаи муҳимтарини иттилоот мебошанд.

Аз маълумоти нодуруст ва бардурӯғ канорагирӣ кунед ва ба манбаъҳои, ки ба ақидаи одамон асос ёфтаанду дар бораи манбаъҳои иттилоот маълумот намедиханд, бовар накунед. Агар шумо дар бораи қонунӣ будани пешниҳоди кор шубҳа дошта бошед, метавонед бо Муассисаи давлатии “Маркази машварат ва омӯзиши муҳоҷирони меҳнатӣ пеш аз рафтани” тамос гиред.

Маркази таълими пеш аз муҳоҷират дар Душанбе

Кӯчаи Айнӣ, 121

Душанбе, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: press@migration.tj

Маркази омӯзишҳои пеш аз муҳоҷират дар шаҳри Бохтар

Директор: Турахонов Искандар

Телефон: 888886211

Маркази таълими пеш аз муҳоҷират дар Хуҷанд

Директор: Қобилов Бахтиёр

Телефон: 927660404

Маркази омӯзишҳои пеш аз муҳоҷират дар Хоруғ

Директор: Факиров Маҳмадер

Телефон: 938829139

Агентии бокортаъминкунӣ дар хориҷа, Душанбе

Кӯчаи Лоҳутӣ, 108

Душанбе, Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Почтаи электронӣ: atz.tj@mail.ru

Директор: Раҷабов Ҷ.

Тел: 221-39-83;

221-40-15;

221-39-92.

Филиали Муассисаи давлатии “Агентии бокортаъминкунӣ дар хориҷа”, вилояти Суғд

маҳаллаи 28, бинои 2, бинои Идораи Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии вилояти Суғд,

Хуҷанд, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Мутахассис: Умарова Тахмина

Телефон: 929-76-63-63

Намояндагии Муассисаи давлатии “Агентии бокортаъминкунӣ дар хориҷа” дар Панҷакент:

Хиёбони Рӯдакӣ, 136, бинои Arvang Bank,

Панҷакент, Ҷумҳурии Тоҷикистон

Мутахассис: Почомуллоев Наҷмиддин
Тел: 927-86-27-93

Филиали Муассисаи давлатии “Агентии бокортаъминкунӣ дар хориҷа” дар Хатлон:

Кӯчаи Ф.Саидов, бинои 3 Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли,
Боҳтар, Ҷумҳурии Тоҷикистон
Мутахассис: Назаров Ҷамшед
Телефон: 900-04-00-87

Намоёндагии Муассисаи давлатии “Агентии бокортаъминкунӣ дар хориҷа” дар Кӯлоб:

Кӯчаи И.Сомонӣ, бинои 3, бинои Агентии меҳнат ва шуғли аҳоли,
Шаҳри Кӯлоб, Ҷумҳурии Тоҷикистон.
Мутахассис: Расулов Давлаталӣ
Телефон: 909-20-00-00

Филиали Муассисаи давлатии “Агентии бокортаъминкунӣ дар хориҷа” дар ВМКБ:

Кӯчаи Атобек, 16, бинои Агентии меҳнат ва шуғли аҳолии ВМКБ,
Хоруғ, Ҷумҳурии Тоҷикистон
Директор: Давлатмиров Абдураҳмон
Телефон: 502-08-48-28.

Сомонаҳо барои пешниҳоди маълумот марбут ба муҳоҷирати меҳнатӣ

	Соҳторҳои маҳаллӣ	Сафоратхонаҳо дар Тоҷикистон
Федератсияи Россия	Хадамоти муҳоҷират Migration.tj	Сафорати Федератсияи Россия дар Душанбе, https://dushanbe.mid.ru/
Ҷумҳурии Қазоқистон	Хадамоти муҳоҷират Migration.tj	Сафорати Ҷумҳурии Қазоқистон дар Душанбе, https://www.gov.kz/memleket/entities/mfa-dushanbe?lang=ru
Ҷумҳурии Қирғизистон	Хадамоти муҳоҷират Migration.tj	Сафорати Ҷумҳурии Қирғизистон, https://mfa.gov.kg/ru/dm/tadzhikistan-ru
Ҷумҳурии Беларус	Хадамоти муҳоҷират Migration.tj	Сафорати Ҷумҳурии Беларус, https://tajikistan.mfa.gov.by/ru/
ҚАТАР	Хадамоти муҳоҷират Migration.tj	Сафорати Қатар дар Душанбе https://dushanbe.embassy.qa/en
Аморати Муттаҳидаи Араб	Хадамоти муҳоҷират Migration.tj	

Дарси 4 – Дарк намудани тағйироте, ки ба кор дар хориҷа алоқаманданд

Гузаштан ба кишвари нав ҳамеша маъноӣ ҳалли як қатор масъалаҳои душворро дорад. Ин саволҳои асосӣ дар зер тавсиф карда мешаванд.

Забони кишвари шуғлро омӯзед (забони маҳаллӣ)

Донишҷӯ забони маҳаллӣ ба шумо имкон медиҳад, ки мустақил бошед, ҳатто агар забондонии шумо дар сатҳи ибтидоӣ қарор гирифта бошад. Ҳар қадар дониши забони маҳаллии шумо беҳтар бошад, ҳамон қадар муваффақ хоҳед буд. Шумо метавонед бо фӯрӯшандагон сӯҳбат

кунед, дар сурате, ки роҳро гум карда бошед роҳро пурсед ва ғайра. Агар шумо забони маҳаллиро нафаҳмед, шумо метавонед худро ба хатарҳои ҷиддӣ ру ба ру созед.

Якчанд платформаҳои интернетӣ ё барномаҳои мобилӣ мавҷуданд, ки дар он шумо метавонед забонҳои асосиро роӣгон омӯзед:

- <https://www.duolingo.com/>
- <https://www.rosettastone.com/>
- <https://www.coursera.org/browse/language-learning>
- <https://pushkininstitute.ru/learn>
- <https://www.rustest-online.ru/>
- <https://www.mezhdunami.org>
- <https://www.rusky.info>

Барномаҳои мобилӣ – «Салом! Забони русӣ» (андроид), «TORFL GO» (андроид), «Talk2Russia» (андроид).

Агар шумо бо забони маҳаллӣ ҳарф назанед:

- Рӯйхати калимаҳои муҳим ва муфидро ба мисли “салом”, “ташаккур”, “бахшиш”, “кӯмак”, “ҳа”, “не” ва ғайра тартиб диҳед.
- Калимаҳои одатан дар лавҳаҳои кӯчаҳо, плакатҳо (постерҳо) ё дигар маводи таблиғотӣ мебинед ва маънои онҳоро, ба мисли 'Истгоҳ', 'Хатар', 'Даромад манъ аст', 'Баромад' ва ғайра омӯзед.
- Аз ҳар фурсат истифода бурда, бо мардуми маҳаллӣ ҳамсӯҳбат шавед.
- Кӯшиш кунед, ки аввал калимаҳои марбут ба фаъолияти касбии худро омӯзед.

Дар бораи кишвари таъиноти нави худ пешакӣ маълумот гиред

Агар шумо фикр кунед, ки дар бораи кишвари таъиноти нави ҳеҷ чиз лозим нест, шумо хато мекунед. Омодасозии пешакӣ ба шумо кӯмак мекунад, ки аз мушкилоти умумӣ канорагирӣ кунед. Чӣ қадаре ки шумо дар бораи кишвари таъинот маълумот гиред, барои шумо осонтар хоҳад буд. Новобаста аз он ки шумо ба кучо меравед, дар ҳар сурат вақтҳои мешавад, ки арзишҳо, интизориҳо ва одатҳои шумо ба арзишҳо, интизориҳо ва одатҳои мардуми маҳаллӣ мухолифат мекунанд. Ҳамчун як хориҷӣ, шумо бояд кӯшиш кунед, ки ба фарҳанги атрофатон мутобиқ шавед:

- Дарк кардани он, ки одамон ба ҳаёти ҳаррӯза худ муносибати гуногун доранд. Ҳадди аққал як китоб хонед ё видеои боэътимодно дар ТВ / YouTube / Facebook дар бораи кишвари таъинот тамошо кунед
- Дарк намудани фарқиятҳо, донишҳои он, ки арзишҳо ва назари шумо аз фарҳанги тоҷикон ташаккул меёбанд.
- Бо омӯзиш ё дарк намудани муносибат ва арзишҳои хос дар кишвари таъинот барои пешгирӣ кардани хатоҳои шармовар.
- Омӯхтани тарзи муошират бо мардуми маҳаллӣ ва худдорӣ аз танқиди он чи ки шумо фикр мекунед, нодуруст аст. **Дар хотир доред, ки кишвари таъинот аккаунти Facebook нест, бинобарин дар шарҳ додан шитоб накунад!**

Шумо метавонед нусхаҳои маводи иттилоотии интихобшударо дар бораи кишвари эҳтимолии таъиноти худ аз МЗМ дастрас кунед. Онҳо инчунин дар сомонии МЗМ ва дар шабакаҳои иҷтимоӣ қойгир карда мешаванд.

Агар шумо боварӣ надошта бошед, ки кадом маълумот ба шумо лозим аст, барои оғоз кардан мавзӯҳои зеринро дида бароед:

	Шумо дар ин бора чӣ медонед?
Захираҳои инсонӣ ва захираҳои табиӣ	Чуғрофия ва топография Хусусиятҳои минтақавӣ Шаҳрҳои калон Захираҳои табиӣ Иқлим Маълумоти демографӣ
Сиёсат ва ҳукумат	Мансабдорони сиёсӣ Системаи давлатдорӣ Сохтори ташкилии ҳукумат Муносибат бо кишвари шумо
Қонунҳо ва қоидаҳои асосӣ	Қонуни шаҳрвандӣ, шаҳрвандӣ
Иқтисод ва саноат	Соҳаҳои асосии саноат Асъори миллӣ
Сохтори оила ва ҷомеа	Ҳаёти оилавӣ Синфҳои иҷтимоӣ Муносибати байни мардон / занон Урфу одат Диалектҳо / забонҳои маҳаллӣ
Системаи маориф	Сатҳи таҳсилоти ҳатмии миёна
Дин ва меъёрҳои иҷтимоӣ	Ақидаҳои динӣ, меъёрҳои ахлоқӣ
Фарҳанг	Анъанаҳо, тарзи ҳозираи зиндагӣ, услуби тавсияшудаи либос
Хӯрок	Маҳсулоти беназир Хӯроки маҳаллӣ

Фарқиятҳои маъмулии фарҳангӣ

Мӯҳити фарҳангӣ ҳама вақт зерин таъсири омилҳои зиёд таъйир меёбад. Таърих, иқлим, чуғрофия, дин, омилҳои иқтисодӣ ва мӯҳити фарҳангии атроф ба муносибати одамон ба чунин мавзӯот ба мисли ҳаёт, вақт, кор, оила ва муносибатҳои байни одамон таъсир мерасонад. Гарчанде ки фарқиятҳо дар урфу одатҳои маҳаллӣ, хӯрокворӣ ё либоспӯши метавонанд дар аввал мушкилот эҷод кунанд, ҳамзамон, ин хусусиятҳои фарҳангӣ боиси васеъ гаштани маърифати инсон мегардад.

Шумо бояд аз омилҳои, ки боиси зарбаи фарҳангӣ мешаванд, огоҳ бошед. Дар бисёре аз кишварҳои ғарбӣ таъҷизи шаҳронӣ ҷинояти вазнин аст ва онро кормандони полис тафтиш карда метавонанд. Шояд он мӯҳити фарҳангӣ назар ба қонунҳо амиқтар реша давондааст, аммо ба таваккал кардан ва исботи нуқтаи назари худ кардан ҳоҷат надорад.

Баъзе чизҳо дар кишвари таъинот метавонанд барои шумо нав бошанд ва баъзеҳо метавонанд комилан аз фарҳанг ва ахлоқи шумо фарқ кунанд. Барои занон, ин метавонад боз ҳам душвортар бошад, зеро онҳо қаблан чунин таҷриба надоштанд ё бо коллективи меҳнатӣ робитаи кам доштанд, зеро дар бисёр ҳолатҳо кор ҳамчун чизе арзёбӣ мегардад, ки ба обрӯи шахс ё эътибори шахс, оила ё ғуруҳи одамон таъсир мерасонад. Барои баъзе занони мӯҳофизакор ва мусулмон, вақте ки онҳо дар хориҷа пайдо мешаванд, ҳатто муоинаи оддии тиббӣ метавонад

ҳамчун таҳдид арзёбӣ шавад. **Пеш аз қабули қарор ба хориҷа ин саволҳоро қиддӣ қабул кунед!**

Ягона роҳи ҳамгиро кардани одамон аз фарҳангҳои мухталиф ба кишвари таъинот ин нишон додани “ҳаёти воқеӣ” ба қадри имкон аст:

- **Гӯш кунед ва мушоҳида кунед.** Ба муоширати шифоҳӣ бодикқат гӯш диҳед ва инчунин муоширати ғайри шифоҳиро риоя кунед. (ҳамин тавр, як зани тоҷик, ки мувофиқи урфу одатҳои бо марде фишурдани даст қобили қабул нест,, бояд ба мард бигӯяд: “Бубахшед. Ман наметавонам дасти шуморо фишорам, аммо аз шиносӣ бо шумо шодам”; дар бисёр кишварҳо саривақт ҳозир шудан фазилат ҳисобида мешавад; вақти каси дигарро беҳуда сарф кардан, беэҳтиромӣ ҳисоб мешавад).
- **Кӯшиш кунед, ки ҳукм нақунед, ҳукм нақунед ё муқоиса нақунед.** Агар шумо ҷои зисти нави худро қабул кунед ва ба он чизе, ки дар кишвари таъинот ба шумо писанд аст, бодикқат назар кунед, мутобиқ шудан ба шумо осонтар хоҳад буд.
- **Шумо метавонед интизор шавед, ки қадре изтироб ва ноумедӣ эҳсос мешавад.** Ба кор шурӯъ кардан дар муҳити нави фарҳангӣ кори осон нест. Табиист, ки шумо изтироб ва ноумедӣ эҳсос хоҳед кард; ин эҳсосоти муқаррарӣ мебошанд, ки шумо эҳсос хоҳед кард (яъне вақте ки касе аз шумо дар бораи фарзандонатон ё оилаи шумо наметавонад, шумо одатан худро дар танҳой ва дурӣ эҳсос мекунед).
- **Барои муошират кушода бошед ва алқамандии худро нишон диҳед.** Кӯшиш кунед, ки бо одамон шинос шавед, бо онҳо дӯстӣ кунед, дар машғулиятҳои иштирок кунед ва кӯшиш кунед, ки дар бораи одамон ва фарҳанги онҳо маълумоти бештар гиред (масалан, дар бисёр қисматҳои Осиёи Наздик мардон ҳамчун аломати дӯстӣ ва эътимод даст ба даст мегиранд. Вақте ки ду мард дар Амрикои Шимолӣ ё Аврупо даст ба даст мегиранд, эҳтимол сабабҳои дигар вучуд дошта бошанд).

Қоидаҳои кишвари таъинот

Кӯшиш кунед, ки то ҳадди имкон дар бораи қоидаҳои дар кишвари худ маълумот пайдо кунед, зеро вайрон кардани қоидаҳои метавонад шуморо дар назди дигарон дар ҳолати ногувор гузорад ё бо қонун душворӣ пайдо намояд.

- **Машруботи спиртӣ (Алкогол) ва маводи муҳаддир** - Урфу одатҳои маҳаллӣ ва қонунҳои оид ба истеъмоли машрубот ва маводи муҳаддир.
- **Роҳбарият**- Беҳтараш таваҷҷуҳ диҳед, ки рафтори одамони дигар ба роҳбар чӣ гуна аст.
- **Речаи ҳаррӯза** - речаи муқаррарӣ, ки аксарият одатан аз рӯи он амал мекунанд; рӯзҳои мунтазами истироҳат.
- **Либос** - чӣ либоси мувофиқ ҳисобида мешавад? Чӣ гуна либос қобили қабул нест?
- **Ишораҳо** - Кадом имову ишора дағал ё дорои хусусияти шаҳвонӣ ҳисобида мешаванд?
- **Тарзи салом** - Дар бораи шаклҳои маъмулии салом додан ва кадом саволҳои ҳангоми салом додан маълумот гиред. Дар баъзе кишварҳо пурсидани “оё шумо оиладоред?” Номуносиб аст, зеро ин мавзӯ ба ҳаёти шахсӣ дахл дорад .
- **Идҳои миллӣ ва маҳаллӣ** - Идҳои метавонанд ба як шаҳр ё минтақа ва инчунин барои тамоми кишвар хос бошанд.
- **Ҳамсоият** - масъулияти одамон дар назди ҳамсоиягон чист?
- **Харид кардан** - тартиботи маъмулии харид кардан чист? Дар кучо бояд харид кунед?
- **Тамокукашӣ** - Таҳаммулпазирӣ ба тамокукашӣ дар тарабхонаҳо, офисҳо ва ҷойҳои ҷамъиятӣ дар саросари ҷаҳон гуногун аст.
- **Табу** - Оё мавзӯҳои фарҳангӣ ё динии пушида мавҷуд аст? Масалан, мусулмонон дар моҳи Рамазон рӯзона хӯрок намехӯранд, наменӯшанд ва сигор намекашанд ва дар баъзе

қойҳо вайрон кардани руза дар қойҳои қамъияти аз руйи одоб нест одоб ва ҳатто қонуншикани ҳисобидан мумкин аст.

- **Нақлиёт** - қоидаҳои асосии ҳаракат дар роҳи тоза? аз нақлиёти қамъияти чӣ гуна истифода мебаранд?

Муносибат (менталитет) ва арзишҳо

Дар баъзе мавридҳо менталитет (муносибат) ва арзишҳои шахрвандони кишвари таъинот метавонанд ба менталитет (муносибат) ва арзишҳои шахрвандони Тоҷикистон хеле шабеҳ бошанд. Дар дигар ҳолатҳо, шумо метавонед онҳоро бемаънӣ ё нодуруст ҳисобед. Муносибатҳо ва арзишҳои гуногун метавонанд ба як мушкили қидди табдил ёбанд, зеро мардуми маҳалли онҳоро ҳамчун пазируфташуда қабул мекунанд. **Ҳангоми муошират бо аҳолии маҳалли аз ибрази ақидаҳои маҳкумкунанда худдорӣ кунед ва кӯшиш кунед, ки касеро наранҷонед.**

Ақидаҳои динӣ

Дар бораи эътиқодот ва одатҳои мазҳаби маҳалли маълумот гиред ва кӯшиш кунед, ки эътиқодҳои маҳаллиро масхара нақунед, ҳатто агар онҳо барои шумо бемаънӣ ба назар расанд.

Масъалаҳои тиббӣ

Кишварҳои таъинот метавонанд хатарҳои гуногунро барои саломати дошта бошанд (вараҷа, бемориҳои тропикӣ, бемориҳои шуш аз сабаби ифлосшавии муҳити зист ва ғайра). Бемориҳои сироятӣ ё вирусӣ мавҷуданд, ки муҳоҷирон ба онҳо нисбатан осебпазиранд, ба монанди ВИЧ / СПИД, SARS (SARS), MERS (Синдроми Респиратории Ховари наздик), Зика, Эбола ва COVID 19. Дар бораи эмгузаронӣ, чораҳои пешгирикунанда ва доруҳо машварат кунед, шумо бояд бо худ гиред.

Вақте ки шумо ба шароити нави кор ва кор мутобиқ мешавед, қисми шумо инчунин ба обу ҳаво, парҳез ва муҳити нави мутобиқ мешавад, ки он низ метавонад ба саломати ва системаи масъулияти шумо таъсир расонад. Мушкилоти ҳиссӣ, равонӣ ва руҳӣ низ метавонанд ба миён оянд. Илова бар ин, шумо бояд ба ҳолатҳои фавқуллода, офатҳои табиӣ ва бӯҳронҳо омода бошед.

Аз қуҷо метавонам маълумот гирам?

Сомонаҳои ВММША, ХМ (Ҳадамоти муҳоҷират) ва МЗМ, инчунин шабакаҳои иҷтимоӣ мунтазам иттилооти навро дар бораи қоидаҳо ва қоидаҳои ҳукумат дар бораи кор дар хориҷа интишор мекунанд.

Қайдҳои худро дар ин ҷо бинависед

A series of horizontal blue dashed lines for writing, spanning the width of the page below the header.

Худро санҷед

Барои гузаштан аз санҷиш ва гузаштан ба модули навбатӣ ба шумо лозим аст, ки ҳадди аққал 6 саволро дуруст ҷавоб диҳед.

Саволи 1. Пеш аз қабули қарор, шумо бояд хатарҳоро вобаста ба ҳар як алтернатива арзёбӣ кунед.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 2. Кишварҳои эҳтимолии таъинот на ҳамеша кишвари таъиноти афзалиятнок мебошанд, одатан аз сабаби сиёсатгузорӣ ё набудани маблағ.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 3. Ҳамчун шахси хориҷӣ, шумо бояд кӯшиш кунед, ки ба муҳити фарҳангии атрофатон мутобиқ шавед.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 4. Донистани забони маҳаллӣ ба шумо имкон медиҳад, ки мустақилтар шавед.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 5. Муҳоҷирати шумо метавонад ба аъзои оилаи дар хона монда таъсири назаррас расонад, аз ин рӯ тасмими муҳоҷират бояд пас аз муҳокима бо аъзои оила қабул карда шавад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 6. Хеле муҳим аст, ки шумо сабабҳои тасмими муҳоҷиратро фаҳмед, зеро ин ба шумо кӯмак мекунад, ки баъдтар монеаҳоро паси сар кунед ва раванди қабули қарорро идорашаванда созед.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 7. Пеш аз қабули қарор дар бораи муҳоҷират, шумо бояд бисёр роҳҳои ҳалли имконпазирро таҳлил кунед.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 8. Муҳоҷирон бо сабаби омилҳои фишороваранда кишвари худро тарк мекунанд ва ба кишварҳои меҳваранд, ки омилҳои кашиш вуҷуд доранд, аммо ҳангоми муҳоҷират онҳо аксар вақт бо монеаҳои гуногун рӯ ба рӯ мешаванд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 9. Яке аз маъмултарин таъсири манфии муҳоҷират ба кишвари таъинот ин рафтани деҳқонон (коргарони кишоварзӣ) мебошад, ки боиси камшавии захираҳои озӯқаворӣ мегардад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 10. Байни паноҳҷӯён ва муҳоҷирони иқтисодӣ аз рӯи миллаташон фарқ кардан мумкин аст.	
☐ Дуруст	☐ Не

Манбаъҳои маълумот

- Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли - <https://mehnat.tj>
- Хадамоти муҳоҷирати Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли - <https://migration.tj>
- Маркази захиравӣ барои муҳоҷирон - www.mrc-tajikistan.org

МОДУЛИ 2. РАВАНДИ МУҲОЦИРАТ

Ҳадафҳои омӯзиш:	Маълумоти амалӣ дар бораи ҷи гуна омодагӣ ба рафтан гиред
Натиҷаҳои омӯзиш: Дар охири ин модул шумо метавонед:	<ul style="list-style-type: none">- раванди дарёфти кор дар хориҷи кишварро дарк кунанд- марҳилаҳои гуногуни раванди ҷалби кадрҳоро дар Тоҷикистон шарҳ диҳед- аҳамияти шартномаи меҳнатиро дарк намоянд

Ин модул ба шумо шарҳи мухтасари раванди муҳоҷират бо мақсади пайдо кардани корро пешниҳод менамояд. Муҳоҷирати қонунӣ масъалаҳои шароити рафтан, вуруд ва истиқомати муҳоҷиронро, аз ҷумла талабот ба шиноснома, раводид, чиптаҳои ҳавопаймо, шартномаҳои меҳнатӣ, иҷозати кор, омӯзиш ва сертификатсияи забон, муоинаи тиббӣ, шиносоии муҳоҷири меҳнатӣ, нигоҳдории пешакӣ семинарҳои рафтан, гирифтани кӯмаки тиббӣ ва ғайра.

Дарси 1 - Тартиботи қонунии муҳоҷират (рафтан, вуруд, давомнокии будубош)

Қоидаҳои асосии танзими муҳоҷирати меҳнатӣ дар Тоҷикистон:

- Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон, 6.11. Соли 1994
- Қонуни конститутсионии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи шаҳрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон”, 4.11.1995
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муҳоҷират”, 3.08.2018
- Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тотористон, 15 майи соли 1997
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият”, 17.05.2004
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи бақайдгирии давлатии асноди ҳолати шаҳрвандӣ”, 29.04.2006
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мубориза бо хариду фурӯши одамон”, 15.07.2004
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи мусоидат ба шуғли аҳоли”, 1.08.2003
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муроҷиатҳои шаҳрвандон”, 14.12.1996
- “Қоидаҳои бақайдгирӣ ва додани шиносномаҳои хориҷии дорои васоити электронӣ ва шаҳодатномаҳо барои бозгашти шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон ба Ҷумҳурии Тоҷикистон”, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 майи соли 2020 тасдиқ шудааст. No 294

Ин ва дигар қоидаҳои танзими муҳоҷиратро дар сомонаи мазкур пайдо кардан мумкин аст <https://mehnat.tj>

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи муҳоҷират” асосҳои ҳуқуқӣ, иқтисодӣ ва иҷтимоии муҳоҷирати дохилӣ ва хориҷиро муайян намуда, ба танзими равандҳои муҳоҷират дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нигаронида шудааст.

«Низомнома дар бораи Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон» Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 марти соли 2014, No146

Шиноснома

Барои сафари қонунӣ ба хориҷа, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд дорои шиносномаи амалкунандаи хориҷии шаҳрвандӣ бошад (минбаъд - шиносномаи хориҷӣ). Шиносномаи хориҷӣ ҳуҷҷатест, ки шахсият ва шаҳрвандии як шаҳрванди Тоҷикистонро дар хориҷа тасдиқ мекунад. Дар шиноснома номи шумо, санаи таваллуд, ҷои таваллуд ва шаҳрвандии шумо мавҷуд аст. Шиносномаи хориҷӣ ба ҳамаи шаҳрвандони Тоҷикистон дода мешавад. Ҳангоми

тарки Тоҷикистон ва убури сарҳад шаҳрвандони Тоҷикистон бояд аз назорати шиноснома гузаранд, ки пас аз он дар шиносномаи хориҷӣ мӯҳри гузаштан аз сарҳад мӯҳр гузошта мешавад.

Барои гирифтани шиносномаи хориҷӣ шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон бояд ҳуҷҷатҳои зеринро пешниҳод намоянд:

- Шиносномаи шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нусхаи он;
- Варақаи аризаи шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо фаъолияти меҳнатӣ машғул аст; нусхаи билети ҳарбӣ ё шаҳодатномаи бақайдгирӣ (барои шаҳрвандони 18-27 сола);
- Чор (4) акси андозаи (3,5x4,5) барои шиноснома;
- Расид барои пардохти боҷи давлатӣ дар ҳаҷми 8 дол. ИМА ва пардохти хидмат 4 дол. ИМА (нархҳо аз моҳи майи соли 2021).

Соҳиби шиноснома барои бехатарӣ ва истифодаи таъиноти он масъул аст.

Чӣ тавр ман барои гирифтани шиноснома муроҷиат мекунам?

Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон, намояндагӣҳои дипломатӣ ва муассисаҳои консулии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар хориҷа, Вазорати корҳои дохилии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва воҳидҳои ҳудудии он ба мақомоти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои додани шиноснома ваколатдор мебошанд.

- Шиносномаи хориҷӣ ба шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон аз лаҳзаи таваллуд дода мешавад, ки ягон бемории равонӣ надоранд.
- Шиноснома барои шахсони то ҳаҷдаҳсола танҳо дар асоси аризаи хаттии волидайн, васии қонунӣ ё бо қарори суд дода мешавад ва агар аризадиҳанда модари ин шахс бошад, пас ӯ бояд робита бо инро тасдиқ кунад шахс.)
- Ба шахсони гирифтори бемории рӯҳӣ бо дархости хешовандони қонунии онҳо (волидайн) шиноснома дода мешавад.
- Шиносномаи дипломатӣ ва хизматӣ ба хизматчиёни давлатӣ аз ҷониби Вазорати корҳои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон дода мешавад.
- Донишҷӯён барои идомаи таҳсил дар хориҷ аз кишвар мераванд
- Барои сафари хусусии хизматчиӣ давлатӣ, ки шиносномаи дипломатӣ ё хизматӣ дорад, аз ҷониби мақомоти ваколатдори давлатӣ оид ба додани шиносномаҳои хориҷӣ ба ӯ шиносномаи умумии шаҳрвандӣ дода мешавад.

Дар зер сурати шиносномаи байналмилалии тоҷикӣ оварда шудааст:

Шиноснома чанд вақт эътибор дорад?

- Шиноснома бо хохиши шахс ба муддати дах сол дода мешавад. Мӯҳлати амал пас аз гузаштани мӯҳлати амали он дароз карда мешавад.
- Ба шахсоне, ки мӯҳлати шиносномаашон тамом нашудааст, вале шиноснома барои сафарҳои зиёд истифода шудаанд, пас аз пардохти нав шиносномаи нав дода мешавад. Ва агар шиносномаи қаблӣ равондиди яке аз кишварҳоро дошта бошад, пас он ба шиносномаи нав замима карда мешавад.
- Шиносномаҳое, ки ба охир нарасидаанд, вале камтар аз мӯҳлати муқарраршуда барои кишвари қабулкунанда ё кишварҳои қабулкунанда бо дархости дорандагони онҳо тамдид карда мешаванд.

Шиноснома ба довталабони зерин дода намешавад:

- Шахсоне, ки қарздоранд ё ӯҳдадорихояшонро иҷро накардаанд ва аз ҷониби мақомоти салоҳиятдор ва дахлдор ба хориҷи кишвар рафтани манъ карда шудааст. Ё агар, дар сурати раванди биометрӣ, ба хориҷа рафтани шахс манъ карда шуда бошад.
- Маҳкумшудагон барои ҷиноят, баҳсҳои шахрвандӣ ва иқтисодӣ дар доираи салоҳияти судҳои салоҳиятдор маҳкум шудаанд.
- Кӯдаконе, ки падару модари қонунӣ ё васии қонунӣ надоранд.
- Шахсоне, ки мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба хизмати ҳарбӣ даъват карда мешаванд - то ба охир расидани хизмат.

Гирифтани шиноснома чанд пул аст?

- Ҳангоми гирифтани шиносномаи шахрванди Тоҷикистон, шахсони аз 18 сола боло бояд барои се намуди хизмат маблағ пардохт кунанд:
 - барои бланки шиноснома;
 - боҷи давлатӣ;
 - барои хизматрасонии ҳадамоти шиноснома.
- Андозаи боҷи давлатӣ ва арзиши хизматрасонӣ барои ҳама муҳлатҳо якхела аст (15, 7 ва 3 рӯз) Боҷи давлатӣ - 1,5 нишондиҳанда барои ҳисобҳо - 8 дол. ИМА. Аз 1 январи соли 2021 ин нишондиҳанда 5 дол. ИМА муқаррар шудааст. Хизматрасонии ҳадамот ба 4 доллари ИМА муқаррар шудааст.
- Арзиши бланки аз муҳлат вобаста аст: шиноснома дар давоми 15, 7 ва 3 рӯз омода шуда метавонад ва бо доллар ҳисоб карда мешавад, вале дар Амонатбанк бо сомонӣ бо қурби Бонки миллӣ дар рӯзи пардохт аст, ҳисоб карда мешавад:
 - 15 рӯзи корӣ - 75 дол. ИМА;
 - 7 рӯзи корӣ - 150 дол. ИМА;
 - 3 рӯзи корӣ - 225 дол. ИМА.
- Арзиши шиноснома барои кӯдакони аз 16 то 18 -сола баробари калонсолон аст;
- Барои кӯдакони то 16 -сола шиноснома арзонтар аст: ҳоҷати пардохти боҷи давлатӣ ба маблағи 90 сомонӣ зарур нест. Барои бланки шиноснома, вобаста ба муҳлат, маблағи пардохтшаванда инҳоянд:
 - 15 рӯзи корӣ - 25 дол. ИМА;
 - 7 рӯзи корӣ - 50 дол. ИМА;
 - 3 рӯзи корӣ - 75 дол. ИМА.
- Дар сурати гум кардани шиносномаи шахрванди Тоҷикистон, шахс бояд ҷарима пардохт кунад. Тибқи моддаи 493 -и Кодекси маъмурии Ҷумҳурии Тоҷикистон, он аз 1 то 2

нишондиҳанда барои ҳисобҳо хоҳад буд. Аз 1 январи соли 2021 ин маблағ аз 5 то 11 доллари ИМА хоҳад буд. Ҳаҷми ҷарима (аз 5 то 11 доллари ИМА) аз ҷониби роҳбарияти ҳадамоти шиносномадиҳӣ муайян карда мешавад.

Агар аз ягон шахси воқеӣ ё ҳуқуқӣ аз довталаб маблағи иловагӣ ё ягон пардохти дигар талаб карда шавад ё агар ягон қонуншиканиҳои дигар вучуд дошта бошанд, ба шӯъбаи шиносномадиҳӣ хабар диҳед ё ба телефони боварии Вазорати корҳои дохилӣ. 221-21-21

Чӣ тавр ман метавонам ҳаққи шиносномаро пардохт кунам?

- Пас аз пур кардани варақаи бақайдгирӣ, бо намояндаи Амонатбанк дар Душанбе ё дар шаҳру ноҳияҳои кишвар бо нусхаи варақаи пуркардашуда тамос гиред ва расидро оид ба пардохти маблағи дар боло зикргардида гиред.
- Ё, пас аз пешниҳоди нусхаи коғази шакли пуркардаи ариза, шумо барои маблағи дар боло зикршуда расид мегирид. Расиди пардохт аз ҷониби шӯъбаи молияи дафтари шиносномадиҳӣ дода мешавад. Ба филиали наздиктарини намояндагии Амонатбанк равед ва расиди пардохтро гиред.
- Пардохти арзиши варақаи шиноснома дар филиалҳои Амонатбанк бо сомони бо қурби Банки милли дар рӯзи пардохт бо додани расиди пардохт сурат мегирад.

Ҳуҷҷатҳое, ки барои гирифтани шиноснома лозиманд:

- Шиносномаи шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ва нусхаи он;
- Варақаи аризаи шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки бо фаъолияти меҳнатӣ машғул аст;
- Нусхаи билети ҳарбӣ ё шаҳодатномаи бақайдгирӣ (барои шаҳрвандони 18-27 сола);
- Чор акси андозаи шиноснома (3,5x4,5);
- Расидҳо оид ба пардохти боҷи давлатӣ;

[Шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ӯҳдадор аст шахсан ҳуҷҷатҳои барои гирифтани шиносномаи хориҷиро пешниҳод намояд](#)

Раванди гирифтани шиноснома дар Тоҷикистон

Маълумоти иловагиро дар бораи тартиби додани шиносномаҳо ба шаҳрвандони Тоҷикистон метавонед дар сомонии зерин пайдо кунед: <https://mvd.tj>

Раводид

Раводид чист? Ба шумо раводид лозим аст? Шумо онро аз кучо дастрас карда метавонед?

Раводид ҳуҷҷатест, ки ё дар шиносномаи шумо дар шакли муҳр гузошта мешавад ё аз ҷониби мақомоти кишвари дигар ҳамчун ҳуҷҷати алоҳида дода мешавад, то ба он кишвар сафар кунед, вуруди он шавед ё аз он кишвар гузаред. Шумо бояд пеш аз рафтан ба кишвари таъинот Ҳангоми дар Тоҷикистон будан барои гирифтани раводид муроҷиат кунед. Ариза бояд ба сафорат ё Консулгарии генералии кишвари таъиншуда пешниҳод карда шаванд.

Дар зер нусхаҳои намудҳои гуногуни раводид оварда шудаанд.

Кишварҳое, ки барои вуруд ба шаҳрвандони Тоҷикистон ба раводид ниёз надоранд
Мувофиқи шартномаҳои байналмилалӣ ва мувофиқи қонунгузори амалкунанда дар қаламрави кишварҳои алоҳида, шаҳрвандони Тоҷикистон пас аз расидан ба кишварҳои зерин метавонанд бе раводид ворид шаванд ё раводид гиранд:

Кишвар	Навъи шиноснома	Мӯҳлат
 Антигуа ва Барбуда	Аз гирифтани раводид якҷониба озод карда мешавад	то 30 рӯз
 Арманистон	ҳама намуди хориҷӣ	то 90 рӯз
 Афғонистон	дипломатӣ	то 30 рӯз
 Озарбойҷон	ҳама намуди хориҷӣ	то 90 рӯз
 Барбадос	ҳама намуди хориҷӣ	то 28 рӯз
 Беларус	ҳама намуди хориҷӣ	номӯайян
 Бруней-Даруссалам	дипломатӣ, хизматӣ	то 14 рӯз
 Маҷористон (Венгрия)	дипломатӣ, хизматӣ	то 90 рӯз
 Ҳаитӣ	ҳама намуди хориҷӣ	То 90 рӯз
 Гурҷистон	ҳама намуди хориҷӣ	то 1 сол
 Индонезия	дипломатӣ, хизматӣ	то 30 рӯз
 Кореяи шимолӣ	ҳама намуди хориҷӣ	номӯайян
 Кореяи ҷанубӣ	дипломатӣ, хизматӣ	то 90 рӯз

 Кувайт	дипломатӣ, хизматӣ	то 90 рӯз
 Қазақистон	ҳама намуди хориҷӣ	номуайян
 Қирғизистон	ҳама намуди хориҷӣ	номуайян
 Малайзия	ҳама намуди хориҷӣ	то 30 рӯз
 Микронезия	ҳама намуди хориҷӣ	то 30 рӯз
 Молдавия	ҳама намуди хориҷӣ	то 90 рӯз
 Намибия	ҳама намуди хориҷӣ	то 90 рӯз
 Покистон	дипломатӣ	то 90 рӯз
 Федератсияи Россия	ҳама намуди хориҷӣ	Номуайян
 Руминия	дипломатӣ, хизматӣ	то 90 рӯз
 Тайланд	дипломатӣ, хизматӣ	то 90 рӯз
 Туркия	дипломатӣ, хидматӣ, шаҳрвандии умумӣ	то 90, 60, 30 рӯз
 Туркманистон	дипломатӣ	то 30 рӯз
 Ёзбекистон	ҳама намуди хориҷӣ	то 30 рӯз
 Украина	ҳама намуди хориҷӣ	то 90 рӯз
 Филиппин	ҳама намуди хориҷӣ	то 30 рӯз
 Ҷумҳурии Мардумии Чин	шиносномаи хидматӣ, дипломатӣ ва умумии шаҳрвандии хориҷӣ барои истифодаи расмӣ (мӯҳри “Хидмат”)	то 30 рӯз
 Ҳиндустон	дипломатӣ	то 30 рӯз
 Эквадор	ҳама намуди хориҷӣ	то 90 рӯз

Манбаъ: Системаи бидуни раводид барои шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон
(<https://www.consular.tj>)

Барои гирифтани маълумоти бештар дар бораи шартҳои раводид ва тартиби гирифтани раводид аз сомонаи Вазорати корҳои хориҷии Тоҷикистон дидан кунед: <https://www.mid.tj/>

Пардохтҳо ва хароҷот

Пардохтҳо ва хароҷоти гуногуни марбут ба дархост барои кор дар хориҷа чист?

Шумо бояд бифаҳмед, ки хароҷот ва пардохтҳои мухталифи вобаста ба аризаи шумо барои кор дар хориҷа каомхоянд, ҳаққи дақиқ, миёна ё қобили қабул барои ҳар як ҷанбаи масъала ва кӣ бояд онҳоро пардохт кунанд. Пас аз омӯхтани ҳамаи ин, шумо метавонед ба ин хароҷот пешакӣ омода шавед. Шумо инчунин метавонед аз фиреб хӯрдан аз ҷониби ҷалбкунандагони ғайриқонунӣ ё ҷалбкунандагони литсензионӣ, ки то ҳол метавонанд аз шумо маблағи зиёдтар талаб кунанд, канорагирӣ кунед.

Агар шумо маблағи кофӣ надошта бошед, имконоти шумо чист?

Донистани ва дарк намудани ин хароҷоти гуногун, шумо бояд дар бораи нақшаҳои худ оид ба дархост барои кор дар хориҷа фикр кунед: Оё шумо барои пардохти ҳамаи хароҷот маблағи кофӣ доред? Дар акси ҳол, кадом имконоти дигар вучуд доранд? Чӣ тавр шумо метавонед қарз гиред?

Агар шумо хоҳед, ки қарзро истифода баред, шартҳои онро хуб омӯzed. Инҳоянд чанд нуктае, ки бояд ба онҳо диққат диҳед:

- Оё шароит ва усулҳои пардохт, меъёри фоиз, ҷаримаҳо барои пардохт накардан ва ғайра муайян карда шудаанд? тибқи қонунгузориҳои миллии Оё онҳо вазнинанд ё аз ҳад зиёданд?
- Агар ин пардохтҳо аз музди меҳнат тарҳ карда шаванд, оё ягон пардохт ё хароҷоти иловагӣ ё “пинҳоншуда” вучуд дорад?
- Оё қарзи гирифташуда боиси банди қарзӣ мешавад?
- Оё ин сабаби ба шумо иҷозати хуруҷ надодан хоҳад буд (асосан ба кишварҳои дорои низоми раводид барои вуруд ва хориҷ)?

Банди қарзӣ вақте рух медиҳад, ки шумо маҷбуред, ки барои пардохти қарз кор кунед. Шуморо фиреб медиҳанд, ки барои маблағи кам ё тамоман бепул бидуни назорати қарзи худ кор кунед. Системаҳои банди қарзӣ аксар вақт ба як шабакаи мураккаби пудратчиён ва зерпудратчиён асос ёфтаанд ва аксарият ё ҳама пуле, ки шумо мекунед, барои пардохти қарзи худ сарф мешавад ва шумо метавонед ин корро дар тӯли солҳои зиёд бидуни даромади назаррас анҷом диҳед.

Ин чанд пул?

Хароҷоти эҳтимоли дар марҳилаи омодагӣ ба рафтан⁴

⁴ Эквиваленти доллари ИМА ба қурби 1 доллар асос ёфтааст. ИМА = 11.32 сомонӣ бо қурби Бонки миллии Тоҷикистон дар 21.05.2021.

Лутфан сомонаи МЗМ ва ҳисобҳои васоити ахбори иҷтимоиро барои навсозии мунтазам тафтиш кунед!

<i>Талабот</i>	<i>Стоимость в местной валюте/ дол. ИМА</i>	<i>Кӣ барои пардохт масъул аст? Чун қоида, ин аст</i>	<i>Агентии масъул (а)</i>
Шиносномаҳо / шиносномаҳо барои мошинҳо (MRP)	75 дол. ИМА - 225 дол. ИМА Боҷи давлатӣ - 8 дол. ИМА Ҳаққи хизматрасонӣ – 3 дол. ИМА	Муҳоҷири меҳнатӣ	Вазорати корҳои дохилӣ, Хадамоти шиноснома ва бақайдгирӣ
Шаҳодатномаи таваллуд	Дар Тоҷикистон сабти ном ва додани шаҳодатнома ройгон аст; Боҷи давлатӣ - 3 дол. ИМА Барои варақа – 1.3 дол. ИМА	Муҳоҷири меҳнатӣ	Вазорати адлия (Идораи сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ) Сафорат / Консулгарӣ дар хориҷа
Шиносномаи шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон (кортӣ мушаххаси IC)	Барои варақа - 10 дол. ИМА	Муҳоҷири меҳнатӣ	ВҚД (ВҚД)
Шаҳодатномаи ақди никоҳ / дафтарчаи қайди ақди никоҳ	Дар ҳолатҳои гуногун пардохт гуногун аст	Муҳоҷири меҳнатӣ	Мақомоти судии салоҳиятдор
Сабти ҷиноятӣ ё ҳуҷҷатҳои дахлдор	Дар ҳолатҳои гуногун пардохт гуногун аст	Муҳоҷири меҳнатӣ	ВҚД (ВҚД)
Сертификатсия, тасдиқи ҳаққонияти дараҷаҳои илмӣ	5-10 дол. ИМА	Муҳоҷири меҳнатӣ	Вазорати маориф ва илм
Шаҳодатнома дар бораи хатми омӯзиш	5-10 дол. ИМА	Муҳоҷири меҳнатӣ, агар корфармо маош нагирад	Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли
Ташхиси тиббӣ ё муоинаи тиббӣ	Вобаста ба маркази тиббии иҷозатномадор 30-40 дол. ИМА	Муҳоҷири меҳнатӣ, агар корфармо муоинаи иловагии тиббиро талаб накунад	Марказҳои тиббии иҷозатдодашуда
Комиссияҳо барои даъват ба кор ё ҷойгиркунӣ, комиссияҳо барои кор дар хориҷа	Вобаста ба Агентии хусусии бақоратминкунӣ (АХБ/ЧАЗ) 300-400 дол. ИМА	Муҳоҷири меҳнатӣ	Агентии хусусии бақоратминкунӣ

Гирифтани раводид ва дигар хароҷоти марбут	Вобаста ба кишвари таъинот 50-100 дол. ИМА	Корфармо	Сафоратҳо ё Идораҳои консулӣ Агентии ҷалбкунии расман эътирофшуда
Иқозати кор (агар алоҳида аз раводид талаб карда шавад)	Вобаста ба кишвари таъинот 50-80 дол. ИМА	Корфармо	Сафоратҳо ё Идораҳои консулӣ Агентии ҷалбкунии расман эътирофшуда
Арзиши сафар аз кишвари асли ба ҷои кор	200- 1,000 дол. ИМА	Корфармо	Агентии рекрутингии расман эътирофшуда
Иштирок дар семинари ориентациаи пеш аз рафтан		Ройгон	Марказҳои омӯзишии машваратӣ ва пеш аз рафтани хадамоти муҳоҷират
Кушодани суратҳисоби бонкӣ барои интиқоли маблағ		Муҳоҷири меҳнатӣ	Бонкҳои хусусӣ
Хароҷоти дигар (нусхабардории ҳуҷҷатҳо, хароҷоти сафар ва ғайра)	20-25 дол. ИМА	Муҳоҷири меҳнатӣ	

Дарси 2 - Низоми ҷалб (интихоби кадрҳо) дар Тоҷикистон

Таъмини фаъолонаи хидматрасонии кадрӣ қисми муҳими раванди миёнаравӣ байни кишварҳои фиристанда ва қабулкунанда мебошад.

Чӣ тавр ман метавонам дар бораи имкониятҳои кор дар хориҷа маълумот гирам?

Имкониятҳои кор фаровон аст, аммо ин маънои онро надорад, ки ҳар як кишвар барои шумо мувофиқ аст. Таҳқиқоти ҳудро анҷом диҳед, то боварӣ ҳосил кунед, ки бозори муносиби кор вучуд дорад. Боварӣ ҳосил кунед, ки шумо метавонед ба саволҳои зерин ҷавоб диҳед:

- Чанд ҷойҳои холӣ мавҷуданд?
- Музди миёнаи меҳнат чанд аст?
- Арзиши зиндагӣ чанд аст?

Шумо дар хориҷа чӣ гуна кор меҷӯед?

Шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон метавонад дар хориҷи кишвар дар кишварҳои дорои низоми бидуни раводиди сафари мутақобила тавассути шиносҳо, ҳешовандон ё агентҳои иқозатномадиҳандаи шуғли аҳоли ва дар кишварҳои дорои низоми раводид танҳо тавассути агентҳои иқозатномадиҳии шуғли аҳоли дар хориҷа ё бевосита тавассути корфармои хориҷӣ. Шумо метавонед дар хориҷа кор ҷустуҷӯ кунед:

- Тавассути агентҳои шуғл;
- Бевосита тавассути корфармои хориҷӣ ё бо тавсияи оила / дӯстон ё дар сомонаҳои мухталифи интернет;
- Тавассути Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли.

Манбаъҳои қонуниро ёбед ва худро танҳо бо як манбаъ маҳдуд нақунед, зеро ҳар яки онҳо ҷойҳои қориро аз ширкатҳо ё кишварҳои мушаххас номбар мекунанд.

Агентии шуғл чист?

Агентии бокортаъминкунӣ ташкилоти хусусӣ ё давлатӣ мебошад, ки дорои иҷозатномаи амалкунандаи Хадамоти муҳоҷирати Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии барои ба қор қабул кардани шахрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон дар кишварҳои дигар мебошад.

Фикрҳо ва тавсияҳо

Пеш аз интихоби таблиғгари мушаххаси қор дар хориҷа, боварӣ ҳосил кунед, ки то ҳадди имкон бо фикри дигарон ва тавсияҳо дар бораи агентии шуғл, қорфармоён ё кишвари таъинот шинос шавед. Бисёре аз рекрутингҳо аллакай чанд вақт бо шумо фаъолона қор кардаанд, шумо метавонед аз онҳо хоҳиш кунед, ки шуморо бо шахсоне, ки аллакай бо онҳо тамос гирифтаанд, пайваст кунанд. Бо хондани таҷрибаҳои одамони дигар, шумо мефаҳмед, ки қори шумо дар як кишвари мушаххас чӣ гуна хоҳад буд.

Аз пешниҳодҳои тақаллубии қор эҳтиёт шавед

Агар шумо бевосита тавассути қорфармои хориҷӣ мувоҷиат кунед, аз намудҳои гуногуни пешниҳодҳои тақаллубии қор эҳтиёт шавед:

- Аз ҳад зиёд пешниҳоди хуб менамояд. Пешниҳоди ҷои қор бо маблағи дар як сол \$ 50,000 - ваъдаи холь мебошад.
- Талабот / тавсифи вазифаҳо ба таври кофӣ возеҳ нест. Ҳангоме ки малақаҳои барои қор зарурӣ ба пешниҳоди қор дохил карда нашудаанд, бодикқат ва эҳтиётқор бошад.
- қорфармо хоҳиш мекунанд, ки тавассути интернет тавассути паёмнависӣ (мессенҷер) мусоҳиба гузаронад. Одатан, вақте ки ин ширкатҳои воқеӣ дар хориҷа ҳастанд, шумо дар сӯҳбати видеоӣ тавассути Skype ширкат хоҳед қорд, на тавассути Yahoo.
- Маълумот барои тамос ба муқотиба дохил карда нашудааст. Огоҳ бошад, ки пешниҳоди расмии қор логотип ва маълумоти тамосро дар барои ширкат дар бар мегирад.
- Натиҷаҳои ҷустуҷӯи интернетӣ дар барои қорфармоён маълумоти иловагӣ намедиҳанд. Агар он як ширкати воқеӣ бошад, шумо метавонед дар бораи он тавассути ҷустуҷӯи онлайн (ҳам аз номи ширкат ва ҳам ба суроғи почтаи электронӣ) маълумот пайдо кунед.
- Аз шумо хоҳиш карда мешавад, ки маълумоти махфиро пешниҳод кунед. Боварӣ ҳосил кунед, ки сомона бо нигаристан ба сатри суроғаҳои веб бехатар аст (суроға бояд <https://> бошад, на <http://>). Новобаста аз он ки он то чӣ андоза бехатар ба назар мерасад, маълумоти ҳассосро ба монанди суратҳисоби бонкӣ ё рақами қорти қорити ифшо нақунед.
- Фиристодани пул ё истифодаи суратҳисоби бонкии шахсӣ
- ҳама чиз вобаста ба интиқоли пул;
- Агар он қаллобӣ бошад, ба мақомоти дахлдор хабар диҳед.

Ризоият ба қори мушаххас

Ҳатто дар шароити бозори вазнини меҳнат, қабули аввалин пешниҳоди қоре, ки шумо мегиред, на ҳама вақт метавонад ба манфиати шумо бошад.

Афзалият додан ва арзёбӣ қордан муҳим аст, ки чӣ гуна пешниҳод бо афзалиятҳои шумо ва имконоти ҳозираи шумо мувофиқат мекунанд.

Ҳангоми арзёбӣ қордани қабули пешниҳоди қор, шумо бояд нуқтаҳои зеринро ба назар гиред:

- Агар қор аз нуқтаи назари дигар қанбаҳои муҳим қандон мувофиқ набошад, ба ваъдаи маоши қорон даст назанед,

- Корҳоеро интихоб кунед, ки ба малака ва салоҳияти шумо мувофиқ бошанд
- Ҷустуҷӯи коре, ки таҷрибаи пешинаи шумо қадр мекунад ё ба назар мегирад.
- Ҳеҷ гоҳ кореро, ки шумо аз ҷиҳати тиббӣ қодир нестед, нагиред.

Шумо метавонед пешниҳодҳои кориро дар кишварҳои ИДМ, Аврупои Шарқӣ ва Ғарбӣ, Кореяи Ҷанубӣ ва Халиҷи Форс дар сомонаҳои зерин пайдо кунед:

- <https://trudvsem.ru>
- <https://belmeta.com>
- <https://www.enbek.kz/ru>
- <https://gauctr.ru/vakansii-sankt-ptereburga/>
- <https://www.rostrud.ru/opendata/7712345678-chaz>
- <https://www.garant.ru/products/ipo/prime/doc/73476436/>
- Кор дар хориҷа <https://www.overseasjobs.com/>
- Сафар ба хориҷа <https://www.goabroad.com/>
- Байт: саомонаи калони ҷустуҷӯи кор дар Ховари наздик <https://www.bayt.com/>
- Gulf Talent: Ҷалб ва ҷойҳои кориҳои холӣ <https://www.gulftalent.com/>
- Monster Gulf: <https://www.monstergulf.com/>
- Career Jet: ин системаи ҷустуҷӯи кор аз рӯи кишвари таъинот аст <https://www.careerjet.com/>
- Learn4Good: портали кор <https://www.learn4good.com/jobs/>

Мӯҳоҷирати қонунӣ аз Тоҷикистон бо мақсади кор дар хориҷа

Шумо метавонед дар хориҷа тавассути агентҳои хусусӣ ё давлатии шуғли аҳолий, ки аз ҷониби Хадамоти Мӯҳоҷирати ВММША иҷозатнома гирифтаанд, то шаҳрвандонро дар хориҷа кор кунанд кор ёбед ё бо кӯшишҳои худ кор пайдо кунед.

Раванди қабул (интихоби кадрҳо) аз якҷанд марҳила иборат аст:

- Гирифтани шиноснома
- Гузаштан аз муоинаи тиббӣ
- Интихоби ниҳой тавассути Маркази омӯзишии пеш аз мӯҳоҷирати Хадамоти мӯҳоҷират
- Пешниҳоди шартномаи меҳнатӣ
- Ариза барои раводиди корӣ
- Хариди чиптаҳои ҳавопаймо
- Иштирок дар брифинги пеш аз сафар дар Маркази таълимии пеш аз мӯҳоҷирати Хадамоти мӯҳоҷират

Пеш аз дархост барои кор дар хориҷа, шумо бояд ҳуҷҷатҳои зеринро омода кунед:

- Хулоса
- Аксҳо
- Шиноснома
- Диплом
- Шаҳодатномаи таҳассусӣ
- Маълумот дар бораи надоштани доғи судӣ
- Ҳуҷҷатҳои дигар бо дархости корфармо

Ҳуҷҷатҳои қалбаки ё қалбакиро пешниҳод накунед. Ин на танҳо барои боздоштани шумо аз кор, балки ба ҷавобгариҳои ҷиноятӣ ва ҷазо кашидани шумо низ асос хоҳад шуд.

Омӯзиш ва сертификатсияи забон

Касбҳо ва тахассусҳои, ки дар хориҷа бештар талабот доранд, дар соҳаи тандурустӣ ва нигоҳубини хона, кишоварзӣ ва коркарди хӯрокворӣ ва сохтмон мебошанд. Одатан, сухан дар бораи малакаҳои махсус ва тахассуси касбӣ меравад. Агар шумо маълумоти зарурӣ ё таҷрибаи корӣ надошта бошед, шумо барои ин намуди кор тахассус надоред. **Агар шумо ба талабот оид ба таҳсилоти дахлдор ё таҷрибаи корӣ ҷавобгӯ набоед, набояд барои ин кор муроҷиат кунед.**

Баъзан, ки ҳатто агар шумо маълумоти олий ё тахассуси касбӣ надошта бошед ҳам, шумо бояд барои оғоз кардани касб дар хориҷа аз омӯзиш (омӯзиш) гузаред. Интернет ба абзори бебаҳои таълимӣ табдил ёфтааст. Бештар ва бештар курсҳои омӯзиши фосилавӣ тавассути Интернет дастрас шуда истодаанд. Шумо метавонед дар бораи мавҷудияти курсҳои омӯзиши фосилавӣ бо ассотсиатсияҳои касбӣ ва мақомоти танзимкунанда машварат кунед.

Дар Тоҷикистон аксари муассисаҳои расмии таҳсилоти касбӣ -техникии давлатӣ (таълими техникаӣ ва касбӣ) дар ихтиёри Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии мебошанд; аммо, якчанд муассисаҳои касбӣ -техникии давлатӣ мавҷуданд, ки онҳоро вазоратҳои дигари давлатӣ идора мекунанд. Барои маълумоти иловагӣ лутфан ба <https://maorif.tj> муроҷиат кунед

Санҷиши тиббӣ

Қабл аз тарки Тоҷикистон барои кор дар хориҷа, баъзан гирифтани сертификати тиббӣ лозим мешавад. Агар шумо барои гирифтани равондид муроҷиат кунед, ба шумо иҷозатномаи тиббӣ лозим аст, ки далели солим будани шумост. Одатан, натиҷаи ташҳиси тиббӣ бояд на дертар аз 3 моҳ пеш аз дархост барои гирифтани равондиди корӣ гирифта шавад.

Шумо метавонед ба ягон маркази тиббии ваколатдор рафта дар он шумо бояд шаҳодатномаҳои зарурии тиббиро пур кунед. Одатан, шаҳодатномаҳои тиббӣ бояд ба забони англисӣ ё русӣ пур карда шаванд. Вобаста аз қоидаҳои кишвари таъинот, аз шумо хоҳиш карда мешавад, ки дар клиника ё лаборатория рентгени сина ва озмоишҳои лабораториро гузаронед.

Семинарҳои пеш аз рафтан

Семинари омодагирии пеш аз сафар як барномаи таъсирбахшест, ки муҳоҷирони меҳнатӣ, ки шаҳрвандони Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд, метавонанд дар марказҳои омӯзишҳои пеш аз муҳоҷират дар шаҳрҳои Душанбе, Хоруғ, Хуҷанд ва Бохтар гузаранд ва инчунин оид ба масъалаҳои гуногун маслиҳат гиранд. масъалаҳои муҳоҷирати меҳнатӣ дар воҳидҳои сохтории Хадамоти муҳоҷират дар ҳама шаҳру ноҳияҳои кишвар.

Эҳтиёт бошед! МЗМ барои семинарҳои роҳнамоии пеш аз рафтан дастгирӣ мекунанд. Шумо метавонед модулҳои семинаро дар сомонии МЗМ ва дар шабакаҳои иҷтимоӣ дидан кунед.

Кӣ аз пардохти музди меҳнат озод аст? Чаро? Кӣ пардохт мекунад?

Вобаста аз қонунҳои кишвари асли ё кишвари таъинот, баъзе намудҳои кор аз коргарон пардохти музди меҳнатро талаб намекунанд, ба монанди баҳриён ё коргарони хонагӣ. **Одатан, корфармо барои пардохти кор барои киро кардан ё ҷойгиркунӣ масъул аст.** Дар баъзе кишварҳо тибқи созишномаҳои дуҷониба ё бисёрҷониба музди меҳнат талаб карда намешавад, ба монанди Иёлоти Муттаҳида, Ирландия ва Кореяи Ҷанубӣ тибқи Системаи иҷозатномаи кор,

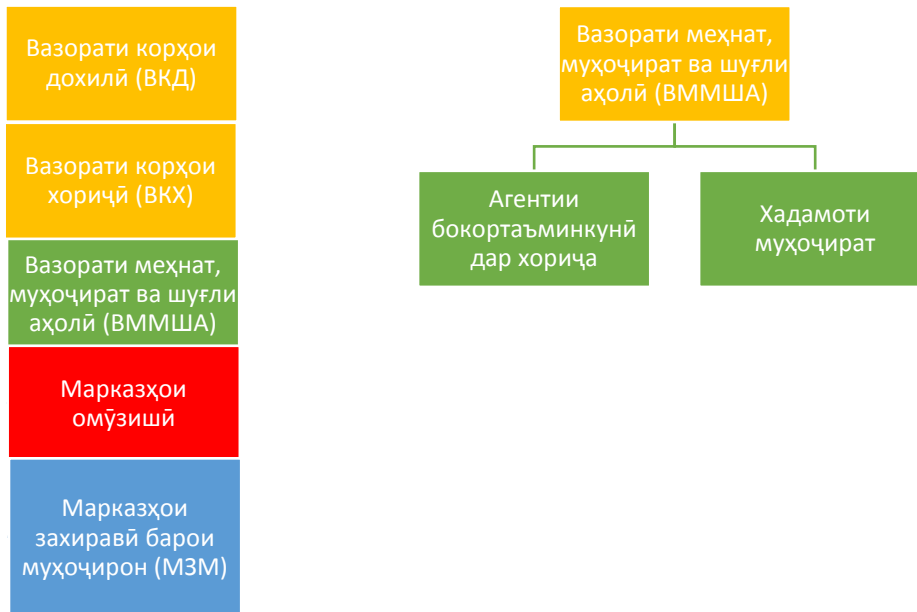
дар Ҷопон тибқи Барномаи омӯзиши ҳамшираҳо ва парасторон ва дар Олмон барои ҷалби кормандони тиббӣ тибқи барномаи “бурди сегона”

Кунад ва накунад

Вақте ки шумо дар кишвари дигар кор меҷӯед, баъзе корҳои ҳастанд, ки шумо одатан метавонед иҷро кунед ва накунад.

МЕТАВОНАД КУНЕД	БОЯД НАКУНЕД
Дар бораи кор дар хориҷа маълумот гиред	Ҳадафи осон барои қочоқбарон ва қочоқбарон нашавед
Қоидаҳои ҳуқуқии дар Тоҷикистон татбиқшавандаро оид ба шуғл дар хориҷа риоя кунед	Мӯшкilotро тавассути брокер ё миёнарав ҳал накунад.
Бодикқат тафтиш кунед, ки агентии рекрутинг чӣ қадар пул талаб мекунад; дар бораи хароҷоте, ки корфармо дар хориҷа мепӯшонад, пурсед (масалан, раводид, иҷозатномаи кор, чиптаҳои ҳавопаймо)	Аз комиссияи миёна зиёдтар пардохт накунад. Бо мақсади пешгирӣ кардани хароҷоти нолозим барои гирифтани шиноснома, раводид ва корти чип муроҷиат кунед.
Ҳама амалиётҳоро бо агентии рекрутингии давлатӣ / расмӣ анҷом диҳед	Ба бастани аҳдҳо дар ҷойҳои номуносиб розӣ нашавед (дар кӯча, дар фурӯшгоҳҳо, мағозаҳо, хонаҳои хусусӣ)
Шартномаҳо хонед ва боварӣ ҳосил кунед, ки шумо пеш аз имзо кардани он тамоми шартҳои шартномаи меҳнатиро мефаҳмед.	Ба варақои ҳоли имзо надихед, новобаста аз сабаб ва то чӣ андоза шумо ба шахсе, ки аз шумо ин корро меҳоҷад, бовар накунад.
Бифаҳмед, ки чӣ гуна ва дар кучо шумо метавонед дар бораи вайрон кардани шартномаи меҳнатӣ ё шартнома бо корфармои хориҷӣ шикоят кунед	Ҳуқуқҳои худро аз даст надихед
Ҳамеша боварӣ ҳосил кунед, ки ҳуҷҷатҳои шумо дуруст аст.	Ба истифодаи ҳама гуна ҳуҷҷатҳои қалбакӣ ё бардурӯғ розӣ набошед (шиноснома, раводид, мӯҳри вуруд ва хуруҷ, иқомат ё иҷозати кор ё раводиди сайёҳӣ ба ҷои раводиди корӣ)

Бидонед, ки кист

Тоҷикистон - Сохторҳои ва нақши онҳо дар раванди сиёсати муҳоҷират

ВММША	ВҚХ	ВҚД	ВММША	Системаи судӣ
<ul style="list-style-type: none"> • Кумак барои пайдо намудани ҷойи қор дар хориҷа • Литсензиякунӣ ва назорат аз болои АРШ • Ба танзим 	<ul style="list-style-type: none"> • Ҳамкорӣ бо кишвари таъинот • Итилоот дар бораи меҳнати эҳтимоӣ • Дастгирии муҳоҷирони меҳнати аз 	<ul style="list-style-type: none"> • Назорати воридшавӣ ва хориҷшавӣ • Воридшавии муҳоҷирони меҳнати ро ба ҳуҷҷат роҳ намедиҳад. 	<ul style="list-style-type: none"> • Интеграцияи муҳоҷирони баргашта ва муҳоҷирони дохилӣ 	<ul style="list-style-type: none"> • Шикоятҳои муҳоҷирон - муурофияҳои судӣ

Дарси 3 - Механизмҳои пешгирикунанда

Дар сурати вайрон кардани қоидаҳои қабул ба қор чӣ бояд қард?

Мақомоти салоҳиятдор роҳҳои гуногуни қабули шикоятҳоро доранд. Шикоятҳо вобаста ба шуғл ё ҷалбшавӣ ба қорро, новобаста аз он ки шикоят аз қучо пайдо шудааст, метавонанд ба мақомоти зерин мууроҷиат кунанд:

- Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли <https://mehnat.tj>, зеро муҳоҷирати меҳнатӣ пеш аз ҳама масъалаи шуғл аст. Вазорати қорҳои хориҷӣ тавассути консулгарӣ ё сафоратхонаҳо барои расонидани хадмоти дипломатӣ ва ҳифзи муҳоҷирони қорӣ ҳангоми будубош дар кишвари хориҷӣ масъул аст.

Бо шикояти шумо чӣ мешавад?

Вобаста аз хусусияти шикояти шумо, муассисаҳои дар боло номбаршуда метавонанд қарорҳои зерин қабул кунанд:

- Шикояти шуморо ба дигар муассисае ирсол мекунанд, ки қодир аст аз рӯи шикояти шумо чора андешад (одатан Прокуратураи генералӣ ё Вазорати корҳои дохилӣ дар мавриди хариду фурӯши одамон);
- Агар маълумоти кофӣ барои арзёбии шикоят мавҷуд набошад ё тасдиқи маълумоти пешниҳодкардаатон имконнопазир бошад, дигар чорачӯӣ намекунад;
- Шикоятро тафтиш мекунанд ва қарор қабул мекунанд.

Шумо аз руи кадом масъалаҳо шикоят карда метавонед?

Шикоятҳо аз ҷумла набудани музди меҳнат, кори аз ҳад зиёд, шароити номуносиби ғизо ва шароити зист, шароити корношоям, масъулияти номуносиби кор, рӯзҳои кор ва рухсатӣ, имтиёзҳои суғуртавӣ, ҷуброни коргарон, таъқиб, истисмор ё меҳнати маҷбуриро дар бар мегиранд. ҷазои интизомӣ ё аз кор озод кардан, таъхир додани таъйинот ё набудани кор, тағйир додани шартнома ва муҳоҷирони кори бедарак.

Агар шумо аз ҷониби брокерҳо, агентҳои ҷалбкунанда, кормандони агентҳои рекрутинг, шахсони дигаре, ки бо агентии рекрутинг ё корфармо алоқаманданд, бадрафторӣ дида бошед, шумо инчунин барои пешниҳоди шикоят асос доред.

Оила ва дӯстони шумо инчунин метавонанд аз номи шумо шикоят кунанд, агар шумо инро карда натавонед.

Дарси 4 - Шартномаи меҳнатӣ

Дар мавриди шумо, муҳимтарин масъалае, ки бояд бо корфармо ва / ё созмоне, ки ба кор дар хориҷа мусоидат мекунанд, ҳал шавад, шартномаи меҳнатӣ мебошад. Бо назардошти он, ки ин як шартномаи байналмилалӣ хоҳад буд, доништан муҳим аст:

- Муҳлати шартнома чи қадар аст;
- маош чист ва кадом имтиёзҳо мавҷуданд;
- тартиби баргаштан пас аз анҷоми шартнома чӣ гуна аст;
- тартиби пешниҳоди ҷои кори нав чист.

Шумо, албатта, бо шартномаи меҳнатие, ки қонунгузори Тоҷикистон танзим мекунанд, ошноед. Қонунҳои Тоҷикистон метавонанд барои шумо ҳамчун дастур барои муқаррароти шартномаҳои меҳнатӣ муфид бошанд. Агар шумо тавачҷӯх дошта бошед, шумо метавонед дар дастури пеш аз рафтан-модули 2, бахши 4, ки онро дар сомонаи Маркази захираҳои муҳоҷирон www.mrc-tajikistan.org пайдо кардан мумкин аст, маълумоти бештар гиред.

Бо мақсади ҳифзи ҳуқуқ ва манфиатҳои муҳоҷирони меҳнатӣ, шаҳрвандони Тоҷикистон, пеш аз сафар ба хориҷ бояд шартномаи меҳнатӣ байни муҳоҷири меҳнатӣ ва корфармои хориҷӣ баста шавад.

Дар ин марҳила, пеш аз ҳама, шумо бояд дарк кунед, ки агар шумо имкони дар хориҷа кор карданро дида баромада истода бошед, пас шумо як қатор саволҳои доред, ки агар шумо дар Тоҷикистон кор мекардед, онҳо пайдо намешуданд. Муайян кардани ин мушкилот ва санҷидани он, ки шартномаи шумо онҳоро дар бар мегирад, муфид аст.

Рӯйхати тафтиши шумо оид ба пайдо кардани ҷойи кор

		Инро қайд кунед
Ҳолати ҳуқуқӣ	Оё вазъи ҳуқуқии ҷои кори шумо возеҳ аст?	
	Оё ҳама шароити кор (хусусияти кор, вазифаҳо ва ҳаҷми кор) дар шакли хаттӣ нишон дода шудаанд?	
	Оё шумо дар бораи мӯҳлати шартнома ва ҷи гуна рафтор кардан дар мавриди баҳс ба таври возеҳ дарк мекунед (шартнома пеш аз мӯҳлати муқаррарнамудаи қонун қатъ карда мешавад)?	
Кор дар як ширкати хориҷӣ	Оё уҳдадориҳои корӣ ва шароити кор ба шартномаи меҳнатӣ дохил карда шудаанд (шароити бехатар ва шоистаи кор, ки ба муносибати ғайриинсонӣ монеъ мешаванд)?	
	Оё соатҳои муқаррариҳои корӣ (вақти муқаррариҳои кор, пардохти изофакорӣ, рӯзҳои истироҳат, танаффус) нишон дода шудаанд?	
	Оё ҳама масъалаҳои, ки ба музди меҳнат таъсир мерасонанд (масалан, пардохти изофакорӣ) возеҳанд?	
	Оё ягон банд оид ба музди меҳнат дохил карда шудааст?	
Молияи шахсӣ	Оё корфармо ҳадди ақал ҳадди ақали музди меҳнати муқаррарнамудаи қонунгузори кишвари таъиншударо пардохт мекунад?	
	Оё шумо даромади худро пурра назорат хоҳед кард?	
	Оё корфармо барои суғуртаи шумо пул пардохт мекунад?	
	Оё корфармо ба суғуртаи иҷтимоии шумо пул (саҳм) пардохт мекунад?	
	Оё корфармо дар пардохти хароҷоти тиббии шумо мусоидат мекунад /пул пардохт хоҳад кард?	
Рухсатии муқарраршуда	Шартҳои додани рухсатӣ кадомҳоянд?	
	Оё корфармо арзиши чипатаи (билети) бозгашт ба Тоҷикистонро пардохт мекунад?	
Таъмин намудани манзил	Оё корфармоатон манзил пешниҳод мекунад? Агар пешниҳод кунад, манзил ба кадом стандартҳо ҷавобгӯ мебошанд (бехатар, тоза ва гигиенӣ)?	
	Кӣ хароҷоти коммуналро (газ, об, барқ, телефон) пардохт мекунад?	
	Агар манзил ройгон набошад, оё боварӣ доред, ки маоши шумо барои пардохти он кофӣ хоҳад буд? То он даме, ки шумо ба он боварӣ надоред, барои кор кардан розӣ нашавед.	
Забон	Оё корфармо дар гирифтани курсҳои забонӣ кумак мекунад?	
Мӯҳофизати шахсӣ	Оё корфармоатон ба шумо курси омӯзиширо оид ба паси сар намудани хавфҳои вобаста ба зиндагӣ дар кишвари дорои хавфи баланд пешниҳод мекунад?	

Иқозатномаи кор чист?

Илова ба шартномаи меҳнатӣ, шумо бояд иқозатномаи кор бигиред. Иқозатномаи кор ин додани ҳуқуқ ба кор дар кишвари таъинот мебошад. Ариза барои гирифтани иқозат барои кор одатан дар якҷоягӣ бо ариза барои гирифтани раводид, ки дар Тоҷикистон анҷом дода мешавад, пешниҳод карда мешавад. Қоидаҳои, ки дар системаи иқозатномаи кор татбиқ мешаванд, дар ҳар як кишвар гуногунанд, аммо тартибот якхелаанд.

- Ариза барои иқозати кор ё патент одатан берун аз кишвар дар посух ба пешниҳоди расмии кор пешниҳод карда мешавад, гарчанде ки баъзан дархостҳои барои кор ба шаҳрвандони хориҷӣ дар дохили кишвар низ баррасӣ карда мешаванд;
- Иқозат барои вуруд ба кишвари таъинот бо мақсади шуғл аз ҷониби кормандони масъули консулгарӣ ё сафорати он кишвари дахлдор, аксар вақт бо кумаки шахсони мансабдор дода мешавад;
- Иқозатномаи кор барои як муддати кӯтоҳ дода мешавад, аммо одатан он метавонад тамдид карда шавад, агар муҳожир то ҳол дар он ҷо кор кунад;
- Тағйир додани ҷойи корӣ аз ҷониби муҳожирони меҳнатӣ, хоҳ бо корфармои дигари ҳамон як самти шуғли корӣ ва хоҳ бо корфармое, ки берун аз ин самт кор мекунад, тибқи қоидаҳои миллӣ бидуни тарки кишвар иқозат дода мешавад ё намешавад;
- Тахмин меравад, ки муҳожирони кории муваққатӣ пас аз ба охир расидани кори худ ба ватан бармегарданд.

Намунаи шартномаи (қарордоди) меҳнатӣ:

Шартномаи намунавии меҳнатӣ бо муҳоҷири корӣ дар хориҷа (шӯғли умумӣ)

Ин Шартномаи меҳнатӣ баста мешавад байни:

- А. Корфармо: _____
Нишонӣ: _____
Рақами қуттии почта: _____ Рақами телефон: _____
Рақами телефони мобилӣ: _____ Почтаи электронӣ: _____
Ба [номи директор оид ба корҳои амалиётӣ _____] пешниҳод карда мешавад:
Номи агент / ширкат: _____
Рақами бақайдгирӣ / иҷозатнома _____
Нишонӣ: _____
Рақами қуттии почта: _____ Рақами телефон: _____
Рақами телефони мобилӣ: _____ Почтаи электронӣ: _____

ВА

- Б. Корманд: _____
Ҷои таваллуд: _____ Санаи таваллуд: _____
Ҷинс: _____ Вазъи оилавӣ: _____
Нишонӣ: _____
Рақами телефони мобилӣ: _____ Почтаи электронӣ: _____
Рақами шиноснома: _____ Сана ва макони судур: _____
Шаҳси тамос дар ҳолатҳои фавқулодда: _____
Рақами телефон: _____
Рақами телефони мобилӣ: _____ Почтаи электронӣ: _____

Қиҳати иҷро намудани муқаррарот ва шартҳои зерин ба таври ихтиёрӣ розӣ мебошанд :

1. Ҷои кор: _____
2. Мӯҳлати амали шартнома: _____ (сол) _____ (моҳ) _____ (рӯз) аз лаҳзаи тарк кардани корманд аз нуқтаи ирсол шудан то ба ҷои кор. Мӯҳлати амали шартномаи меҳнатӣ на камтар аз __ сол аст ва бояд аз ҷониби ҳарду ҷониб таҷдид карда шавад.
3. Вазифаи корманд: _____
4. Ихтисос: _____
5. Хусусият ва тавсифи вазифаҳо ва масъулиятҳо:
 - а. _____
 - б. _____
 - в. _____
6. Музди меҳнат: маоши асосӣ _____
Дигар имтиёзҳои пулӣ _____
7. Ҳолати пардохт / воситаи пардохт: _____
8. Мӯҳлати пардохт: __ дар як ҳафта; __ дар як моҳ; __ як маротиба дар ду ҳафта [санаро қайд кунед __]
9. Имтиёзҳои дигаре, ки корфармо медиҳад, инҳоянд:
 - а. __ Чиптаҳои ҳавопаймо аз кишвари ирсолкунанда / ҷои истиқомат дар кишвари таъинот / ҷои истиқомати нав.

- б. ___ Интиқол ба ҷои кор ва нақлиёти бозгашти ба ҷои истиқомат дар кишвари таъинот.
- в. ___ Пардохти ҳаққи иҷозати истиқомат (агар лозим бошад) ва дигар пардохтҳо тибқи қонунгузори кишвари қабулкунанда ба корманд ройгон аст.
- г. ___ Пардохти маблағ барои ба расмият даровардани раводид.
- д. ___ Хизматрасони тиббӣ, оптикӣ, дандонпизишкӣ ва таҷҳизот.

10. Тавсифи шароити зист:

- а. Оё корманд бо хобгоҳ таъмин карда мешавад?
Ҳа___ Не___
- б. Оё коргар бояддар манзилаш якҷо бо дигарон зиндагӣ кунад?
Ҳа___ (агар ҳа, чанд пул? ___) Не___
- в. Оё хӯрок ё кӯмакпулӣ барои хӯрок таъмин карда мешавад?
Ҳа___ (агар ҳа, чанд пул дар як моҳ? ___) Не___
- г. Дигар мамнӯъиятҳо ё маҳдудиятҳо: _____
Корфармо қоидаҳои манзилро, ки ба ин шартнома замима шудааст, ба корманд пешниҳод мекунад.

11. Ҳар гуна ҷоизаҳо, ҷубронпулиҳо ва имтиёзҳои дигар, агар пешбинӣ шуда бошанд: _____

- а. Суғуртаи ҳаёти шахс аз садамаҳо тибқи қонунҳои кишвари қабулкунанда ва / ё [номи директор оид ба масъалаҳои амалиётӣ _____].
- б. Барои қаламравҳое, ки аз тарафи ҳукумат [номи директор оид ба масъалаҳои амалиётӣ _____] ҳамчун минтақаҳои хавфи ҷанг эълон шудааст, корфармо бояд пардохти суғуртаи минтақаи хавфи ҷангро ҳадди ақал _____ дол. ИМА таъмин намояд.

12. Корфармо метавонад аз маоши пешбинишуда танҳо хароҷоти зеринро ихтисор (тарҳ) кунад:

- а. Маблағи андоз: _____
- б. Хӯрок: _____
- в. Дигар (арзишашро нишон диҳед): _____

13. Рӯзҳо ва соатҳои муқаррарии кори: ҳадди аксар 8 соат дар як рӯз, шаш рӯз дар як ҳафта.

- а. Рӯзҳои кори муқаррарӣ (рӯзҳои воқеиро тафтиш кунед): якшанбе / душанбе / сешанбе / чоршанбе / панҷшанбе / ҷумъа / шанбе.
- б. Соатҳои кори муқаррарӣ: _____ саҳар / шом, то _____ саҳар / шом.
- в. Давомнокии танаффуси муқаррарӣ: _____ саҳар / шом, то _____ саҳар / шом.

14. Корҳои изофӣ:

- а. Барои кор берун аз вақти муқаррарии кор: _____
- б. Барои кори шабона: _____
- в. Барои кор дар рӯзҳои муайяни истироҳат ва идҳо: _____

15. Рӯхсатӣ бо пардохти пурра: _____ (рӯз)

- а. Рӯхсатии ҳарсола: _____ (рӯз)
- б. Рӯхсатии беморӣ: _____ (рӯз)
- в. Рӯхсатии ҳомиладорӣ: _____ (рӯз)
- г. Рӯхсатии дигар: _____ (рӯз)
- д. Идҳо: _____ (рӯз)

Дар сурати ғавти корманд дар давоми мӯҳлати амали ин шартнома, боқимондаҳо (ҷасад) ва ашёи шахсии ӯ бояд аз ҳисоби корфармо ба [номи директор оид ба масъалаҳои амалиётӣ _____]

(ба ватан) бозгардонидани шаванд. Дар сурати ғайриимкон будани бозгардонидани боқимондаҳо (часад) пас аз гирифтани розигии пешакии хешовандони наздики корманд ва / ё сафорат / консулгарии дар наздикии ҷойи кор қарор дошта, нобуд карда мешаванд.

16. Қатъи кор

- а. Қатъи амали корфармо: Агар корманд вазифа ва уҳдадориҳои дар ин шартнома зикршударо иҷро накунад ё дар сурати ба таври ҷиддӣ вайрон кардани қонуни ҷиноии кишвари қабулкунанда, корфармо метавонад корро қатъ кунад, уҳдадор.
- б. Ихтиёран аз кор озод шудан:
 - 1) Корманд метавонад шартномаи мазкурро бидуни огоҳ кардани корфармо бо сабабҳои зерин бекор кунад:
 - таҳқири ҷиддӣ аз ҷониби корфармо ё намояндаи ӯ;
 - муносибати таҳқиромез, ғайриинсонӣ ва тоқатнопазир нисбат ба корманд аз тарафи корфармо ё намояндаи ӯ; ва / ё
 - содир намудани ҷиноят / ҳуқуқвайронкунӣ аз ҷониби корфармо ё намояндаи ӯ. Дар ин ҳолат, корфармо ҷиҳати ба кишвари асли баргаштани корманд тамоми хароҷоти ӯро ба зиммаи худ мегирад.
 - 2) Корманд метавонад бидуни сабабҳои узрнок бо додани огоҳнома ба корфармо як (1) моҳ пеш аз ин аз кор равад ё онро бекор кунад. Дар ин ҳолат, корманд тамоми хароҷоти вобаста ба бозгашти худ ё баргаштан ба маҳалли зисташро ба ӯҳда мегирад.
 - а. Қатъи кор бар асари беморӣ: Ҳар як ҷониб метавонад шартномаро дар асоси беморӣ ё осеб дидани корманд, ки боиси натавонистани анҷом додани уҳдадориҳои дар ин шартнома зикршуда мегардад, бекор кунад.
 - б. Пас аз аз кор озод шудан, корманд метавонад дар давоми 90 рӯзи баъди ба охир расидани шартнома аз корфармо барои ҳалли корҳои худ, эҳтиётот, ашъи шахсӣ ва ғайра кумак дархост кунад.

17. Шартномаи меҳнатӣ метавонад тибқи созишномаи тарафайн пас аз ба охир расидани ин шартнома дар шакли хаттӣ тамдид карда шавад.

18. Корманд вазифадор аст:

- а. Вазифа ва масъулияти худро содиқона иҷро кунад.
- б. Ҳама ҳуҷҷатҳои ҳуқуқиро дар даст нигоҳ дорад.
- в. Қоидаҳои ширкати корфармо ва қонунҳои дар кишвари қабулкунанда амалкунандаро риоя кунад.
- г. Боэҳтиромона рафтор кунад ва ба фарҳанг, урфу одатҳои кишвари қабулкунанда эҳтиром гузорад.
- д. Аз амалҳои, ки хилофи манфиатҳои миллии ҳам кишвари истиқоматаш ва ҳам кишвари қабулкунанда ва ҳам шаҳрвандон / шаҳрвандони онҳо дониста мешаванд, канорагирӣ кунед.
- е. Аз машғул шудан бо корҳои сиёсии барои ҳукумати кишвари мизбон муҳимбуда худдорӣ намоед.
- ж. Аз ҳама гуна амалҳои, ки уҳдадориҳои тарафҳои шартномаро вайрон мекунанд, канорагирӣ кунед.
- з. Ҳар дафъае, ки имконият пайдо шавад, малака ва салоҳияти худро такмил диҳед, масалан, омӯзиши забони нав, курсҳои кӯтоҳмуддат ва ғайра, бидуни зери хатар гузоштани уҳдадорӣ ва масъулияти худ тибқи шартнома.

19. Корфармо уҳдадор аст, ки:

- а. Ҳарчӣ беҳтар ҳуқуқҳо, беҳатарӣ, манфиатҳо ва некӯаҳволии кормандро муҳофизат намояд.
- б. Ҳуқуқҳои кормандонро эҳтиром кунад ва фарҳанг, урфу одат ва анъанаҳои онҳоро дарк намояд - ҳуқуқҳо даҳлатнопазирии зиндагии хусусӣ, муошират бо оила ва сафорат / консулгариро дар бар мегиранд.
- в. Аз ҳама гуна амалҳои, ки уҳдадорихои тарафҳои шартнома ро вайрон мекунанд, канорагирӣ кунад.
- г. Ба кормандимқоният фароҳам созад, то малака ва салоҳияти худро такмил диҳад, ба монанди омӯзиши забони нав, дохил шудан ба курсҳои кӯтоҳмуддат ва ғайра, бидуни расонидани зарар ба вазифа ва масъулияти ӯ тибқи шартнома.
- д. Ба корманд иҷозат диҳад, ки дар фаъолиятҳои иҷтимоӣ ва фарҳангии дар кишварҳои қабулкунанда иҷозатдодашуда ширкат варзад, аз қабилӣ узвият ё иштирок дар фаъолиятҳои сафорат, гурӯҳҳои муҳоҷирон ва дигар гурӯҳҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ.
- е. Дар ҳолати руҳ додани ҳодисаи фавқуллодда ё номатлуб фавран ба сафорат / консулгарӣ, агентии ба корҷалбкунӣ хориҷӣ ё маҳаллӣ ва / ё аъзои оилаи корманд хабар диҳад. Дар сурати зӯроварии ҷисмонӣ, ҷинсӣ, шифохӣ, психологӣ ва / ё дигар шаклҳои зӯроварӣ, ҳар гуна вобаста ба кор ё беморӣ ё вайрон кардани шартҳои, ки аз тарафи корфармо нисбати корманд содир карда мешавад, агентии кадрӣ ба [номи директор оид ба масъалаҳои амалиётӣ ____] ба ҷавобгарӣ кашида мешавад ва корманд ҳуқуқ дорад ҷуброни зарарро талаб кунад, оид ба шикоятҳо чора андешад ва ҷуброни мувофиқро таъмин намояд.
20. Ҳалли баҳсҳо. Ҳама даъвоҳо ва шикоятҳо вобаста ба шартномаи меҳнатии корманд бояд тибқи қонунгузори кишвари қабулкунанда ва тавассути судҳои дахлдори меҳнатӣ ё дигар механизмҳои шикоят ҳал карда шаванд. Миёнаравиро инчунин тавассути атташеи меҳнат ё намояндаи ваколатдори сафорат / консулгарии наздиктарин мақоми ваколатдори давлатӣ ё мувофиқ дар кишвари қабулкунанда ё дар [номи директор оид ба масъалаҳои амалиётӣ ____] дархост кардан мумкин аст, агар қонунҳои кишвари қабулкунанда иҷозат дода бошанд. Корфармо бояд ба дастрасии пурра ба механизмҳои намояндагӣ ва адолати судӣ ва намояндагӣҳои дипломатӣ иҷозат диҳад ва мӯсоидат намояд, аз ҷумла ба воситаҳои алоқа, ғайр аз ин ба занги телефонӣ, интернет, почта ва боздидҳо.
21. Қонуни татбиқшаванда: ин шартномаи меҳнатӣ бо шартҳои кор мувофиқи қонунҳои дахлдори кишвари қабулкунанда, инчунин созишномаҳои дуҷониба ё чаҳорҷӯбаи меҳнат байни кишвари қабулкунанда ва кишвари ирсолкунанда танзим карда мешавад.

Ин шартнома инчунин бояд ба корманд бо забони маҳаллии ӯ дастрас бошад ва ба ин шартнома замима карда шавад.

Барои тасдиқи ин, мо шартномаи мазкурро дар _____ рӯзи _____ соли ____ дар _____ [макон] имзо мекунем.

Коргар

Корфармо

Шоҳиди намояндагӣ
Сармутахассиси амалиётӣ

Агентии ҷалби иҷозатнома

Қайдҳои худро дар ин ҷо бинависед

A series of horizontal dashed blue lines for writing, spanning the width of the page below the header.

Худро санҷед

Барои гузаштан аз санҷиш ва гузариш кардан ба модули навбатӣ ба шумо лозим аст, ки ҳадди аққал 6 саволро дуруст ҷавоб диҳед.

Саволи 1. Шиноснома ҳуҷҷатест, ки шахсият ва шахрвандии шахрванди Тоҷикистонро ҳам дар Тоҷикистон ва ҳам берун аз он тасдиқ мекунад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 2. Пеш аз тарк кардани Тоҷикистон барои кор дар хориҷа, шумо бояд ҳатман шиносномаи хориҷӣ гиред.	
☐ Дуруст	☐ Не
Вопрос 3. ВММША барои ҳамгирии муҳоҷирони кории ба ватан баргашта масъул аст.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 4. Дар нуқтаи вуруд ба кишвари таъинот корманди маҳаллии муҳоҷират тасмим мегирад, ки оё шумо ба ин кишвар ворид шуда метавонед ё не ва то чанд вақт шумо метавонед дар ин кишвар биистед.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 5. Вазорати корҳои дохилӣ шиносномаро ройгон медиҳад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 6. Дар гузаргоҳҳои сарҳадии давлатӣ дар фурудгоҳҳо, инчунин дар бандарҳо, постҳои автомобилӣ ва роҳи оҳан, кормандони муҳоҷират бо мақсади муайян кардани ҳуҷҷатҳои қалбакии шахсият ва онҳое, ки бо чунин шиноснома сафар мекунанд, шиносномаҳоро месанҷанд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 7. Шикоятҳо вобаста ба шуғл ё масъалаҳои пайдо кардани ҷои корӣ, новобаста аз он ки муноқиша дар кучо рух додааст, метавонанд дар сомои Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли https://www.mrs-tajikistan.org навишта шаванд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 8. Шумо бояд шартномаи меҳнатиро мутолиа кунед ва пеш аз бастанӣ шартнома бояд боварӣ ҳосил кунед, ки ҳамаи шартҳои шартномаи меҳнатӣ барои шумо возеҳанд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 9. Мувофиқи низомномаи фиристодани муҳоҷирони кории тоҷик барои кор ба хориҷа, агентҳои ҷалбкунанда бояд дар ВММША сабти ном кунанд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 10. Мувофиқи шартномаҳои байналмилалӣ ва қонунгузориҳои миллий, шахрвандони Тоҷикистон метавонанд бидуни раводид сафар кунанд ё ҳангоми ворид шудан ба ягон кишвар раводид бигиранд, бидуни маҳдудият.	
☐ Дуруст	☐ Не

Манбаъҳои маълумотмаълумот

- ВКХ Вазорати корҳои хориҷӣ <https://www.mid.tj/>
- ВҚД Вазорати корҳои дохилӣ <https://www.mvd.tj/>
- ВММША Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳоли <https://www.mehnat.tj/>
- ХМ Хадамоти муҳоҷират <https://migration.tj>

МОДУЛИ 3. Муҳоҷирати ғайриқонунӣ

Ҳадафҳои омӯзиш	Таваҷҷӯҳ ба профили муҳоҷирати ғайриқонунӣ ва оқибатҳои он
Натиҷаҳои омӯзиш: Дар охири ин модул шумо метавонед:	<ul style="list-style-type: none">- Дар бораи сабабҳо ва хатарҳои муҳоҷирати ғайриқонунӣ фаҳмиши возеҳ дошта бошед;- Дар бораи қочоқ ва хариду фурӯши одамон маълумоти бештар гиред;- Дар бораи осебпазирии муҳоҷирони меҳнатӣ дар марҳилаҳои гуногуни раванди муҳоҷират маълумот гиред.

Дарси 1 - Муҳоҷирати ғайриқонунӣ ва хариду фурӯши одамон

Миқёси ҷараёни муҳоҷирони кории ғайриқонунӣ нишоҳи равшани он аст, ки пешниҳоди муҳоҷирони кории қонунӣ ба талабот ҷавобгӯ нест, дар ҳоле ки муҳоҷирон як навъ буфере байни ниёзҳои сиёсӣ ва воқеиятҳои иқтисодӣ мебошанд.

Хавфҳои муҳоҷирати ғайриқонунӣ

Муҳоҷирони ғайриқонунӣ дар ҳама намудҳои фаъолият, аз ҷумла сохтмон, кишоварзӣ ва боғдорӣ, истихроҷи маъдан, коркарди ғизо, корҳои хона ва дигар корҳои нигоҳубин ва тозагӣ кор мекунанд.

Агар шумо ният доред дар хориҷа кор кунед, пеш аз рафтан эътимоднокии кори пешниҳодшударо бодикқат тафтиш кунед ва чораҳои эҳтиётиро андешед. Лutfан таваҷҷӯҳ намоед, ки муҳоҷирати ғайрирасмӣ ба кишвари хориҷӣ як амали ғайриқонунӣ буда, хатари ҷиддӣ дорад. Бисёре аз муҳоҷирон ба таври ғайрирасмӣ кору зиндагӣ мекунанд, зеро ба онҳо лозим аст, ки қарзи гирифтаашонро барои гирифтани кор дар хориҷа баргардонанд. Пардохтҳои метавонанд маоши аз ду то се моҳа ва то маоши солонаро ташкил диҳанд. **Ҳангоми гирифтани қарз барои рафтан ба хориҷа ҳуб андеша кунед.**

Муҳоҷири ғайриқонунӣ чист?

Шахсе, ки ҳангоми анҷом додани сафар қоидаҳои кишвари ирсолкунанда, транзитӣ ва / ё қабулкунандаро вайрон мекунанд. Таърифи яқсонӣ муҳоҷирати ғайрирасмӣ қабул нашудааст. Аз нуқтаи назари кишвари таъинот, муҳоҷирати ғайрирасмӣ маънои бидуни иҷозати зарурӣ ё ҳуҷҷатҳои тибқи қоидаҳои муҳоҷират воридшаванда, будубош ё кор дар он кишварро дар назар дорад. Дар қаринаи (контексти) Тоҷикистон чӣ ғайрирасмӣ ҳисобида мешавад, масалан, вақте ки шумо бидуни шиносномаи эътиборнок ё ҳуҷҷати сафар аз сарҳади байналмилалӣ убур мекунед ё ҳангоми ворид шудан ба кишвари дигар талаботи маъмурии он кишварро риоя намекунед.

Робитаи мутақобил байни муҳоҷирати қонунӣ ва ғайриқонунӣ, қочоқ ва савдои одамон

Манбаъ: Маълумотнома: Пешгирии табъиз, истисмор ва зӯроварии ҷинсӣ нисбати занони муҳоҷири меҳнати, Женева, СБМ, соли 2003

Барои муҳофизати худ, ба амалҳои зерин розӣ нашавед:

- ба ҳама гуна шиносномаи қалбакӣ (шиносномаҳои комилан қалбакӣ ё асли, ки тағйир дода шудаанд);
- истифода намудан аз шиносномаи шахси дигар, ки дорои чеҳраи ба шумо шабеҳ (монанд) аст;
- бо равониди қалбакӣ ё ба таври қаллобӣ ба даст овардашуда сафар кардан;
- тамғаҳои воридшавӣ ва хоричшавиро қалбакӣ мекунанд;
- баиҷозатномаи қалбакӣ барои истиқомат ва / ё кор.

Хатари марбут ба муҳоҷирати ғайриқонунӣ чист?

Муҳоҷирати ғайриқонунӣ бо бисёр нороҳатиҳо алоқаманд аст. Набудани ҳуҷжатҳои зарурӣ дар пайдо кардани кор дар кишвари таъинот, иҷораи манзил ва дастрасӣ ба хизматрасониҳои тиббӣ ва иҷтимоӣ боиси ба миён омадани мушкилот мегардад. Новобаста аз он, ки ҷӣ тавр шумо мақоми муҳоҷири ғайрирасмӣ худро ба даст овардед, ҳамчун муҳоҷири ғайрирасмӣ, шумо ба

таври номутаносиб ба поймолкунии ҳуқуқи инсон дучор мешавад. Шумо метавонед ба ҳабси ғайриқонунӣ ва дарозмуддат дучор шавед, инчунин дар шароити номувофиқ нигоҳдорӣ шавед. **Танҳо дар сурати риояи пурраи қонунҳо шумо ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии худро ҳимоя карда метавонед.**

Баъзе маслиҳатҳо барои баланд бардоштани сатҳи огоҳии шумо дар бораи муҳоҷирати ғайрирасмӣ

Сарфи назар аз қонунҳои қабулшуда, ногузир одамоне ҳастанд, ки ваъда медиҳанд, пардохтҳои пулии бо қонун манъшударо мегиранд, ҳуҷҷатҳо месозанд, тиҷорат мекунанд ва ба қочоқи одамон даст мезананд ва ғайра. Ваъдаҳое, ки ба кор қалбкунандагони ғайрирасмӣ медиҳанд, он қадар хубанд, ки агар шумо маълумоти дуруст ва саривақтӣ надошта бошед, метавонед ба осонӣ ба онҳо бовар кунед ва дархостҳои онҳоро иҷро кунед. Барои муҳофизат кардани худ:

- Шумо бояд **хавфро дарк кунед ва аз онҳо огоҳ бошед**. Агар шумо худро осебпазир ҳис накунад, пас шумо аз рӯи маълумоти гирифташуда амал нахоҳед кард. Қочоқи инсон чизе нест, ки танҳо бо одамони дигар рӯй диҳад. Ҳар шахс метавонад дар вазъияти ғайрирасмӣ қарор бигирад.
- Агар шумо дар бораи хатар огоҳ бошед, аммо ҳоло ҳам омода ҳастед, ки барои дарёфти ҷойи кор дар хориҷа таваккал кунед, **дар бораи таҷрибаи дигар муҳоҷирони меҳнатӣ, сафарҳои хатарнок, истисмори меҳнат ва шароити нигоҳдорӣ дар зиндонҳо бихонед**.
- Маълумотро бодикқат тафтиш кунед **ва танҳо ба ваъдаи каси дигар таъя накунад**. Шумо набояд ҳеҷ гоҳ ба осонӣ ба касе эътимод кунед, ҳатто агар ин шахс хеши наздики шумо бошад; он метавонад шуморо ба саҳтиҳо гирифта кунад.
- Ҳамеша шакли нисбатан камхатари одобу рафторро ҷустуҷӯ кунед.

Аломатҳои маъмулии қалби ғайриқонунӣ

Ба кор қалбкунандагони ғайриқонунӣ барои амалӣ намудани фаъолияти ғайриқонунии худ аз воситаҳо, стратегияҳо ва схемаҳои гуногун истифода мебаранд. Дар робита бо агентҳои ба кор қалбкунанда бодикқат, эҳтиёткор ва ҳушёр бошед. Ҳамеша боа муассисаи давлатӣ машварат кунед, ки масъули танзим ё мониторинги онҳо мебошанд. Ба таври одат, вазъи (мақоми) кунунии онҳоро дубора ё себора бисаенҷед.

Нишондиҳандаҳои маъмултарин ё нишонаҳои ба қор қалбкунандагони ғайриқонунӣ инҳоянд:

- Онҳо дар хориҷа талабот надоранд
- Онҳо раванди қабул ё шуғлро ба таври муфассал шарҳ намедиҳанд ё ба он рӯшанӣ намеандозанд; аз ҷавоб додан ё пешниҳоди маълумот худдорӣ менамоянд
- Дарҳол аз шумо хоҳиш мекунанд, ки пардохтро анҷом диҳед ё ҳаққи хизматшонро пардохт кунед
- Ҳеҷ гуна расид ё ҳисобнома -фактура намедиҳанд; агар диҳанд ҳам, пас он расид ё ҳисобномаи шакли маъмулӣ буда, он чунин ҷузъиёт ба монанди суроға, рақами мушаххаси андозсупоранда, рақами иҷозатнома ва ғайра дар бар намегирад.
- Барои суръат бахшидани раванди дархости кор бо истифода аз равониди сайёҳӣ ё меҳмонӣ ваъда медиҳанд.
- Худро чунин муаррифӣ мекунанд, ки бо шахси мансабдори баландпоя ё шахсони дорои ваколатҳои муайян робита доранд.
- Маслиҳат медиҳад, ки бо мақомоти ваколатдори давлатӣ тамос нагиред ва танҳо бо онҳо ҳамкорӣ кунед
- Коргаронро дар марказҳои савдо, боғҳо, тарабхонаҳо, хонаҳо ва дигар ҷойҳои қалб мекунанд, ки суроғаи расмӣ ё бақайдгирифташудаи онҳо намебошанд.

- Ба шумо савол намедиҳанд ё таҳсил ё маҳорат / дониш / сифатҳои касбии шуморо намесанҷанд; онҳо танҳо ҳамаи довталабонро қабул мекунанд, то он даме ки онҳо пардохт мекунанд.
- Дар интернет кор пешниҳод мекунанд ва бидуни мулоқоти шахсӣ хоҷиш мекунанд, ки интиқоли бонкиро анҷом диҳед.

Тавсияҳо ё маслиҳатҳо оид ба пешгирӣ аз ҷалби ғайриқонунӣ:

- Танҳо бо агентҳои бақорҷалбкунии дорои литсензия ё ба қайд гирифташуда тамос бигиред.
- Мунтазам тафтиш кунед, ки оё ин агентҳо фармоишҳои воқеии кордоранд ё дар хориҷа ба онҳо талабот мавҷуд аст.
- Амалиётҳои тибқи суроғи расмӣ ё бақайдгирифташудаи агентҳои ё ҷалбкунандагон анҷом диҳед.
- Ба агентҳои муроҷиат накунед, ки дар суроғи интизоршуда танҳо як қуттии почта қайд шудааст. Ҳуҷҷатҳои ба қуттии муштарӣ нафиристанд.
- Аз тижорат кардан бо агентҳо ё миёнаравҳо худдорӣ намоед. Агар агентҳо ё фурӯшандагон бо шумо тамос бигиранд, профили онҳоро тафтиш кунед.
- Барои кор ё пайдо кардани шуғл дар хориҷа пешниҳоди раводиди сайёҳӣ ё меҳмониро қабул накунед. Боварӣ ҳосил кунед, ки шумо раводиди корӣ доред.
- Аз агентҳои, ки саривақт аз шумо барои пардохти раводид, чиптаҳои ҳавопаймо ва ғайра маблағ талаб мекунанд, эҳтиёт шавед.
- Ҳаққи шуғлро фавран пардохт накунед. Бисанҷед, ки оё шумо бояд пардохт кунед. Танҳо дар сурати кафолат додани кор ё ҳангоми бастанӣ шартнома пардохт кунед.
- Таъмини нусхаи расмӣ ё ҳисобномаро талаб кунед.

Дарси 2 - Хариду фурӯши одамон ва қочоқи одамон

Муҳоҷирати ғайриқонунӣ савдои инсон, убури ғайриқонунӣ марз ва интиқоли ғайриқонунӣ одамон аз марз (қочоқ) -ро дар бар мегирад.

Савдои инсон чист?

Савдои инсон - ғуломии замони муосир аст ва қурбониёни хариду фурӯши одамон қурбони зӯрвариҳои ҷисмонӣ, равонӣ ё ҷинсӣ мебошанд. Ин таъриф нуктаҳои асосии зеринро таъкид мекунад:

- Амалҳо: ҷалб (хусусияти кор, шароити кор, музди меҳнат, шароити зист, шахсияти корфармо, мақоми муҳоҷирати онҳо ё ҳуқуқи бекор кардани кор ва баргаштан ба хона), ҳамлу нақл, аз ҷой ба ҷойи дигар кўчидан, пинҳон кардан ё қабули шахс.
- Воситаҳо: таҳдид ё истифода аз зўр, фиреб, одамрабӣ, маҷбуркунӣ, қаллобӣ, тарсондан, сӯиистифода аз қудрат ё мавқеи осебпазир; баъзе муҳоҷирон ба ҷуз аз қабули шароити саҳти қору зиндагӣ барои наҷот дигар илоҷе надоранд.
- Фарогирӣ: истисмор, меҳнати маҷбурӣ, ғуломӣ ва асорат.

Шаклҳои маъмултарини хариду фурӯши одамон кадомҳоянд?

Шаклҳои маъмултарини хариду фурӯши одамон инҳоянд:

- Савдои одамон бо мақсади истисмори ҷинсӣ;
- Меҳнати маҷбурӣ дар соҳаи кишоварзӣ ё боғдорӣ, сохтмон, дӯхти либос ва нассочӣ дар дӯконҳои дорои шароитҳои тоқатфарсо бо маоши бениҳоят паст, хизматрасонӣ дар маърақаҳо ва тарабхонаҳо, корҳои хонагӣ, фароғат ва саноати истисмори ҷинсӣ.
- Савдои узвҳои инсон.

Тафовут байни савдои инсон ва интиқоли муҳоҷирон (қочоқи инсон)

САВДОИ ОДАМОН	Интиқоли ғайриқонунии муҳоҷирон (ҚОЧОҚ)
Аз ҷониби шумо ягон созишнома нест Амалҳои зӯроварӣ, қаллобӣ ё рафтори нодуруст шуморо маҷбур сохт, ки розигӣ диҳед	Шумо розигии худро додед
Агар шумо мавриди ҳодисаи савдои одам қарор гирифтед, шумо қурбонӣ маҳсуб мешавед.	Шумо ҳамшарик ҳастед
Ба шумо таҳдид мекунанд Шуморо маҷбур мекунанд (зӯроварӣ, одамрабой, қаллобӣ, фиреб, сӯиистифода аз қудрат)	Ҳеҷ гуна зӯроварӣ ё фишори воқеӣ ё эҳсосӣ нисбати шумо вуҷуд надорад
Шумо барои ба даст овардани фоидаи ғайриқонунӣ барои савдогарони инсон истисмор карда мешавед	Вақте дар кишвари таъинот ҳозир мешавед, шумо соҳибхитиёр мебошед
Шуморо дар ғулумӣ, дар алоҳидагӣ нигоҳ медоранд, ҳаракати шумо маҳдуд аст, ҳуҷҷатҳои шумо мӯсодира карда мешаванд.	Шумо озод ҳастед ва метавонед он маҳалро тарк кунед, ҷойи кориро иваз кунед ва ғайра.
Шуморо метавонанд ба давлати дигар бибаранд аст ё дар дохили Тоҷикистон аз як ҷо ба ҷои дигар интиқол диҳанд	Контрабанда ҳамеша ҷинояти фаромиллӣ маҳсуб мешавад

Хавфҳои ҷисмонӣ ҳангоми амали қочоқ

Қочоқбар ба шумо суҳан мекунанд ва ваъда медиҳад, ки сафар бехатар ва бароҳат хоҳад буд ва дар кишварҳои транзитӣ ва таъинотӣ шумо кор хоҳед ёфт. Аммо дар асл, қочоқ ба шумо хатари ҷиддии сӯиистифода ва истисмор меорад. Дар хатсайрҳои хушкӣ бисёр муҳоҷирон пеш аз ба охир расидани сафар партофта мешаванд; мавридҳои мешаванд, ки ҳангоми анҷом додани сафар ва расидан ба кишварҳои дигар, онҳо дар мошинҳои боркаш ё қайқҳо пинҳон шуда, нафастанг шуда то бо ҳолати марг мерасанд.

Хавфҳои молиявӣ дар сурати амали қочоқ

Ҳангоми надоштани равониди мувофиқ барои сафар ба кишвари дигар нархи собит вуҷуд надорад. Маблағе, ки шумо пардохт мекунед, аз чанд омил вобаста хоҳад буд, масалан хатсайри шумо, қочоқбароне, ки аз химати онҳо шумо истифода мебаред ва намуди нақлиёт.

Шумо ин сафарро бо дарназардошти миқдори муайяни маблағе, ки дар зеҳн доред, оғоз хоҳед кард, аммо қочоқбарон аксар вақт дар ҳар як марҳилаи сафар маблағи бештар талаб мекунанд ва даъво мекунанд, ки онҳо бояд барои хӯрок ва манзил ё ришва ба масъулон пул диҳанд. Агар шумо пули нақд дошта бошед, шояд шуморо маҷбур кунанд, ки дар шароити хеле вазнин мисли ғулум кор фармоянд, то ба қочоқбарон пул диҳед. **Дар хотир доред, ки аксари муҳоҷирон маҷбур мешаванд, ки пеш аз расидан ба макони ниҳой ба ватан баргарданд ва маблағи зиёдеро беҳуда сарф мекунанд.**

Таърифи меҳнати маҷбурӣ

Мувофиқи Конвенсияи СБМ № 29/1930, меҳнати маҷбурӣ “ҳар гуна кор ё хизматрасониест хизматрасонӣ, ки иҷрои онҳо аз ягон шахсе таҳти таҳдиди ҳар гуна ҷазо талаб карда мешавад ва барои иҷрои он шахс **ихтиёран** худро пешниҳод накардааст.”

Унсурҳои асосии ин таъриф инҳоянд:

- **Ҳар гуна кор ё хизматрасониҳо:** ҳама намуди корҳо, хизматрасониҳо ва машғулиятҳо, новобаста аз соҳа, самт ва касб. Он на танҳо бо кори ғайриқонунӣ ва ғайрирасмӣ алоқамандӣ дорад, балки ба шугли қонунӣ ва расмӣ низ таъсир мерасонад.
- **Ҳар гуна шахс:** муҳим нест, ки ин шахс шахрванди кишварест, ки дар он ҳодисаи меҳнати маҷбури муайян карда шудааст ё хориҷӣ.
- **Таҳдиди ҳама гуна ҷазо:** шаклҳои гуногуни маҷбуркуниро ба монанди таҳдид, зӯрварӣ, инчунин нигоҳ доштани ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи шахсият, ҳабс кардан ё напардохтани музди меҳнат дар бар мегирад.
- **Беихтиёр:** ба кор ё хизматрасонӣ бидуни озолии интихоб, бе қобилияти тарк кардани кор бидуни гирифтани ҷазо ё таҳдиди ҷазо муносибат кардан .

Дар воқеъ, меҳнати маҷбуриро чӣ гуна метавон таъриф кард?

Меҳнати маҷбуриро воқеан бо истифода аз омилҳои зерин муайян кардан мумкин аст (сарчашмаи СБМ, Гузориши глобалӣ дар чаҳорҷӯбаи фаъолияти минбаъда дар робита бо Эъломияи СБМ оид ба принципҳо ва ҳуқуқҳо дар соҳаи меҳнат, соли 2005):

- истифода ё таҳдиди истифодаи ҷазо, аз ҷумла зӯрварии ҷисмонӣ ё ҷинсӣ; ҷазои молиявӣ (аз ҷумла пардохт накардани музди меҳнат);
- аз даст додани ҳуқуқ ё имтиёзҳо;
- бекор кардани амали шартнома (гузориш додан) ба мақомот ва депортатсия;
- аз кор озод кардан ё ба кори минбаъда роҳ надодан;
- маҳрум кардан аз ғизо, манзил ё дигар ашёи аввалаи зарурӣ;
- набудани розигӣ ба кор, аз ҷумла маҳдуд кардани озолии ҳаракат, дар ҷойи кор аз дигарон ба таври ҷисмонӣ ҷудо кардан;
- маҷбуркунии равонӣ;
- фиреб ё додани ваъдаҳои бардурӯғ дар бораи намуди кор ва шароити кор;
- нигоҳ доштан ва напардохтани музди меҳнат;
- мусодираи ҳуҷҷатҳои тасдиқкунандаи шахсият ва ғайра.

Дарси 3 - Особпазири муҳоҷирони меҳнатӣ

Дар ин марҳила, вақте ки шумо фикр мекунед, ки оё меарзад, ки барои кор ба хориҷа равед, шумо метавонед дар ҳолатҳои зерин особпазир бошед:

- барои он, ки шумо муҳоҷират кунед, фишори иқтисодӣ ё дигар вучуд дорад; дар бораи кор дар хориҷа ё раванди муҳоҷират, шумо дастрасии маҳдуд ба иттилоот доред.
- шумо фикр мекунед, ки барои муҳоҷирати қонунӣ имконоти кам доред ё тамоман надоред.
- шумо дар минтақаи низоъ ё бӯҳрон зиндагӣ мекунед.

Ҳангоме ки шумо кишваратонро тарк мекунед ё барои кор тавассути каналҳои ғайрирасмӣ, миёнравҳо, агентҳои шахсонӣ севум ё ба кор ҷалбкунандаҳо ба кор медароед, хавф меафзояд, зеро онҳо:

- Дар бораи раванди муҳоҷирати қонунӣ / ғайриқонунӣ ё дастрасӣ ба ҷойҳои корӣ, дар бораи корфармоён аз шумо бештар маълумот доранд.
- Барои он чизе, ки бо шумо дар хориҷа рӯй медиҳад, масъулияти возеҳи ҳуқуқӣ надоранд.
- Дар бораи чӣ гуна амал кардан бидуни ҷазодидан, медонанд.
- Захираҳои молиявӣ ё логистикиро таҳти назорат қарор доранд.
- ҳамчун “кумаккунанда” муайян карда шудаанд.

Коидавайронкуниҳо (нормувофиқати, сӯиистиғода) дар раванди муҳоҷират

Раванди муҳоҷират	Бар зидди муҳоҷирон	Аз ҷониби муҳоҷирон
Чалбкунӣ (чалби коргарон)	Эълони корӣ бе фармоиши истеҳсолӣ (фармоиши кор) Ҳуҷҷатҳои қалбақӣ Таъмини маълумоти беэътимод / набудани маълумот Иваз кардани шартнома Ҷамъовариҳои комиссияҳои ғайрирасмӣ Пешбурди фаъолият бидуни иҷозатнома	Аз хидматрасониҳои агентҳои иҷозатнома нашошта (ба кор чалбкунандаҳо) истиғода мебаранд Ҳуҷҷатҳои қалбақӣ Таъмини маълумоти беэътимод / набудани маълумот
Ҳамлу нақл	Ба расмият даровардан бидуни ҳуҷҷатҳои дахлдор	
Воридшавӣ (вурӯд кишвар) ба	Ба таври қочоқи инсон интиқол додани одамон аз сарҳад / убури сарҳад берун аз нуқтаи гузаргоҳҳои сарҳадӣ Қабули одамон бе ҳуҷҷатҳои дахлдор	Гузариш аз гузаргоҳҳои назоратӣ Зарар ба ҳуҷҷатҳои шахсӣ
Будубош (истиқомат)	Таъйин дар мавриди дастрасӣ ба ҷойҳои истиғодаи ҷамъиятӣ	
Шуғл	Ба кор қабул кардан бидуни ҳуҷҷатҳои мувофиқ Ба корфармои дигар ба кор даромадан Қабул шудан ба кори дигар Ҳабс (мусодира) -и ҳуҷҷатҳо Иваз кардани шартнома Шароити вазнини кор (соатҳои (вақти) корӣ, риоя накардани техникаи бехатарӣ ва ғ.) Кам кардан ва нигоҳ доштани музди меҳнат	Кор бидуни иҷозатнома Кор кардан барои корфармои дигар Кор дар ҷои дигар
Бозгашт	Чиптаи бозгашт таъмин карда намешавад	Пас аз ба охир расидани мӯҳлати равонид боқӣ мемонад

Манбаъ: Г. Баттистелла ва М.М.Б. Асис, “Осиёи Ҷануби Шарқӣ ва шабеҳи муҳоҷирати ғайриқонуний”.

Шумо чӣ кор карда метавонед?

Агар:

- касе озодии шуморо маҳдуд мекунад;
- корфармо ҳуҷҷати шахсияти шуморо мусодира кардааст;
- шумо қурбонии меҳнати маҷбурӣ (бандӣ) гаштед

Дарҳол бо намояндагии дипломатӣ ё муассисаи консулии Тоҷикистон тамос гиред, ки ҳуқуқ ва манфиатҳои қонунии шуморо ҳифз мекунад. Дар ин ҳолат, муҳим нест, ки будубоши шумо дар

кишвари хориҷӣ қонунӣ аст ё ғайриқонунӣ. Агар хоҳед, намояндагии дипломатӣ ё муассисаи консулии Тоҷикистон метавонад ҳуҷҷатҳои дахлдорро таҳия намуда, бозгашти бехатарии шуморо ба ватан таъмин намояд.

Дар хотир доред, ки муҳожирони ғайрирасмӣ низ ҳуқуқ доранд!

Ҳуқуқҳо	Конвенсияҳо ва Эълomiaҳои СММ	Конвенсияҳои СБМ
Ҳуқуқ оид ба мутеъ нашудан ё ба меҳнати маҷбурӣ ё маҷбурӣ дучор нашудан	UDHR (Эълomiaии умумии ҳуқуқи башар), м. 4 ICESCR (Паймони байналмилалӣ оид ба ҳуқуқҳои иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ), м. 10 (3) ICCPR (Паймони байналмилалӣ оид ба ҳуқуқҳои шаҳрвандӣ ва сиёсӣ), м. 8 (1, 2, 3a) CEDAW (Конвенсия дар бораи барҳам додани ҷама гуна таъбиз нисбати занон), м. 6 CRC (Конвенсия дар бораи ҳуқуқи кӯдак), м. 11 (1), 32 (1), 34, 35, 36 ICRMW (Конвенсия дар бораи ҳифзи ҳуқуқҳои ҷамаи муҳожирони меҳнатӣ ва аъзоёни оилаҳои онҳо), м. 11 (1, 2)	Конвенсияи 29, моддаи 1 (1) Конвенсияи 105, Моддаи 1 (б), 2 Конвенсияи 182, Моддаи 1, 3
Ҳуқуқ ба ҳифзи саломатӣ	UDHR, мод. 25 ICERD (Конвенсияи байналмилалӣ оид ба барҳам додани ҷама гуна таъбизи наҷодӣ), м. 5 (e-iv) ICESCR, м. 12 (1) Моддаи CRC. 24 (1), 25, 39 CEDAW, м. 14 (2b) ICRMW, мод. 28	
Ҳуқуқ ба манзили мувофиқ	UDHR, мод. 25 (1) ICERD, м. 5 (e-iii) ICESCR Мод. 11 (1) CEDAW Art. 14 (2-соат) Моддаи CRC. 27 (3)	
Ҳуқуқ ба ҳаёти оилавӣ	ICESCR, мод. 10 (1.2) ICCPR, м. 23 (1) Моддаи CRC. 9 (1), 10 (1), 20 (1)	
Ҳуқуқ ба ҳадди ақали зиндагӣ	UDHR, мод. 25 (1) ICESCR, м. 11 (1)	
Ҳуқуқ ба шароити одилонаи корӣ	ICESCR, мод. 6, 7 CRC. 32 (1) ICRMW, м. 25 (1)	Конвенсияи 143, Моддаи 9 (1, 2)
Ҳуқуқи пайвастан ба иттифоқҳои касаба ва иттиҳодияҳои дигар	UDHR, мод. 20, 23 (4) ICERD, м. 5 (e-ii) ICESCR, м. 8 (1) ICCPR, м. 22 (1) CEDAW Art. 14 (2-e) ICRMW, м. 26 (1)	Конвенсияи 87, Моддаи 11 Конвенсияи 98, Моддаи 1 (1)
Ҳуқуқ ба ҳифзи иҷтимоӣ	UDHR, мод. 22 ICERD, м. 5 (e-iv) ICESCR, м. 9 ICRMW, м. 27 (1)	Конвенсияи 143, Моддаи 9
Ҳуқуқ ба таҳсил	UDHR, мод. 26 (1) ICERD, м. 5 (e-v) ICESCR, м. 13 (1, 2), 14 CRC, мод. 28 (1), 29 (1) ICRMW, м. 30 Конвенсияи ЮНЕСКО, м. 3	

Дарси 4 - Чӣ тавр метавон худро муҳофизат кард

Гарчанде ки омилҳои зиёде ҳастанд, ки осебпазирии шуморо ба қочоқи инсон, меҳнати маҷбурӣ ва ғулумии муосир афзоиш медиҳанд, баъзе намунаҳои хатар вучуд доранд, ки онҳоро муайян ва ҳифз кардан мумкин аст. Дар ин ҷо баъзе соҳаҳои ҳастанд, ки шумо бояд саъю кӯшиши худро равона кунед:

Ҷалб намудан (ҷобачогузориҳои кадрҳо) барои кор дар хориҷа

Эҳтиёт бошед ва ба худро ҳифз кунед

- Дар бораи муҳожират ва равандҳои ҷалбшавӣ ба кор маълумотро ҷустуҷӯ кунед;

- Ба манбаъҳои қонунии шуғл ва / ё маблағгузорӣ дар ҷараёни муҳоҷират дастрасӣ пайдо кунед;
- ҳатман дар бораи шароити камтар мусоиди коре, ки коргарони маҳаллӣ доранд, пурсед;
- агар шумо ё яке аз аъзои оилаи шумо дар хатар қарор дошта бошед, ҳеч гоҳ ба муносибатҳои меҳнатӣ дохил нашавед;
- ба корфармо ё миёнарав маблағи аз ҳад зиёд пардохт накунад;
- Агар имконпазир бошад, пеш аз оғози кор аз гузоштани зомин худдорӣ намоед;
- дар сурати сӯиистифода ва фаъолияти қаллобӣ ҳушёр бошед, зеро ин метавонад боиси маҷбуркунӣ ва хариду фурӯши одамон барои истисмори меҳнат гардад;
- дар сурати дучор шудан ба вазъияти душвор, муҳоҷири меҳнатӣ метавонад ба диаспораҳои тоҷик, ки дар ин минтақа фаъолият мекунанд, муроҷиат кунад.

Осебпазирии шумо

- Агар шумо роҳи муҳоҷирати ғайриқонуниро интихоб кунед, шумо метавонед ҳадафи осон барои савдогарони инсон ва қочоқбарон шавед;
- Ҳатто агар шумо ба макони таъиноти худ расед ҳам, ҳуқуқҳои шумо маҳдуд мешаванд ва шумо аксар вақт худро дар ҳолати осебпазир қарор медиҳед.

Агентиҳои шуғл ва шартномаҳои меҳнатӣ

Эҳтиёт бошед ва ба худро ҳифз кунед

- Боварӣ ҳосил кунед, ки агентӣ ҳоҷе, ки шумо аз онҳо истифода мекунед, аз ҷониби мақоми салоҳиятдори Тоҷикистон иҷозатнома ё лицензия доранд;
- Санҷед, ки оё агентӣҳои шуғли хусусӣ дар сӯиистифодаҳои марбут ба меҳнати маҷбурӣ ва хариду фурӯши одамон иштирок кардаанд;
- Боварӣ ҳосил кунед, ки шартномаи меҳнатӣ, ки ба шумо пешниҳод шудааст, бо забоне тартиб дода шудааст, ки шумо онро ба осонӣ мефаҳмед;
- Боварӣ ҳосил кунед, ки дар шартномаи меҳнатӣ ҳуқуқи уҳдадорӣҳои шумо, бандҳо дар бораи музди меҳнат, вақти кор, сабабҳои узрнок аз кор рафтан ва дигар масъалаҳои марбут ба меҳнати маҷбурӣ нишон дода шудаанд.

Вақте ки шумо осебпазиред

- Агар шумо ба қадри кофӣ огоҳӣ надошта бошед, агентӣ метавонад аз ин истифода бурда шуморо фиреб диҳад ва аз шумо хоҳиш кунад, ки ҳақ ва хароҷоти марбут ба ҷалбкуниро пардохт кунед, ки набояд бевосита ё бавосита аз шумо ситонида шавад, зеро онро корфармоён бояд пардохт кунанд;
- Аз беҳабарии шумо истифода бурда, агентӣ ё миёнарав метавонад маблағи зиёдтарро аз шумо барои ба кор мусоидат кардан ситонад;
- Агентӣҳои шуғли аҳоли (махсусан агентӣҳои дорои иҷозатнома набуда) метавонанд қисме аз гурӯҳҳои муташаккили ҷиноятӣ бошанд, ки ба хариду фурӯши одамон машғуланд.

Озодӣ ва қатъи кори кироя

Эҳтиёт бошед ва худро ҳифз кунед

- Ҳамеша ба таври ихтиёрӣ ва озод, бидуни таҳдид ва фишор ба муносибатҳои кори ворид шавед;
- Чунин муносибатҳои меҳнатино интихоб кунед, ки мутобиқи он шумо метавонед муносибатҳои меҳнатино дар вақти дилхоҳ, бе ягон ҷазо қатъ кунед;

- Дар мавриди ҳама гуна муқаррароти шартномаи меҳнатӣ, ки ба корфармо имкон медиҳад дар ҳар лаҳза ба таври қонунӣ бекор кардани шартномаи меҳнатӣ монеъ шавад, эҳтиёткор бошад;
- Ҳуҷҷатҳои худро ҳамеша таҳти назорат нигоҳ доред (масалан, шиноснома, иҷозатномаи кор, иҷозати зист ва / ё шаҳодатномаи шахсият);
- Агар корфармои шумо ҳуҷҷатҳои шахсияти шуморо нигоҳ дорад ё мусодира кунад, ба мақомот муроҷиат кунед.

Ҷанбаҳои осебпазири шумо

- Корфармо ҳуҷҷатҳои шахсияти шуморо, аз ҷумла шиносномаҳоро назорат мекунад;
- Корфармо бевосита ё бавосита ба шумо ҷазои молиявӣ муқаррар мекунад;
- Корфармо пардохти музди корро ба таъхир мегузорад / пардохт намекунад ва аз ин рӯ вобастагӣ аз корфармо ба вучуд меорад.

Зӯрварӣ, озору азият ва тарсонидан

Эҳтиёт бошад ва худро ҳифз кунед

- Ҳеҷ гоҳ ба муносибати меҳнатӣ ворид нашавед, агар касе бар зидди шумо ё оилаи шумо тавассути зӯрварии ҷисмонӣ ё ҷинсӣ, мавриди озору азият қарор додан ё тарсондан таҳдид кунад.

Осебпазири шумо

- Қарзи молиявӣ метавонад шуморо маҷбур созад, ки ба ҳолатҳои хатарнок розӣ шавед ва шуморо дар шароити хатарнок қарор диҳад. Бодифқат фикр кунед ва ҳамаи имконоти имконпазирро баркашед;
- Корфармо шуморо бо зӯрварӣ таҳдид мекунад.

Низоми «Кафала» ва меҳнати вобастагӣ - Эҳтиёт ва ҳушёр бошед

- кореро қабул накунед, ки пардохтҳо дар шакли ғайринақдӣ ё “натуралӣ” анҷом дода шаванд;
- ба коре розӣ нашавед, ки музди кор дар шакли ваучер, купон ё вексел пардохт карда шавад;
- бисанҷед, ки оё сатҳи маоши шумо ҳадди ақал ба ҳадди ақали музди меҳнат баробар аст, ки тибқи қонун муқаррар шудааст;
- дар мавриди пасандозҳо ё тарҳ кардани ғайриқонунии музди меҳнат эҳтиёткор бошед.

Осебпазири шумо

- корфармо музди корро ба таъхир мегузорад ё пардохт намекунад ва ба ҷамъшавии қарзи музди меҳнат мусоидат мекунад;
- шуморо маҷбур мекунад, ки барои пардохти қарз кор кунед;
- пешниҳоди корфармо дар бораи пешпардохт кардани музди меҳнат ё қарз метавонад боиси он гардад, ки минбаъд аз шумо фоизи аз ҳад зиёди қарзро меситонанд.

Вақти кори изофии ҳатмӣ - Эҳтиёт бошад ва худро ҳифз кунед

- Барои ба даст овардани музди меҳнати ҳадди ақал, ки тибқи қонун муқаррар шудааст, дар бораи кори изофӣ ва қоидаҳои миллӣ оид ба кори изофӣ, маълумот пайдо кунед;
- Агар корфармо бо мақсади ба зиммаи шумо гузоштани кор ё хизматрасониҳо берун аз вақти муқаррарии кори аз ҷойҳои осебпазири шумо истифода барад ва таҳдид кунад, ба роҳбарият гузориш диҳед.

Осебпазирии шумо

- тарси аз кор ронда шудан шуморо маҷбур месозад, ки назар ба оне, ки қонунгузори милли иҷозат додааст, зиёдтар кор кунед;
- агар музди меҳнат ба нишондиҳандаҳои ҳадафманди истеҳсолнокии меҳнат асос ёфта бошаад, шуморо метавонанд маҷбур созанд, ки барои ба даст овардани музди ҳадди ақал аз вақти муқаррари корӣ изофатар кор кунед.

Қайдҳои худро дар ин ҷо бинависед

A series of horizontal dashed lines for writing, spanning the width of the page below the header.

Худро санҷед

Барои гузаштан аз санҷиш ва гузаштан ба модули навбатӣ ба шумо лозим аст, ки ҳадди аққал 6 саволро дуруст ҷавоб диҳед.

Саволи 1. Сокинони кишвари дигар қурбонии хариду фурӯши одамон мешаванд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 2. Иваз кардан ё тағйир додани шартномаи меҳнатие, ки корфармои хориҷӣ тасдиқ кардааст, пас аз санаи имзои воқеии он бо мақсади мутобиқ кардани он ба қонунгузори Тоҷикистон қонунист.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 3. Қарзи молиявӣ метавонад шуморо маҷбур созад, ки вазъияти хатарнокро қабул кунед ва шуморо дар ҳолати осебпазир қарор диҳед.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 4. Қочоқбарон аз мавқеи осебпазири қурбонӣ худ сӯиистифода мекунанд, масалан, дар камбизоатӣ зиндагӣ кардан, таъйиз шудан ё дар минтақаи муноқиша зиндагӣ кардан.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 5. Муҳожирони меҳнатӣ аз рӯи дастрасӣ ба ҷойҳои ҷамъиятӣ таъйиз намешаванд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 6. Корфармо ҳеҷ гоҳ наметавонад коргаронро бидуни ҳуҷҷатгузори мувофиқ киро кунад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 7. Зӯроварӣ ва меъёрҳои фарҳангии гендерӣ ба давраи зӯроварӣ нисбати закон мӯсоидат мекунанд ва онҳоро нисбат ба одамрабӣ осебпазир мегардонанд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 8. Шумо бояд ҳамеша ба таври ихтиёрӣ ва озодона бидуни таҳдид ва фишор ба муносибатҳои корӣ ворид шавед.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 9. Шумо бояд дар бораи шароити саҳти кор, сӯиистифода ва қаллобӣ, ки боиси маҷбуркунӣ ва фурӯши шахс бо мақсади истисмор мешаванд, ҳушёр бошед.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 10. Муҳожирони ғайриқонунӣ ҳуқуқ надоранд.	
☐ Дуруст	☐ Не

Манбаъҳои маълумот

- Дафтари Комиссариати Олии Созмони Милали Муттаҳид оид ба гурезаҳо дар Тоҷикистон.
- Созмони Милали Муттаҳид (2010). *Протокол бар зидди қочоқи муҳожирон тавассути замин, баҳр ва ҳаво, илова ба Конвенсияи Созмони Милали Муттаҳид бар зидди қиноятҳои муташаккили фаромилӣ.*
- Дафтари СММ оид ба маводи муҳаддир ва қинояткорӣ (2018), *Тадқиқоти глобалии қочоқи муҳожирон.*

- Дафтари Созмони Милали Муттаҳид оид ба маводи муҳаддир ва чинояткорӣ (2010а), *Воситаи мубориза бар зидди қочоқи муҳоҷирон - Маҷмӯаи 1: Дарк намудани қочоқи муҳоҷирон.*⁵

МОДУЛИ 4. БА ҲОЛАТҶОИ МАХСУС ДУЧОР ШУДАНИ МУҲОҶИРОНИ МЕҲНАТӢ

Ҳадафҳои омӯзиш:	Дар бораи ба мушкилоти умумӣ ва ба ҳолатҳои махсус, дучор шудани муҳоҷирони меҳнатӣ, ба шумо Маълумот пешниҳод мекунанд.
Натиҷаҳои омӯзиш: Дар охири ин модул шумо метавонед:	Барои беҳтар дарк намудани мушкилоте, ки муҳоҷирони гуногун ба он дучор мешаванд Дониши худро оид ба ҷанбаҳои гендерии муҳоҷират васеъ намоед.

Дарси 1 - Мушкилиҳои маъмулии муҳоҷирони меҳнатӣ

Пас аз он ки агентии кадрӣ ё корфармо ба шумо маоши арзанда ва шароити хуби кор ваъда медиҳад, шумо шояд фикри тарк намудани оилаи худро кунед. Дар баъзе мавридҳо ин ваъдаҳо иҷро мешаванд. Аммо баъзан воқеият рӯҳафтадакунанда аст. Ҳангоми расидан ба ин макон, шумо бо корфармои тақдиромез дучор мешавед ва маҷбур мешавед дар шароити истисморӣ кор кунед. Ҳамчун муҳоҷири меҳнатӣ, шумо махсусан ба истисмор дар ҷои кор осебпазиред ва бо монеаҳои махсус дар ифода ва даъвои ҳуқуқҳои худ дучор мешавед. Мушкилоти маъмултарин ё мушкилоте, ки муҳоҷирони меҳнатӣ ба он дучор мешаванд, дар зер баррасӣ хоҳад шуд.

Шартнома

Хавфҳои маъмулӣ барои муҳоҷирони меҳнатӣ, ин набудани шартномаи ҳуқуқӣ, мавҷуд будани шартномаи ғайримеъёрӣ ё вайрон намудани шартҳои шартнома мебошанд.

Ҳангоми расидан ба кишвари таъинот, муҳоҷирон метавонанд маҷбур ба бастанӣ шартномаи навшаванд, ки дар он маоши кам, шароити гуногуни кору зиндагӣ ё коҳиши имтиёзҳо барои коргарон пешбинӣ шудааст.

Ҳатто агар риоя нанамудани шартнома вуҷуд дошта бошад ҳам, корфармоён аз додани огоҳинома дар бораи қатъи шартнома, худдорӣ мекунанд, ки ин дар навбати худ ба муҳоҷирони меҳнатӣ имкони иваз намудани равонид ё сарпарастро фароҳам меоварад.

Низоми “Қафала”

Муҳоҷирони меҳнатӣ махсусан аз ин шакли истисно осебпазиранд. Меҳнати вомбарг (гарав) ё қарздорӣ аз қарзе сар мешавад, ки онро фавран пардохт кардан имкон надорад. Сипас, дар ҳоле ки муҳоҷир барои пардохти қарз кор мекунанд, корфармоён ё корфармоёни ғайриқонунӣ қарзи аслиро истифода бурда, ба он хароҷоти сафар, пардохти манзил ва дигарро, ки махсус тарҳрезӣ шудаанд, то ин ки муҳоҷири меҳнатӣ ҳобияти пардохти онро ҳеҷ вақт надошта бошад. Муҳоҷирони меҳнатӣ дар ғуломии қарз қарордошта бе пардохти музди меҳнат ва музди меҳнати ҳадди ақал, барои пардохти қарзи худ кор мекунанд, ҳатто агар маоши барои коре, ки онҳо мекунанд, аз маблағи қарзи онҳо зиёд бошад.

⁵ Ёддошт барои кормандони ҳифзи ҳуқуқ оид ба муайян кардани қурбониёни хариду фурӯши одамон ва муҳоҷирони қочоқӣ ва ҳифзи ҳуқуқҳои онҳо, https://www.unodc.org/documents/centralasia/HTSM/Aide-Memoire-Tajikistan_RU.pdf

Низоми «Ҳавала» ва дигар хидматрасониҳои ба он монанд

Ҳавала истилоҳи арабӣ барои як навъи системаи интиқоли асъори ғайрирасмист, ки маънояш “тағйир” ё “табдил” аст. Ҳавала ва дигар хидматрасониҳои ба он монанд, маъмулан дар байни муҳоҷирон аз сабаби оилавӣ ва дастрасии нокифоя ба хидматрасонии молиявӣ танзимшаванда барои ирсолкунандагон ё гирандагон маъмулианд. Дар бисёр кишварҳо, Ҳавала ва дигар пешниҳодкунандагони хидматрасонии мазкур, ғайриқонунӣ ё бе иҷозатнома барои интиқоли пул амал карда, аксар вақт танҳо ба ҷамоатҳои мушаххаси диаспора хидмат мерасонанд.

Ин шабакаҳо пеш аз ҳама барои интиқоли пулҳои ғайриқонунӣ ба даст омада пешбинӣ нашудаанд, аммо онҳо метавонанд ба корҳои ғайриқонунӣ, аз қабилҳои интиқоли пул бо мақсади саркашӣ аз пардохти андоз, вайронкунии таҳимҳо ва шустушӯи пул истифода бурда мешаванд. Барои ба ҷавобгариҳои ҷиноятӣ ё маъмурияти кашида нашудан, эҳтиёткор будан лозим аст.

Хатар ба саломатӣ ва касб

Муҳоҷирон на ҳама вақт дастрасӣ ба хизматрасонии тиббӣ доранд; дар сурати беморӣ ё захмӣ шудан, муҳоҷирони меҳнатӣ бояд маблағи ёри тиббӣ ба онҳо расонидашударо пардохт кунанд. Сифати бади кори коргарон аз сабаби кори изофӣ намудан, нокифоягии истироҳат ва хатари кор, равшаниҳои нокифоя, кор бо моддаҳои кимиёвӣ, ки боиси пайдоиши доғҳо ё садамаҳои шадиди истеҳсоли мешаванд, маъмул аст.

Шароити зиндагӣ

Шароити манзили истиқомати муҳоҷирони меҳнатӣ ба меъёрҳои ҳифзи меҳнат ва бехатарӣ ҷавобгӯй нестанд. Дар аксари мавридҳо, муҳоҷирони меҳнатӣ дар манзилҳои серодам зиндагӣ карда, ҳаққи дахлатнопазирӣ ва ғайраро надоранд.

Қочоқи инсон

мушкилии афзоянда ин истифодаи меҳнати ҷабрдидагони хариду фуруши одамон мебошад. Қочоқи инсон дар соҳаҳои руҳ медихад, ки ҳифзи меҳнат паст ва фоидашон баланд аст (масалан, кишоварзӣ, сохтмон, корҳои хонагӣ).

Ҷалби ғайриқонунӣ (шуғл)

Таҷрибаи паҳншуда дар байни брокерҳо ё зерпудратчиён ин кори ғайриқонунӣ ё иваз кардани шартнома мебошад, ки омили асосии муҳоҷирати ғайриқонунӣ мебошад. Дар баъзе мавридҳо, имкон дорад, то аз ҷониби агентҳои шуғл, барои хизматрасонӣ ва ҳуҷҷатгузорӣ пардохтҳои ғайриқонунӣ ситонида шуда тамаъҷӯӣ шаванд, ки боиси руҳ додани ғулумии қарзӣ ё иҷрои ӯҳдадориҳои вазнин мешаванд.

Системаи Кафала

Системаи Кафала дар Ховари Наздик амал мекунад. Тибқи ин низом, муҳоҷирони меҳнатӣ аз корфармоён вобастагӣ доранд, ки ба таври қонунӣ воридаи кишвар шаванд, зиндагӣ ва кор кунанд. Коргар қариб пурра ба корфармо вобастагӣ дорад, ки метавонад онро барои истисмори муҳоҷир истифода барад. Дар бисёр ҳолатҳо корфармоён шиносномаҳои коргаронро мегиранд ва нигоҳ медоранд; баъзан онҳо барои баргардонидани шиносномаҳо маблағи зиёд талаб мекунанд ва коргароне, ки аз сабаби корношоямӣ аз корфармоёни худ мегурезанд, на ҳимояи ҷисмонӣ ва ҳуқуқӣ доранд.

Ташкили меҳнат

Набудани озодии муошират метавонад осебпазирии муҳоҷирони меҳнатиро аз сӯи истифода ва истисмор афзоиш диҳад.

Набудани ҳуқуқҳо

Аксари мушкилоте, ки ба он муҳоҷирони меҳнатӣ дучор мешаванд, дар асоси ноқомии давлатҳо дар ҳифзи муҳоҷирон аз нақзи ҳуқуқҳои ба вуҷуд меоянд. Вақте ки муҳоҷирон аз ҳуқуқи худ маҳрум мешаванд, онҳо одатан дар қанори ҷомеа қору зиндагӣ мекунанд. Онҳо ба таъзия, истисмор ва маҳдудшавӣ осебпазир мешаванд. Ба ин вазъият фасод ва қонуншиканиҳо аз ҷониби мақомот мусоидат мекунанд. Умуман, давлат ғуломӣ ва хариду фурӯши одамонро қиноят мешуморад, аммо қонунҳои ин соҳа суст амалӣ карда мешаванд. Тибқи қонунҳои меҳнат, меҳнати маҷбурӣ метавонад ҷазо дода шавад, аммо дар бисёр ҳолатҳо коргарони дохилӣ аз тарафи ин қонун ҳифз карда намешаванд; аз ин рӯ, онҳо муқаррароти меҳнати маҷбуриро надоранд.

Набудани музди меҳнат

Напардохтани музди меҳнат ё нигоҳ надоштани музди меҳнат яке аз маъмултарин сӯиистифодаи муҳоҷирони корӣ мебошад. Ба муҳоҷирони меҳнатӣ дар бораи маош ваъдаҳои бардурӯғ медиҳанд ё барои кори анҷомдодашон музд намегиранд. Корфармо шартҳои пардохти музди меҳнат ё дигар ӯҳдадорихоӣ молиявӣ ба шартномаи меҳнати имзошуда дохилшударо иҷро намекунад. Барои иҷрои ҳаққи ақали он, музди меҳнати изофӣ лозим аст, ки аксар вақт барои иҷрои ҳадаф ва квота таъин карда мешавад.

Хароҷоти аз ҳад зиёд

Маоши баландтар аз Тоҷикистон масрафи пулро осон мекунанд. Аммо исрофкорӣ баръақсӣ кор мешавад: шумо барои пардохти қарзи худ маблағи иловагӣ надоред ва ҳатто метавонед ҳаҷми қарзи доштаатонро зиёд кунед; шумо метавонед барои пардохти векселҳо бе пул монед; шумо наметавонед пулро сарфа кунед, аз ин рӯ шумо маблағҳои фавқулодда надоред. Бодидқат тафтиш кунед, то бифаҳмед, ки оё шумо аз даромади доштаатон зиёд масраф мекунед ва кӯшиш кунед, ки нақшаи молиявӣ худро риоя кунед!

Вобастагӣ аз интиқоли маблағҳо

Огоҳ бошед, ки интиқоли маблағ метавонад вобастагии оилаи шуморо ба вуҷуд орад, онҳоро рӯҳафтада кунанд ва аъзоени оилаатонро аз хоҳиши шӯғли мустақилона маҳрум созад. Аксари аъзоени оила, ки аз интиқоли маблағ истифода мекунанд, вобастагӣ доранд, масалан, волидайнӣ солхӯрда, маъюбон, кӯдакони хурдсол, ки ин вобастагӣ барои онҳо табиӣ аст. Ба ҳар ҳол, пуле, ки ба хона фиристода мешавад, метавонад маҳдудиятҳои бучаро сабук намуда даромади оиларо афзояд. Интиқоли маблағ манбаи доимии даромад нест, бинобар ин амал кунед!

Донишони ҳуқуқҳои худ

Мушкилоти муҳим дар байни муҳоҷирони меҳнатӣ вуҷуд дошта, ин надонишони ҳуқуқҳои худ бинобар набудани захираҳои иттилоотӣ ва / ё кӯмаки ҳуқуқии дастрас мебошад. Монеаҳои забонӣ низ ба огоҳии ҳуқуқии онҳо таъсири манфӣ мерасонанд. Омӯзиши пеш аз сафар (таълим) як манбаи муфид оид ба таъмин намудани иттилооти муносиб ва воқеӣ дар бораи ҳуқуқи инсон, воқеият дар кишвари таъинот ва шароити кор мебошад.

Таъқиб ва таъзияи ҷинсӣ

Заноне, ки муҳоҷири корӣ мебошанд, дар ҷойҳои корӣ ҳам бо таъзияи гендерӣ ва ҳам бо зӯровариҳои ҷинсӣ ва аз таҷовуз ба номус ва озори ҷинсӣ то озмоиши ҳатмии ҳомиладорӣ ва набудани танзими шартномавии ҳомиладорӣ, ки поймолкунии ҳуқуқи инсон дар системаи байналмилалӣ ҳуқуқи башарро ташкил медиҳад, ру ба ру мешаванд.

Зӯроварӣ ва таҳдид

Таҳқир ва зӯроварӣ ба муҳочирони меҳнатӣ густарда аст ва дар баъзе ҳолатҳо корфармоён маҷбур мекунанд, ки байни кормандон интизомро ба роҳ монанд. Ҳодисаҳои бадрафторӣ (ҷисмонӣ, ҷинсӣ, равонӣ) бо муҳочирон зуд-зуд руҳ медиҳанд.

Дарси 2 - Кормандони хонагӣ

Кори хонагӣ дар тӯли солҳои зиёд ба як намуди шуғли занона (занона) мубаддал гаштааст. Бо вучуди ин, дар даҳсолаҳои охир ҷалби мардони муҳочир ба корҳои пардохтшавандаи хонагӣ, хусусан аз қабилӣ боғбонон, ронандагони оила ва канизони хонагӣ афзоиш ёфтааст.

Баъзе кишварҳо барои оморасозии занон ва мардон ба вазифаҳо ва нақшҳои, ки аз онҳо дар самти кори хонагӣ интизоранд, барномаҳои омӯзишӣ ва малакавӣ таъия кардаанд. Ин барномаҳо аз ҷониби мақомоти давлатӣ ё агентии шуғл ва муассисаҳои хусусии таълимӣ омода карда шудаанд.

Кор дар хона чист?

Баъзан кори хонагиро, кори хизмати маишӣ меноманд. Коргарони хонагӣ метавонанд мустақиман аз ҷониби шахсе ё оилае, ки дар он хидмат ё кор мекунанд, киро карда шаванд, ва ё метавонанд тавассути ширкату агентии шуғл ба кор ҷалб ва қабул карда шаванд.

Хидматрасониҳои пешниҳодшуда, ғамхорӣ ба аъзои оила, нигоҳубини хона, пухтупаз, харид ва иҷрои супоришҳо, ҷомашӯӣ, боғдорӣ ва дигар корҳои хонаро дар бар мегиранд. Кормандони хонагӣ метавонанд мустақиман аз ҷониби шахсе ё оилае, ки ба онҳо хидмат ё кор мекунанд ва ё тавассути ширкат ё агентии шахсӣ кор кунанд. Кормандони меҳмонхонаҳо, пансионатҳо ва ғайра, коргарони хонагӣ ҳисобида намешаванд.

Корманди хонагӣ чист?

Кори хонагӣ аз тарафи соҳиби хона назорат карда мешавад ва ҷои кори шумо хонаи шахсӣ аст. Дар бисёр ҳолатҳо, коргари хонагӣ дар як хонавода бо корфармо зиндагӣ мекунанд. Дар баъзе кишварҳои Аврупо ва Амрико коргарони хонагӣ дар хона наменоманд; онҳо танҳо рӯзона дар хонаводаанд ва пас аз кор ба хонаҳояшон бармегарданд. Баъзан кор шабонрузӣ ҳам буда метавонад.

Чӣ тавр ва дар куҷо ба кор муроҷиат кардан лозим аст?

Намудҳои гуногуни кирои коргарони хонагӣ мавҷуданд. Маълумтарини он - агентии шуғл мебошад, ки дар сатҳи давлатӣ ба қайд гирифта шудаанд ва иҷозатномаи киро доранд. Инчунин зарур аст, ки вазъи кунунии ин ё он агентиро тафтиш кунед, ки он аз лиҳози ҳуқуқӣ ҳатмӣ аст ва оё фаъолияти он бекор ё боздошт нашуда буда номаш аз феҳристи хориҷ карда нашудааст.

Мақом ва нақши агентии шуғли интихоб гардида, барои таъмини ҳифзи ва риояи шартҳои шартномаи меҳнати шумо муҳим аст. Агар шумо ба кордихандаи ғайриқонунӣ равед, оқибатҳои манфӣ ва хатарҳоро ба миён меоянд. Шояд коре, ки онҳо пешниҳод мекунанд, умуман вучуд надорад ё ин кор хеле душвор, хатарнок ва ба талаботҳои беҳдошт ҷавобгу намебошад.

Пардохти ҷойгиркунӣ

Кормандони хонагӣ аз пардохти музди меҳнат озод карда мешаванд, зеро он аз ҷониби корфармо пардохт карда мешавад. Ҳаққи ҷойгиркунӣ ба кордиханда / агентӣ барои оғози раванди ҷойгиркунии кор пардохт карда мешавад. Дар ин ҳолат, коргарони хонагӣ танҳо

харочоти дигар, аз қабилги гирифтани шиноснома, муоинаи тиббӣ, ҳаққи хазинаи иҷтимоӣ ва ғайраҳоро пардохт мекунад.

Кӣ барои таъмини мақоми ҳуқуқи шумо масъул аст?

Умуман, корфармои шумо барои гирифтани иҷозат барои кор ва иҷозати истиқомат аз ҳисоби худ ва пурра, барои мӯҳлати пешбиниамудаи қонунгузори амалкунанда масъул аст. Корфармо инчунин барои нав кардани ин ҳуҷҷатҳо, то даме ки шумо барои онҳо кор мекунед, масъулият дорад.

Нақши агентии шуғл дар чист?

Агентии ба кор ҷалбкунанда дар бораи шароити кору зиндагӣ, расонидани кумак ва дар баъзе мавридҳо оид ба дастгирии молиявии муҳоҷири меҳнатӣ маълумот медиҳад. Гузашта аз ин, як кироиятгари арзанда бояд ҳуқуқҳои муҳоҷири меҳнатиро бо роҳи дур кардан аз ҷои коре, ки бо ӯ бадрафторӣ мекарданд, дифоъ кунад.

Оё корфармо метавонад ҳуҷҷатҳо ё моликияти шуморо гирад ё нигоҳ дорад?

Не, корфармо метавонад ҳуҷҷатҳои аслии худро ё дигар амволи шахсии худро нигоҳ надорад. Корфармо метавонад нусхаи шиносномаро нигоҳ дорад, аммо дар ҳеч сурат ҳуҷҷати аслии нест.

Кори хона кай ба ғуломӣ мубаддал мегардад?

Вақте ки корфармо барои нигоҳ доштани назорати корманд қувва, дурӯғ ё таҳдидро истифода мебарад ва ӯро бовар мекунонад, ки ӯ илоҷе надорад, ба ҷуз бо корфармо мондан, коргарони хонагӣ бо хатари гирифтани шудан ба ғуломӣ ва қочоқи одамон дучор мешаванд.

Оё шумо ҳуқуқи гирифтани ҳадди ақали музди меҳнатро доред?

Аксар коргарони хонагӣ ба ҳадди ақали музди меҳнат ҳуқуқ доранд. Аммо, на ҳама кишварҳо кори хонаро зери қонунҳои меҳнат ҷойгир кардаанд ва аз ин рӯ, муқаррароте вучуд надорад, ки ҳаққи коргарони хонагиро ба маоши ҳадди муайян созад.

Оё шумо дар вақти корӣ танаффус доред?

Ин аз қонунгузори амалкунандаи кишвари таъинот вобаста аст. Ҳатто агар ба шумо қонунан иҷозат дода шавад, ки танаффус гиред, агар кори шумо чунин танаффусҳоро талаб кунад - масалан, агар шумо кӯдакро нигоҳубин кунед - корфармо бояд ба шумо маблағи иловагӣ диҳад.

Оё шумо барои ҷубронпулӣбарои кори изофӣ ҳуқуқ доред?

Он аз қонунгузори кишвари буддубош вобаста аст. Агар шумо дар муддати як ҳафтаи тақвими барои як кордиҳанда зиёда аз 40 соат кор кунед, шумо метавонед барои кори изофӣ пардохта шавед ва ё корфармо метавонад ба ҷои пардохти кори изофа ба шумо рӯхсатӣ диҳад.

Оё корфармо метавонад музди кори шуморо нигоҳ дорад ё ба шумо камтар аз он пардохт кунад?

Не. Умуман, қонун ҳамаи коргаронро аз он чизе, ки одатан “дуздии музди меҳнат” меноманд, муҳофизат мекунад, яъне. вақте ки корфармо саривақт маош намедиҳад, вай танҳо як қисми маблағи қарзи худро пардохт мекунад ва ғайра. Корфармо ӯҳдадор аст ба шумо тамоми музди кореро, ки шумо дар шартнома дарҷ шудааст, пардохт кунад. Музди кор бояд бе таъхир, дар вақти дар шартнома муқаррар гардида пардохт карда шавад.

Оё шумо барои рухсатӣ дар вақти беморӣ ё рухсатии маъмули ҳуқуқ доред?

Аксар коргарони хонагӣ ба рухсатӣ аз сабаби беморӣ ё рухсатӣ маъмули ҳуқуқ надоранд. Бо корфармоатон сӯҳбат кунед, ки чӣ кор бояд кард, агар шумо бемор шавед ё бо ягон сабаби дигар ба рухсатӣ ниёз доред.

Оё шумо ҳуқуқи истироҳат доред?

Умуман, агар шумо ҳамчун коргари хонагӣ ба як корфармо кор кунед, шумо ҳуқуқ доред, ки ҳар 6 рӯз 24 соат истироҳат кунед.

Оё ба шумо шартномаи меҳнатии хаттӣ лозим аст?

Шумо метавонед бе шартномаи хаттӣ меҳнатӣ коргари хонагӣ бошед, . Бо вучуди ин, хуб мебуд, ки бо корфармо шартномаи хаттӣ баста шавад. Шартномаи хаттӣ метавонад ба муайян кардани интизориҳо бобати вақти кор, маош, вақти таътил, рухсатии беморӣ ва ғайра кӯмак кунад.

Оё шумо, дар мавридимианзили зист доҳтанатон, бояд ҳаққи иҷора пардохт кунед?

Он аз созишномае, ки шумо бо корфармо доред, вобаста аст. Агар хонаи шумо як қисми маоши шумо бошад, пас аз шумо иҷорапулӣ талаб карда намешавад. Агар шумо шартнома имзо карда бошед, шумо бояд иҷораи дар ин шартномаи зикршударо пардохт кунед.

Агар корфармо шуморо аз кор озод кунад, оё шумо бояд онро тарк кунед?

Агар шумо дар хонаи корфармо зиндагӣ кунед ва манзили ба шумо дода шуда кири буда, кири он аз як қисми маоши шумо пардохт шавад, имкон дорад дар охири коратон аз ин манзил ронда шавед.

Хавфи истисмор ва сӯиистифода

Одатан, коргарони хонагии муҳочир дар хатари шаклҳои муайяни истисмор ва таҷовузи чинсӣ қарор доранд. Осепазирӣ онҳо бар бунбаст ва вобастагии онҳо асос ёфтааст, ки метавонанд унсурҳои зеринро дар бар гиранд: зиндагии ҷудогона дар кишвари хориҷӣ ва аксар вақт бо забони хориҷӣ, дур аз оила; набудани системаҳои асосии дастгирӣ ва надонистани фарҳанг ва қонунгузориҳои миллии меҳнат ва муҳочират; вобастагӣ аз кор ва корфармо бинобар қарзи марбут ба муҳочират, мақоми ҳуқуқӣ, одати корфармо дар бораи маҳдуд кардани озодии онҳо аз ҷои кор; далели оддӣ, ки ҷои кори муҳочирон метавонад ягона паноҳгоҳи онҳо бошад ва вобастагии аъзои хонаводае, ки дар хона мондаанд, аз интиқоли маблағҳои тавассути кори хонагӣ фиристодашуда.

Занони коргарони муҳочирӣ меҳнатӣ бо хатарҳои иловагӣ вобаста ба чинси худ, аз ҷумла хушунати гендерӣ рӯбарӯ мешаванд. Ин хатарҳо ва осепазирӣ барои муҳочирони қорӣ хонагӣ, ки ҳуҷҷат ё мақоми доимӣ надоранд, боз ҳам шадидтар мешаванд ва бахусус азбаски агар онҳо аз корфармое, ки ӯро таҳқиқ мекунанд, муҳофизат кунанд, хатари депортатсия мешаванд.

Манбаъ: Кумитаи ҳуқуқи муҳочирони меҳнатӣ, Шарҳи умумӣ No1 (2011) оид ба меҳнати муҳочирони меҳнатӣ, банди 7.

Дарси 3 - Муҳочирони меҳнатии соҳибхитисос

Бисёр кишварҳо барномаҳои махсусро барои ҷалби муҳочирони соҳибхитисос амалӣ мекунанд. Дар доираи ин барномаҳо, агар тахассус, таҷрибаи қорӣ ва малақаҳои забонии шумо ба талаботи муҳочират ҷавобгӯ бошанд, шумо метавонед раводиди дарозмуддат гиред. Одатан, раванд ба ҳолҳои гирифташуда асос ёфтааст ва довталабон бояд ба талаботи ҳаққи ақал ҷавобгӯ бошанд.

Талаботи асосӣ

Якчанд талаботи асосӣ мавҷуданд, ки довталабон бояд ба онҳо ҷавобгӯ бошанд. Ин рӯйхати пурраи ҳамаи меъёрҳои мутобиқат нест, аммо он тасаввурот дар бораи меъёрҳои ҳадди ақалро медиҳад, ки довталабон бояд ба онҳо ҷавобгӯ бошанд:

- **Синну сол** - ҳангоми дархост шумо набояд аз синни муайян (40 ё 50 сола) калонтар бошед;
- **Арзёбии хислат** - шумо бояд хислати хуб дошта бошед; ин одатан маънои тафтиши сабти ҷиноятро дорад;
- **Арзёбии саломатӣ** - шумо бояд аз муоинаи тиббӣ гузаред ва нишон диҳед, ки вазъи саломатиатон хуб аст;
- **Забон** - шумо бояд дониши кофии забони маҳаллиро дошта бошед, то ҳадди ақал дар кишвар дар сатҳи салоҳиятдор кор кунед;
- **Касб** - ҳангоми довталабӣ шумо касbero нишон медиҳед, ки ба малака ва таҳассуси шумо мувофиқ аст;
- **Таҳассусҳо** - малака ва таҳассуси шумо бояд аз ҷониби мақоми дахлдори баҳодиҳии мутобиқат барои касби мушаххаси шумо арзёбӣ карда шавад;
- **Арзёбии малакаҳои шумо** - пеш аз супоридани ҳуҷжат, шумо бояд баҳодиҳии малакаҳои худро аз ҷониби мақоми миллӣ барои арзёбии касби таъинкардаи шумо анҷом дода бошед. Агар шумо хоҳед, ки малакаҳои касбии худро татбиқ кунед, ба шумо лозим аст, ки ба мақомот ва муассисаҳои дахлдори касбӣ муроҷиат кунед, то боварӣ ҳосил кунед, ки таҳассуси шумо эътироф шудааст ва гирифтани иҷозатномаи мувофиқ. Дар баъзе ҳолатҳо, барои гирифтани эътирофи таҳассус имтиҳонҳои иловагӣ супоридан лозим меояд.

Одатан, кишвари будубош аз байни номзадҳо мутахассисони баландихтисосро интихоб мекунад ва онҳоро барои гирифтани иҷозат барои истиқомати доимӣ даъват мекунад.

Оё шумо метавонед оилаи худро бо худ баред?

Вобаста ба кишвари таъинот ва хусусияти кор, муҳоҷири кории баландихтисос метавонад оилаашро бо худ барад. Масъала ё нигарониҳои марбут ба оилаи дар кишвари худ гузашташуда, тавре ки дар модули коргарони хонагӣ ва муҳоҷирони камихтисос зикр шудааст, на ҳама вақт ба муҳоҷирони баландихтисос дахл доранд.

Эътирофи далелҳо, малака ё таҳассус

Масъалаи муҳимтарин, ки муҳоҷирони меҳнатии баландихтисос бо он рӯ ба рӯ мешавад, ин аст, ки оё онҳо ҳангоми кор дар хориҷа категория ё сатҳи кореро, ки дар кишвари худ доштанд, нигоҳ медоранд. Ин эътирофи мутақобилаи далелҳо, малака ё таҳассусро талаб мекунад. Баъзе муҳоҷирони кории баландихтисос метавонанд бинобар сатҳи гуногуни сертификатсия дар кишварҳои истеҳсол ва таъинот дар кишвари дигар коре анҷом диҳанд, ки ба таҳассуси баланди онҳо мувофиқат намекунад.

Барномаҳо барои муҳоҷирони меҳнатии соҳибихтисос

Кишвар	Чӣ тавр барнома кор мекунад	Омилҳои муайянкунандаи интихоб
Австралия	Барномаи Муҳоҷирати Маҳорати Умумӣ ҷалби коргарони баландихтисосро дар баъзе ихтисосҳо, ки мехоҳанд ба Австралия муҳоҷират кунанд, бо	Ихтисоси шумо бояд дар рӯйхати ихтисосҳои бошад, ки таҳассуси мушаххас талаб мекунад. Барои маълумоти иловагӣ, ба сомона нигаред

	мақсади баланд бардоштани сатҳи захираҳои инсонӣ дар Австралия.	https://www.australianskilledmigration.com.au/general-skilled-migration/
Канада	Барнома дорои талаботи ҳадди ақали зерин мебошад: <ul style="list-style-type: none"> • Таҷрибаи кории баландхтисос • Донистани забон • Маълумот Барои иштирок дар барнома, шумо бояд ҳамаи талаботи ҳадди ақалро иҷро кунед.	Агар шумо ба ҳама талаботи ҳадди ақал ҷавобгӯ бошед, онҳо аризаи шуморо аз рӯи нуқтаҳои зерин арзёбӣ мекунанд: <ul style="list-style-type: none"> • синну сол • таҳсилот • таҷрибаи корӣ • шумо пешниҳоди дурусти кор доред • донистани забонҳои англисӣ ва / ё фаронсавӣ • қобилияти мутобиқшавӣ (эҳтимолияти он аст, ки шумо метавонед дар ин ҷо маскан гиред) Маълумоти бештар дар сомона https://www.canada.ca/en/immigration-refugees-citizenship/services/immigrate-canada/express-entry/eligibility/federal-skilled-workers.html
Олмон	Барнома ба тадқиқотчиёни дорои маълумоти олии дар Олмон ва кормандони дорои ихтисоси мувофиқ дар Олмон эътироф шудааст.	Касбҳои, ки дар бозори меҳнати Олмон заруранд: табибон, физиотерапевтҳо ва ҳамшираҳои шафқат, мутахассисони ИТ, муҳандисон ва коргарони баландхтисоси соҳаи сохтмон, мутахассисони соҳаи кайҳонавардӣ, мехатроника, электротехника, технологияҳои энергетикӣ ва дигар ихтисосҳои STIM (математика, компютер) илм, табиатшиносӣ ва технологияҳо). Маълумоти бештар дар сомона https://www.deutschland.de/en/topic/business/the-skilled-labour-immigration-act-working-in-germany
Зеландияи Нав	Категорияи муҳоҷирони соҳибхтисос дар асоси омилҳо ба монанди синну сол, таҷрибаи корӣ, мувофиқат ва пешниҳоди ҷойҳои кории баландхтисос баҳо дода мешавад.	Шумо бояд аз 55 боло набошед ва ба талаботҳои забон, саломатӣ ва хислат ҷавобгӯ бошед. Маълумоти бештар дар сомона https://www.newzealandnow.govt.nz/move-to-nz/new-zealand-visa/work-visa/skilled-migrant-visas
ИМА	Дар барнома афзалият ба муҳоҷирони корӣ дода мешавад: <ul style="list-style-type: none"> • ки дорои қобилияти барҷаста дар илм, санъат, маориф, тиҷорат ё варзиш ё • ки олим ё муҳаққиқи барҷаста аст, ё 	Қадамҳо ва тартиботи мушаххас бояд риоя карда шаванд. Маълумоти бештар дар сомона https://www.uscis.gov/greencard/green-card-processes-procedures

	<ul style="list-style-type: none"> • мудир ё роҳбари байналмилалӣ буда, ба меъёрҳои муайян ҷавобгӯ аст
--	---

Дарси 4 - Муҳоҷирони меҳнати зан

Имрӯз, дар натиҷаи тағйироти иҷтимоӣ ва иқтисодии зиёде, занон ҳиссаи афзоюндаи муҳоҷирони меҳнати байналмилалиро ташкил медиҳанд. Феминизатсияи қувваи корӣ ҷараён дорад ва ин феминизатсияи муҳоҷирони меҳнатӣ дар Осиё бештар ба назар мерасад, ки дар он ҷо ҳар сол садҳо ҳазор занони беиҳтисос ва ҳам соҳибихтисос барои пайдо кардани кор ба муҳоҷирати корӣ мераванд.

Низоми патриархалии таъсисёфтаи ҷомеаи Тоҷикистон имкониятҳои занонро дар интихоби шуғл ва муҳоҷират маҳдуд месозад. Тибқи анъана ва урфу одатҳои тоҷикон, занон дар назорат ва дастрасӣ ба захираҳои маҳдуданд, ки ин ба худмуайянкунӣ ва қобилияти қабули қарорҳо ва мустақилона рафтор кардан монеъ мешавад; аз ин рӯ, занони тоҷик, чун қоида, танҳо ба муҳоҷират намераванд. Аммо **вазъи иҷтимоӣ ва иқтисодӣ** хонаводаҳо ва иҷрои созишномаҳои дуҷониба эҳтиمولан боиси афзоиши сафари занон ба кишварҳои хориҷӣ тавассути истифодаи роҳҳои расмӣ ё ғайрирасмӣ гардад.

Ҳукумати Тоҷикистонро зарур аст, ки падидаи муҳоҷирати меҳнати занонро бодидқат баррасӣ кунад, то дар тамоми раванди муҳоҷират, занони муҳоҷирро кӯмак ва ҳимоят кунад. Бахши ахбор / иттилооти ВММША ва МЗМ -ро мунтазам тафтиш кардан лозим аст, то аз тағйирот дар қоидаҳои марбут ба кори занони тоҷик дар хориҷа огоҳ бошад.

Ҳангоми қабул ва машварати муҳоҷирони меҳнатӣ аз ҳисоби занони кӯдакони ноболиғ дар воҳидҳои сохтори Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба фароҳам овардани шароити кор дар дохили кишвар диққати махсус диҳед.

Муҳоҷирати занонро кадом омилҳо муайян мекунанд?

Ҳам занону ҳам мардон бо умеди беҳтар кардани шароити зиндагӣ, дастгирии фарзандонашон ва ғайра ба муҳоҷират мераванд. Аммо тасмими занон ба муҳоҷират аз шароити давлатӣ ва иҷтимоӣ, анъанаҳо, шароити оилавӣ ва шахсӣ низ вобаста аст.

Занони муҳоҷир дар куча кор мекунанд?

Имкониятҳои шуғли корӣ барои занони муҳоҷир одатан дар як доираи маҳдуди касбҳо - корҳои хона, завод ё фабрикаҳо, фароғат - ин ҳама ҷойҳои каммузд ва пастсифат мебошанд, ки аксар вақт ҳам дар дохил ва ҳам дар хориҷи кишвар ба назар гирифта мешаванд. Тамоюли афзоиши қочоқи занон ва духтарон бо мақсади кори иҷборӣ ва истисмори ҷинсӣ вучуд дорад.

Муҳоҷирони меҳнатӣ - занон ҳангоми интихоби кишвари таъинот бинобар набудани маълумот дар бораи динамикаи бозори меҳнат бо мушкилот рӯ ба рӯ мешаванд. Шумо метавонед сомонаи МЗМ ва шабакаҳои иҷтимоиро барои маълумоти нав тафтиш кунед.

Калонтарин самти фаъолияте, ки занони муҳоҷирро ҷалб мекунанд, кадом аст?

Кори хонагӣ яке аз калонтарин самте мебошад, ки муҳоҷирати кории байналмилалӣ занонро пеш мебарад. Кори хонагӣ дар саросари ҷаҳон як самти танзимнашавандаи бозори меҳнат аст, зеро дар ин самт қонун ё меъёрҳои меҳнат вучуд надоранд; аз ин рӯ, занон дар хатари истисмор ва / ё таҳқир қарор доранд.

Мушкилоти маъмултарини солимии занони муҳоҷир кадомҳоянд?

Шумораи зиёди занони корманд аз дарди сар, хастагӣ, дарди миен ва мушкилоти фишори хун шикоят мекунанд. Камбизоатӣ боиси он мегардад, ки занон аз камғизоӣ ва дастраси ба маводи хурд ранҷ мебаранд. Аксари муҳоҷир- занони меҳнатӣ аз нишонаҳое ба мисли изтиробӣ эмотсионалӣ, депрессия ва руҳафтадагӣ шикоят мекунанд. Набудани шароити зарурӣ дар ҷои кор, аз ҷумлаи ҳаммом, ҳоҷатхона ва ғайра боиси норухати зиёди ҷисмонӣ ва стресс, инчунин боиси бемориҳои узвҳои таносулу системаи пешоб ва дигар бемориҳо, махсусан дар байни занони ҳомила мегардад.

Таъбири ҷинсӣ чист?

Таъбири гендерӣ (таъбир аз рӯи ҷинс) муносибати гуногун нисбати шахс ҳангоми муносибат ба кор аст, маҳз аз сабаби он ки ин шахс зан ё мард аст. Вақте ки шумо аз кор маҳрум мешавед, аз кор ронда мешавед ё аз сабаби ҷинсатон ба таври дигар осеб мебинед, шумо аз таъбири гендерӣ азоб мекашед.

Даромади занон дар муқоиса бо мардон чӣ гуна аст?

Занон ва мардон аксар вақт дар бозори меҳнат имкониятҳои хеле гуногун доранд. Яке аз фарқиятҳои асосии байни занон ва мардон дар бозори меҳнат фарқияти музди меҳнати мардон ва занон мебошад. Ҳатто вақте ки занон дар вазифаҳои шабеҳ ва сатҳи яхелаи таҳсилот ҳастанд, онҳо назар ба мардон камтар пул мегиранд. Фарқи дигари муҳим ин тақсими мардону занон ба касбҳои гуногун аст. Занҳо ҳоло ҳам нисбат ба мардон кори тамоман дигарро афзалтар медонанд, ки ин ба андозаи музди меҳнат таъсир мерасонад.

Оё занон даромади худро назорат мекунанд?

Ҳатто агар занон кор кунанд ҳам, дар аксари мавридҳо онҳо даромади худро назорат намекунанд ва фикр мекунанд, ки онҳо даромади худро назорат карда наметавонанд. Дар аксари мавридҳо, пул - пули оила / шавҳар аст. Безътиной накунад ва оиди он фикр кунед, ки оё шумо ба қадри имкон ғамхорӣ изҳор мекунед ё не.

Зуроварӣ

Занони муҳоҷири меҳнатӣ метавонанд бо зуроварӣ ва таъқиби гендерӣ, аз ҷумла таъқири шакли хушунати ҷисмонӣ дошта, таҷовуз ва таҷовузи ҷинсӣ, сӯиистифодаи равонӣ, таъқир ва таҳдид дучор шаванд. Дар ҷойҳои кори каммузд ва коргарони маълумоти олидор, шумораи зиёди коргарзанон дар ҷои кор ба озори ҷинсӣ дучор мешаванд. Бифаҳмед, ки чӣ тавр худро аз таъқиби ҷинсӣ муҳофизат кардан мумкин аст.

Одамон дар бораи занони коргар чӣ фикр мекунанд?

Стереотипҳои нақши гендерӣ боқӣ мемонанд ва занон то ҳол ҳамчун шаҳрвандони заиф ё дуҷуминдараҷа дониста мешаванд. Занон то ҳол бо истисно ё маҳдудиятҳои гуногун дучор мешаванд, ки ин ба кори пешниҳодшуда таъсир мерасонад. Масъалаҳои баробариро омӯзед ва худбаҳодидӣ, пешрафти касбӣ ва интизориҳо аз корро афзоиш диҳед.

Таъсири муҳоҷирати занона чист?

Муҳоҷирати занон на танҳо нақши иқтисодии занон, балки мавқеъ / нақши онҳоро дар оила тағйир медиҳад. Заноне, ки оилаҳои худро тарк карда, онҳоро дастгирӣ мекунанд, бо фишорҳои назарраси равонӣ ва эмотсионалӣ дучор мешаванд. Муайян кунед, ки чӣ метавонад ба шумо аз ин бори гарон ва вазифаҳои душвор раҳо созад. Ҳангоми баррасии масъалаҳои муҳоҷират, танқид ё фишори бегонаҳоро сарфи назар намоед.

Қайдҳои худро дар ин ҷо бинависед

A series of horizontal dashed lines for writing, spanning the width of the page below the header.

Худро санҷед

Барои гузаштан аз санҷиш ва гузаштан ба модули наvbатӣ ба шумо лозим аст, ки ҳадди аққал ба 6 савол ҷавоби дуруст диҳед.

Саволи 1. Бисёр кишварҳо барномаҳои махсусро барои ҷалби муҳоҷирони соҳибихтисос амалӣ мекунанд. Яке аз талаботҳои асосӣ ба малака ва таҳассуси шахсӣ марбут аст.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 2. Яке аз фарқиятҳои асосии байни нишондиҳандаҳои гендерӣ, фарқияти музди меҳнат байни мардону занон мебошад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 3. Корғари хонагӣ аз номи соҳиби хона кореро анҷом медиҳад ва ҷои кор хонаи хусусӣ аст.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 4. Ба муҳоҷирони меҳнатӣ дастрасӣ ба муассисаҳои тиббӣ ва марказҳои сиҳӣ, мунтазам таъмин карда мешавад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 5. Занони муҳоҷир бештар дучори мушкilotи марбут ба саломатӣ мешаванд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 6. Қонунҳои маҳдудкунандаи меҳнат барои муҳоҷирон (ба мисли системаи интиқоли пули Кафала) аксар вақт онҳоро ба корфармо / сарпарастии алоҳида мепайвандад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 7. Занони муҳоҷир бо хатари ҷиддӣ, аз ҷумла истисмори шахвонӣ, қочоқи инсон ва хушунат дучор мешаванд.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 8. Дар сурати надодани маълумоти зарурӣ ё додани маълумоти бардурӯғ, дархостии/аризаи шумо барои раводиде барномаи раводиди муҳоҷирони меҳнатӣ, рад карда шавад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 9. Корфармо метавонад музди меҳнати шуморо нигоҳ дорад ё метавонад ба шумо камтар аз қарз пардохт кунад.	
☐ Дуруст	☐ Не
Саволи 10. Занони муҳоҷир бо таъбири дукарата дучор мешаванд - ҳамчун зан ва ҳамчун муҳоҷир.	
☐ Дуруст	☐ Не